

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Bibliotheca Scriptorvm Sacri Ordinis Cisterciensis Elogiis Plvrimorvm Maxime Illvstrivm Adornata

Visch, Charles de

Coloniæ Agrippinæ, 1656

I.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38433

mandauit, & in diuersos libros redegit: quos se vidisse testatur Lelandus, apud Ripondanum in Northumbriâ. Extant adhuc ex ijs libri duo, dedicati Ioanni Fontanensis cœnobij Abbati, *De origine & progressu Fontanensis cœnobij*. Et, *Historia rerum à monachis Cisterciensibus in Anglia gestarum*. Claruit anno redemptionis humanæ 1220, dum cerum in Anglia potiretur Henricus III. Vide Authores citatos, Lelandum, & Pitæum, Huius Authoris, non sine insigni encomio, meminit Andreas Theuer, in opere suo de Viris Illustribus, lib. 3. pag. 146.

Hugo, cognomento, *Matisconensis*, Sancti Bernardi conlanguineus, & ab ipso, ac cum ipso ad religionem conuersus, interuentu miraculi: mox antè ipsum electus in Abbatem primum & fundatorem cœnobij Pontigniacensis, anno 1114. Exemptionem Abbatum ab Episcopis, primus (vt creditur) prouidè inuenit, aut executus est. Anno 1127. à capitulo generali missus fuit legatus ad Ludouicum Francorum Regem; anno verò sequenti 1128. concilio adstetit Trecenti. Postmodum in Episcopum promotus Antifiodorensis, anno 1148. Concilio interfuit Rhemensis, à quo, nomine vniuersæ Ecclesiæ Gallicanæ, missus fuit legatus ad Eugenium Papam III. Tandem plenus dierum & virtutum, obdormiuit in Domino, anno 1151. 6. Idus Octobris vt (ex Mortilogio Pontigniacensi) refert Manriquez in serie Abbatum Pontigniacensium, ad calcem tomi I. Annalium Cister. sepultusque fuit Pontigniaci iuxta maius altare, ad latus euangelij, vbi eius corpus post quatuor sæcula adhuc integrum fuit repertum, sed ab hæreticis Calvinianis impiè laceratum, & combustum.

Scriptit *Opusculum in signo, de conseruandis Ecclesiæ privilegijs*. Quinimò Reuerendissimus Pontigniacensis Abbas modernus, S. Theol. Doctor, & varia eruditione clarissimus, in serie
Bibliothec. Ord. Cist.

scriptorum Pontigniacensium, quam anno 1648. ad me misit, Probabile sibi videri asserit, illum præ omnibus alijs primis Patribus nostri ordinis, scripsisse, & ea compilasse, quæ de nostro ordine per id tempus habemus. Quia vir erat summæ eruditionis, & maximi ingenij.

Humbertus (alijs, Hymbertus) Pruliacensis cœnobij, in Senonensi diocœsi Abbas, in diuinis scripturis longa exercitatione consummatus, atque in philosophia peripatetica nobiliter doctus, vt testantur præclara opera, quibus nomen suum posteritati in benedictione reliquit, Conscriptit namque,

Diserta commentaria in vniuersam Aristotelis metaphysicam; & in libros de Animâ. Quæ in membranis descripta, adhuc asseruantur in Caroli loco, vt in relatione ad me missa ex Gallijs, scribit doctissimus Claudius Chalemot, eiusdem loci quondam Prior, nunc autem Abbas de Columba. Id quod etiam antea notauerat Seguinus in bibliotheca. Scripsit insuper

Commentaria (succincta, sed solida) in quatuor libros Sententiarum Petri Lombardi: quæ hodiè adhuc reperiuntur in monasterio nostro de Dumis. & etiam Louanij, in Valle Sancti Martini, Villarij, & alibi.

I.

Iacobus de Alta Villa, Patria Rhingoius, Abbas cœnobij Ebirbacensis, diocœsis Moguntinæ, S. Theol. Doctor, & in Parisiensi Academia quondam professor celeberrimus; vir fuit ingenio, ad stuporem, subtilis, & in theologicis ac philosophicis scientijs præclarè eruditus. Scripsit

Commentaria amplissima, & subtilissima in quatuor libros Sententiarum, quæ etiamnum manuscripta in membranis, studiosè asseruantur in bibliotheca monasterij nostri de Dumis. Scripsit & *Librum variarum questionum, & plura alia*. ceste
V Reue-

Reuerendissimo Domino Ioanne Blanckenbergh, Abbate Veteris Montis, S. Theol. Doctore, in relatione M. S. quam superiore anno mihi transmissit: horum tamen titulos inuenire nequii. Floruit autem tempore Caroli IV. & Innocentij VI. Pontificis, anno 1360. obiitque anno 1393. sepulturam consecutus inter Prædecessores suos, in capitulo monasterij sui Ebribacensis, quam ipse sæpius vidi. Vide de hoc Iacobo etiam Guillelmum Eisegreinium, in libro de scriptoribus orthodoxis, vbi eum nominat, *Theologum verè profundissimum, & Rhetorem insignem*. Ioannes Burdarius, in indice M. SS. codicum Belgij, vocat hunc Iacobum Barbac, (pro Ebribacensis) de Alia-villa. & Commentaria ipsius extare etiam dicit, in Rubro Claustro, iuxta Bruxellas.

Iacobus Agdij, Monachus Canobij de Capella Theban vulgò *ocel*, in Flandriâ Tragedias Senecæ doctè illustravit notis. Quod opus nuidè in membranis descriptum, seruat in Bibliothecâ nostrâ de Dunis. Vixit Author anno 1477.

Iacobus natione & cognomine Anglicus, Ordinis Cisterie monachus, & S. Theol. Doctor fuit Parisiensis, cuius tempore Stephanus Lexingtonus Anglus, Abbas Claravallensis, aduertens Cisterciensibus monachos à Dominicanis & Minoritis vitæque despectui haberi quod vniuersitates non frequentarent, adeoque nec viros solide doctos haberent, collegium pro Claravallensibus in vniuersitate Parisiensi erexit, in Cardneto, in ipsâ scilicet domo Comitum Campaniæ, in quo collegio, omnium primò Iacobus noster Philosophiam, & postea etiam Theologiam docuit. Postò collegium hoc ab Abbate Claravallensi pro suis dumtaxat ædificatum, postmodum à Benedicto Papa 12. vniuerso ordini Cisterciensi commune redditum fuit, vt notat Iacobus de Breui, in suo Theatro antiquitatum Parisiensium.

Scriptit autem Iacobus pauca quidem, sed præclara opera: nimirum.

In Cantua Cantorum. Lib. vnum.

Conciones in Euangelia. Et.

Lectiones scholasticas varias.

Guillelmus Eisegreinius in catalogo scriptorum orthodoxorum, huius viri mentionem faciens, vocat illum, virum doctissimum, nec vlli theologorum secundum.

Vide etiam Pitæum de scriptoribus Britannia.

Claruit circa annum Domini 1270.

Iacobus de Bugnin, patria Laufannensis, primò secularis Sacerdos, & Parochus Sancti Martini de Vallibus, & postmodum Religiosus Ordinis Sancti Bernardi. (teste Antonio du Verdier, in Bibliotheca suâ Gallicâ) Scripsit iythimus Gallicis, insigni opusculum, cuius Epigraphæ est: *Le corge priu du siecle seculier*. In quo, ordine alphabetico recententur sententiæ memorabiles, lecturæque dignissimæ, ex quibus ipse Verdier in Bibliothecâ memoratâ plures producit. Prodiit hoc opusculum anno 1480. Lugduni, typis Petri Marechal.

Iacobus Cobelius, Religiosus Alderspacensis, vir non minus pietate, quam doctrinâ præstans, contemplationis præsertim & quietis deuotè studiosus, Regulam Benedictinam notè asceticè pulchre dilucidauit. Scripsitque insuper, diuersos precum & meditationum libellos: tantæ pietatis, vt vix vnus sit in toto monasterio religiosus, qui aliquo careat. Obijt à paucis annis. Petillusris & Exim. D. Caramuel, in epistolâ dedicationiæ partis suæ Theologiae regularis.

Iacobus Desloges (alij Robertus) monachus de Longo-villari, in tractu Boloniensi scripsit Historiam quandam huius temporis. Item. Opus prægrande in commendatarios Abbates manuscripta ibidem, in longo Villari.

Ex relatione Eximiorum Dominorum Iosephi

sephi Arnolfini, & Claudij Chalemot,
S. Theol. Doctorum Sorbonicorum.

Jacobus Falco Hispanus Valentinus, Eques militiæ Cisterciensis de Montela, nuper Antuerpiæ typis Bellerianis edidit *Insignem commentarium de quadratura circuli.*

Jacobus Furnius, sive Furnerius, ordinis Cisterc. scripsit in *Psalterium.*

Draudius in Bibliotheca vniuersali. Credo tamen hunc esse eundem cum Benedicto Papâ 11, qui ante Papatum hoc vocabatur nomine.

Jacobus Grecus, Syllanus Monachus S. Iohannis de Flore, seu Florensis, Ord. Cisterc. Vir eruditissimus, ac S. Theol. Doctor, Scripsit, edidit que *vitam & Miracula B. Iohannis, Abbatis eiusdem Monasterij.* Item, *Apologi* pro eodem Abbate, *Contentiæ excusam*, quam Francisco Episcopo Mat-suratensi dedicauit. Reliquit & alia doctrinæ suæ monumenta, quæ adhuc M. SS. asseruantur viuere, anno 1618.

Jacobus Ianuarius, monachus cœnobij Sanctarum Crucium, in Aragoniæ regno; vir ingenij acumine, nec minori doctrinâ præstans, quibus fretus, totum se dedit ad obscura Raymundi Lullij scripta exponenda. Hinc scripsit *Commentaria in metaphysicam ipsius Raymundi.* Opus in signe, quo ingenij sui subtilitatem, & eruditionis profunditatem prodit. Floruit circa annum Domini 1593.

Jacobus Liepins, natione Flander, religiosus cœnobij nostri de Dunis, & Theologus Parisiensis, circa annum 1450. tanta doctrinæ & prudentiæ fama claruit, vt à diuersis Prælati alijsque viris primæ authoritatis, in arduis quibuscunque negotijs, tanquam oraculum aliquod consulereetur. Scripto reliquit *Insigne volumen concionum, de Tempore* Adrianus Melkagh, in Chronico Dunensi. Obijt 1466.

Jacobus cognomento, Polonus, religiosus Cœnobij de Paradiso, d. cœclis Polnaniensis in Polo-

nia, floruit anno 1456. vir eximia docticia, diuina memoria, atque summa cum sacræ, tum profanæ historiæ cognitione prælitus. Plurima scripsit de diuersis materijs; ex quibus, typis excusum extat insigne opus, quod inticulauit; *Speculum Religiosorum*: de quo ita cecinit Lasrouicius:

Audit a nosse cupis veterum vestigia Patrum,

Felices celsum queis petere polam

Iste viam facilem virtutis ad aethera monstrat,

Contemptis mundi, carnis & illecebris.

Omnibus admiranda sacra monumenta reliquit

Doctrinæ, vt videant dogmata vera Patrum.

Patribus antiquis magni tribuuntur honores,

En par hisce fuit, par decus inde refert.

Doctoratus S. Theol. titulum à Cracouiensi Vniuersitate sibi oblatum, ex humilitate recusauit, quemadmodum etiam & dignitatem Abbatialem in suo monasterio, quam (eo recusante) acceptauit confrater eius, nomine Petrus, S. Theol. Doctor, anno citato 1496. De hoc plura Cromerus de Rebus Polonorum. lib. 8. teste longelino, in notitia Abbatiarum, de monasterijs Poloniæ.

Notandum autem hic specialiter duxi, hunc esse illum Iacobum de Paradiso, quem Theodorus Perreus in bibliotheca Carthusiana confundit cum Iacobo de Clusa, S. Theol. Doctore & professore publico, qui post professionem 40. annorum in ordine nostro, ad Carthusianos transiit, apud quos diuersa conscripsit opuscula, quæ ibidem ipse Perreus recenset; tamen si fateatur, alios scriptores, hos duos inter se distinguere; prout etiam debere ab inuicem distingui, ostendam ex ipsiusmet Perreij verbis, collatis cum ijs quæ iam attulimus ex Cromero, scriptore Iacobi nostri co-terraneo. Perreus itaque verba hæc sunt loco citato, littera I. *Jacobus de Clusa, alias de Paradiso (licet alij diuersos fuisse existiment)*

stiment) antè ordinis ingressum, S. Theol. Doctor, ac professor publicus, postmodum verò Erphordiana Carthusia alumnus, scripsit tractatum de apparitionibus Animarum post exitum à corporibus, & earundem receptaculis, &c. Et infra: Caterum, ante ordinis ingressum, inter Cistercienses vixit, per annos circiter quadraginta: mansissetq; forsitan apud illos, ni abbatii nomen & omen subterfugiens, maluisset sine villo officio apud Carthusianos delitescere, ac librorum scriptioni operam impendere, quam Prælatuæ sarcinâ pragrauari. Quod ibidem etiam ad annos duos supra viginti, pro viribus præstitit. Obijt enim ætate plusquam octogennarius, anno nimirum Domini 1465. in peruiigilio SS. Philippi & Iacobi, quemadmodum Auctor ille prodidit, qui vitam illius, vt potè contemporaneus, ac discipulus, anno Domini 1482. conscripsit, nempe Iacobus Volradi. Hæc ibi. In quibus verbis, aduerte 1. Iacobum de Clusa Doctorem fuisse theologum, & professorem publicum. 2. anno 1442. Abbatia onus fugientem ad Carthusianos deflexisse, ac 3. obiisse anno 1465. Cum è contra, Iacobus de Paradiso, nunquam fuerit Doctor theologus, sed titulum Doctoris recusauerit. 2. anno demum 1496. maxime floruerit, quo scilicet anno ad Abbatiam postulatus fuit, 31. annis post obitum Clusæ: quæ omnia simul collata, diuersitatem personarum clarè conuincunt. Quocirca, Iacobum de Paradiso nobis retinentes, Iacobum de Clusa, cum scriptis suis, Carthusianis relinquemus. Tamen vix dubitandum videatur, quin tempore 40. annorum, quo inter nostros vixit, & studijs ac scriptioni tam impensè deditur erat, quædam opera scripserit (maximè, cum theologiam doceret) quæ proinde etiam Cisterciensibus abscribi possent.

Iacobus Seghers, religiosus & subprior, prioratus S. Saluatoris (vulgò, Petri Pots, à Loci fundatore) in ciuitate Antuerpiensi, concionator disertissimus edidit,

Conceptus concionatorios morales, supra Dominicas

astiales patre labore genitos, matre sapientia natos, penna obstetricæ susceptos. Impressit Louanij Andreas Botuuet, in 4°. 1645. Sub prælo nunchabet totum alterum continentem

Conceptus Morales in Dominicis hyemales.

Edidit & librum, cui titulum præfixit: *Militia secularis & spiritualis, quam Perseus peregrinij conceptibus, tum sacris, tum prophanis instructam, in huius anni (1647.) auspicio, cum palma victoria, & oliva pacis, exhibet, auctore R. D. Iacobo Seghers, prælatuæ Sancti Saluatoris, ord. Cisterc. Antuerpiæ, religioso, & Vicepriori impressit Antuerpiæ Christophorus Jeghers, anno 1647. Viuit adhuc hoc anno 1649. cuius fecundus calamus plura parturiet.*

Iacobus de Somaria: Vide, Ioannes de Pillario.

Iacobus de Thermis, S. Theol. Doctor, Abbas primum Caroli Loci, ac deinde Pontigniacensis, numero 18. Iuris vtriusque, & sacrae theologiae peritissimus; plura scripsit, ex quibus adhuc extant in bibliothecis Caroli Loci, & Sancti Victoris Parisijs (referente Seguino) operalequentia.

Defensorius Iuris, lib. 1.

Contra Pseudo-prophetas, lib. 1. Et

De questionibus theologicis, liber 1.

Lego etiam in catalogo bibliothecæ monasterij Laudensis in Gallo Flandria, apud Ant. Sanderum parte 2. bibliothecæ manuscriptæ Belgicæ, extare in dicto monasterio *Egregium quoddam opus, ab hoc Iacobo conscriptum, continens varios tractatus, contra impugnantes exemptiones religiosorum: quos tractatus Auctor exhibuit SS. Pontifici Clementi V. in Concilio generali Viennensi, an. 1312. Videntur autem scripti contra Ægidium Romanum, ex ordine Augustiniano Episcopum, qui tunc temporis dictas exemptiones, præsertim monachorum, valde impugnabat. Afferuatur hoc opus etiam in Cistercio, verum, vtrum distinctum sic à Defensorio*
Luzii

taris, supra recensito, me later. Denique illum aliquod saltem *S. Scripturae textus exposuisse*, videtur posse colligi ex epitaphio ipsius, quod ex monumentis Pontigniacensibus profert Reuerendissimus Manriquez in serie Abbatum eiusdem loci, ad calcem tomi 1. Annal.

*Quem tenet hic fundus, Doctor fuit iste profundus:
Sanctus vi Edmundus, fuit absque libidine mundus.
Istius Ecclesie pater, & fons Theologiae,
Vita norma praeservans in amore Mariae.
In testamentis praclarus scriba duobus.
Centum ter decies, septem ter, lumine Lucae,
Migrans ab hac luce, sit sibi Christe quies. 1321.*

Collationes ipsius super Apocalypsim, quarum initium est: *Princeps Regum terra dilexit nos, &c.* extant Villarij, teste Bunderio, in Indice, lit. L. n. 10. & 45. Caeterum, Opus eius contra Impugnatores exemptionum quod sic incipit, *Saluabo gregem meum, & non erit, ultra in rapinam.* & quia amplum est, ipse met in compendium rededit, & Pontifici Clementi 5. Viennae obtulit 1312. eius initium est: *quia in paucioribus via hoc Compendium nuper edidit Odenius Raynaldus Presbyter Oratorij annalium Ecclesiae cont. nuator, in Appendice ad 15. tomum, delumptum ex codice vaticano signato, n. 2109. sub hoc titulo: Compendium tractatus F. Iacobi, Abbatis Cisterc. Ordinis, Syluanciensis Diocesis, contra Impugnatores exemptionum regularium, ab eo editum in Vienna, tempore concilij generalis. Denique extat etiam in Laudensi Caenobio, Responso P. Iacobi de Thermis facta summo Pontifici Iohanni 22. in Aemione post concilium in Vienna celebratum, super quibusdam interrogatis concernentibus Ordinem Cisterciensem.*

Iacobus de Vaux, Aureae vallis in ducatu Luxemburgico monachus, & monialibus Clarifontis à factis confessionibus, descripsit *Vitam, & res*

praclare gestas, B. Ioanna Abbatisse eiusdem loci quae fuit filia Henrici Marchionis Luxemburgensis, Comitis Arlunensis, Rupensis, &c.

Historiam item foundationis, & progressus dicti monasterij Clarifontis, M. S. ibidem, & in Aurea valle, Viuebat anno 1630. & postea.

Iacobus Wimesius Abbas Iardineti, seu Hortuli apud Walcuriam, Comitatus Namurcensis in Belgio, scripsit *Vitam praedecessoris sui, B. Iohannis Eustachij, abbatis eiusdem monasterij*, quam Latine edidit Chrylostomus Henriquez, in Fasciculo lib. 1. dist. 16 & antea Gallice, Iohannes d'Assigny, in Conclauu rerum memorabilium ordinis Cisterc. tomo 1. cap. vltimo. Vide etiam Arnoldum de Raiffe, in Auctario ad Molanum, 20. Septembris. Vixit Wimesius circa annum Domini 1450.

Ignatius Firminus, de H. bero, monachus Nucalensis in Hispania, vir vnde quaque magnus, doctrina, prudentia, gubernandi peritia, animi magnitudine, & omnimoda virtute. Quem nulla dies vidit otiosum, quia omne tempus à diuinis laudibus, aliisque obedientiae exercitijs liberum studijs impendit. Non potuit tam ardens, & lucens lucerna, intra monasteriorum nostrorum parietes diu abscondita manere: quia Complutensis Academia, fulgidis eius radijs perceptis, eidem (S. Theologiae doctorali lautea prius insignito) Durandi cathedram moderandam commisit, quam tanta cum doctrinae aestimatione gubernauit, vt Philippus II. prudentissimus Hispaniarum Rex, eum inde euocatum, celeberrimo Fiteriensi monasterio, in regno Nauarrae, Abbatem praefecerit perpetuum. Vbi multis occupationibus expeditus, totum se illustrationi ordinis nostri impendere decreuit. Quare, ex Nucalensi monasterio, virum religione & doctrina conspicuum, sibi ante à notum, & familiarem, Bernardum de Vilalpando, ad se inuitatum, de Superiorum licentia,

centiâ, in Gallias transmisit, vt lustratis celebrioribus ordinis nostri bibliothecis, diligenter adnotaret, quidquid ad ordinis commendationem, & splendorem spectans, reperiret. Quod hic etiam fideliter peregit, vt supra vidimus, cum de illo egimus. Collectionibus & annotationibus hisce instructus Ignatius, varias & egregias meditabatur lucubrationes; sed importuna superueniens mors, omne eius propositum interturbauit, & sic plura præclara opera tenebris inuoluit, & sepeliuit. Librum tamen vulgò dictum, *Exordium ordinis Cisterciensis minus*, pluribus in locis auxit, & notis illustratum imprimi curauit in suo Fiteriensi cœnobio, anno 1610.

Scrisit & notas in Exordium maius, (sed nondum editas) quibus se vsum fuisse in annalibus suis fateatur Manriquez tomo 2. ad annum 1164. cap. 10. n. 9.

Sed & Gaspar Longelinus in originibus monast. &c. scribit se habere *Lignum vite ordinis Cisterciensis*, huius Authoris opus. At Henriquez in Phœnice, hoc ipsum adscribit Bernardo Vilalpando, vt supra vidimus.

Contulerat etiam secum ex Nucalensi monasterio varia scripta clarissimi viri Cypriani Huergensis, quæ obstericante manu expolita, lucidare decreuerat. At operi immortuus, Ecclesiam hoc thesauro ditare nequiuit. Obijt cum singulari sanctitatis opinione, anno Domini 1612. Henriquez, & Manriquez locis citatis.

Ignatius Huartus (vernaculè Huart) Religiosus B. Mariæ de Alua, in Patria Leodiensi, Philosophus subtilis & S. Theol. quondam Professor Edidit librum huius tituli: *Bernardus abbas, seu, Sanctus Prælatus, h. e. est flores Pastorales ex selectissimis quibusque diu Bernardi, Operibus collecti, in gratiam Prælatorum omnium tam secularium quam Regularium &c.* Louanij 1651. apud Hieron.

Nempeum continet 189. capita in 4.

Scrisit & alia plura quæ ex ordine recenset in Epistola ad me data 13. Iulij, anni 1654, quam proinde epistolam hic inserere placuit.

Reuerendo Domino, D. Prætori celeberrimo monasterij Dunensis.

Reuerende Domine

Scrisit mihi R. D. Benedictus, desiderare Dominationem vestram, catalogum librorum nostrorum editorum, vel suo tempore editorum: Item nomina Scriptorum huius nostri & vestri monasterij, sed hic neminem noui qui aliquid scripserit, præter Matthæum Lamberti quondam Priorem, qui scripsit in *Regulam*: Alia aliorum scripta pauca vidi, & quæ nullius sunt momenti. Ad mea quod attinet, illa sat agrè mitto, quia tamen ita iubetis, præferam obedientiam confusioni propriæ:

Scrisi, sicut scitis, *Bernardum abbatem*, cui tale testimonium perhibuit Reuerendissimus Pater Marchantius, Commissarius generalis Ord. Patrum Recollectorum Sancti Francisci in litteris ad suum Cognatum, & sæpè alias in familiaribus suis colloquijs: *Accepi R. D. Ignatij Huart Bernardum, siue Prælatum sanctum, in quo, & Collatoris industriam, pietatem, nec non libri utilitatem admiratus sum: Omnibus enim non tantum Prælatis, sed & subditis utilis est, mellifluis sui Doctoris suauissimum odorem spirans.*

Scrisi item *Commentarium in librum Sancti Bernardi de gratia & libero arbitrio, cum Vindicijs, & appendice earum pro eodem.* Sed suppresso nomine proprio, vt scitis, huic operi tale item testimonium perhibent etiam Doctores Galli, suo quidem idiomate, ubi præmissis laudibus & excellentia dicti libri, & Authoris eius, de discipulo eiusdem sic loquun-

loquuntur. *En digne filz de ce diuin Pere, & vn scauans disciple de ce grand Maistre, nous à donné de puis peu cest excellent liure de S. Bernard, avec vn docte commentaire. ou il accomplit parfaitement ce qu'il auoit promû de faire voir, comme ce traitté est conforme en toute chose au grand S. Augustin. &c.* In Apologia pro Sanctis Patribus Ecclesiæ, parte 3. puncto 3. articulo 26. ad sæculum: 2. fol. 531.

Scripti, & dictaui aliquandò, sed necdum edidi.

Commentarium in Logicam Aristotelis siue, Aristotelem rationalem, dilucidissimis, breuissimisque commentarijs ex selectissimis quibuscunque Philosophis, Recentioribus & Antiquis, illustratum. Cui operi, sequens perhibuerunt testimonium. Professores Louanienses.

Litteræ, & censura eruditissimi Domini D. Iudoci Houbraken, SS. Theol. Licentiati, & Professoris Philosophiæ, in celeberrimo Pedagogyo Porcensi, almæ Vniuersitatis Louaniensis.

Reuerendo & eruditissimo Domino D. Ignatio Huart, in florentissimo Monasterio Alnensi, Religioso, & S. Theologiæ Lectori, &c.

Reuerende & eruditissime Domine,

Tuos in Logicam commentarios, rogatus, cum voluptate & admiratione legi, eosque multis alijs tam manuscriptis quam typo excusis, longè præferendos cenfeo, adeòque publicâ luce dignissimos, Methodum Louaniensium ac sententias in plerisque ritè ac rectè obseruas, & prolixa breuiter, & obscura clarè, cum magna ingenij tui & sermonis laude, proponis & exponis: proindè, quantum possum, exhortor, vt ea quæ in gratiam Religiosæ Iuuentutis scripsisti, publici iuris quamprimùm facias, nec mo-

nasterij claustris concludi ea sinas, quæ etiam vrbibus nostris queant prodesse. Ita vale, & inter eruditionis tuæ cultores numera

R. t. u. z
Louanij, 20. Ianuarij
1652.

Humillimum Famulum &
Amicum, Iudocum
Houbraken.

Porro, Scripsi item, *Bernardum abbreviatum*, ad Bertrandum Textorem Doctorem Theologum, & Priorem Bonifontanum, in Theraçia, nostri Ordinis. Et item,

Sancti Bernardi faciem immaculatam. Necdum sunt hæc edita, dicuntur tamen à Doctoribus Gallis, in suis litteris, *Opus pulcherrimum, excellentissimum, elegantissimum.* & diu est quod vrgent eorum editionem.

Scripsi similiter, sed necdum edidi, *Bernardum Monachum*; in quo, quidquid ab alijs de vitâ spirituali scriptum est hæctenus, Sancti Doctoris verbis exprimitur, & ab illo mutuatum probatur.

Hæc ferè sunt, quæ scripsi, & si qua sunt alia, non sunt adhuc elimata, nec tanti momenti. Reuerentia vestra mihi parcat, si stultus fui, ipsa me coëgit.

R. t. u. z. Vestræ humilissimus
His maneo æternum
Reuerende Domine, Seruus, F. Ignatius
Huart.

Cæterum, circa hæc, notandum est, *Commentarium in librum S. Bernardi de gratia & libero arbitrio*, editum sub nomine anagrammatico Ranutij Gigati, scriptam esse in fauorem Doctrinæ Iansenianæ, sed refutatum per Bertrandum Tissier, vt suprâ diximus, verbo, *Bertrandus Tissier*. Dolendum sanè Ignatium nostrum, tam iniquæ causæ patrocinium suscepisse qualis est Iansenianæ doctrina, contra vniuersos Scriptores sui Ordinis, Petrum à Sancto Ioseph, Ioan.

Caramue-

Caramuelem, Bertrandum Textorem, & alios quibus & in nostro Dunensi cœnobio hæcenus, Theologi omnes consensus, & quam rectè euentus docuit, diuersis iam Iansenianæ doctrinæ articulis, per Apostolicam sedem iustissimè condemnatis.

Ignatius Sigorinus, Patria Placentinus, congregationis Italicæ Ordinis nostri Abbas, & Visitator maior, vir in rebus Ordinis versatissimus, nec non & alijs omnibus historijs tam diuinis quam prophanis, longe clarissimus, affecta reliquit plura eximia eruditionis suæ monumenta, quibus immatura morte præuentus, vltimam manum adhibere non potuit; nimirum:

Historiam Septimiani Cœnobij.

Monumenta, annales, seu Chronicon omnium Monasteriorum Italia Ordinis nostri, ubi Acta Virorum Illustrium Foundationes priuilegia, & alia ad illustrationem Ordinis recensentur.

De familijs Nobilioribus Florentina Ciuitatis, ubi plura recensentur monumenta vetusta.

Omnia hæc ex vltima voluntate Authoris, missa sunt ad Clarissimum Virum Ferdinandum Vghellum, in his & similibus exercitatissimum, qui singula recognoscens, & ad perfectionem perducens (sive per se, sive per alium ex Congregatione sua) publici iuris faciet: pro vt ipsemet mihi scripsit, litteris suis ex vrbe datis 7. Idus Maij, anno 1653. Obiit autem Ignatius in Cœnobio S. Mariæ de Cistello, in vrbe Florentina, anno 1652. maximo sui relicto desiderio.

Ildefonsus à Cruce ex Congregatione Alcobaciensi, in Lusitania, Tomos duos, quos Speculum Religiosorum nominat, Lusitano idiomate, pie & erudite edidit. Vlyssiponæ, apud Petrum Cræbbeek, anno 1622. in 4.

Ildefonsus Perez de Vmanes, illustrissimum Or-

dinis nostri decus, natione Hispanus, & florentissimus Cœnobij Vallis Ecclesiarum professor, anno 1629. Magisterij Lauream Salmanticæ percepit, cum antea per decem: & octo annos, tam in priuatis Ordinis Collegijs (Palatioleni nimirum, & monte Ramensi) quam in publicis Vniuersitatibus, Complutensis scilicet & Salmanticensis Lectoris munus exercuisset; ex quibus octodecim annis, quatuor Reuerendissimi magistri Ludouici Bernatdi de Quiros, substitutus egit in exponendis Biblijs, in publica Vniuersitatis Salmanticensis Scholâ hinc Reuerendissimo Petro de Andrada, in Regimine Collegij Salmanticensis substitutus, triennio ibidem peracto, ad suum Vallis Ecclesiarum monasterium promotus fuit; Inde, in generali Capitulo, totius congregationis diffinitor & Censor creatus, peracto illo munere, Vallis Dei Abbas salutatur: ac post triennium, Salmanticensi Collegio restitutus, rursus in Capitulo Generali, anno 1644. celebrato, Diffinitor & Censor Ordinis electus est. Deinde anno 1647. denuo Salmanticensis Collegij Præsul declaratus, tandem anno 1650. mente Mayo, electus & confirmatus fuit vniuersæ Congregationis Hispanicæ Reformator Generalis, quo munere summa cum nominis sui claritate perfunctus est. Porro ne tempore quo extra vniuersitatem vixit, otio torpuisse videretur illud sibi studium elegit, quod & monachali instituto, & profectui spirituali aptius iudicaret; ideoque

Propheta Zacharia interpretationem aggressus in sensu literalis, totum Prophetam exposuit, Cui expositioni discursus morales adijciens, volumen iam perfectum breui prælo dare intendit. Intuper & aliud, quod,

Antiodum ad expositionem Regule Magistri Caramuelis, appellat. In quo, de obligatione Regule, de

lae, de diuino officio, de his quae obseruantiam
votorum concernunt; ac tandem de Potestate
ac Iurisdictione capituli generalis, Domini Ci-
sterciensis, ac Abbatum Patrum, Generalisque
Reformatoris Hispaniae, disputationes conti-
nentur. Plura alia praecleara huius viri opera no-
bis spondent, exquisita eius doctrina, viuidum
& subtile ingenium, ac ad studia propensio.
Viuat itaque annis adhuc plurimis, Ordinis Il-
lustrator eximius. Huic Clarissimo Viro debeo
plures Hispaniae Scriptores, quos mihi dignan-
ter transmisit vna cum humanissimis literis,
quarum vltimas hic exhibebo, Centuram huius
operis continentes, simulque Authoris sui hu-
manitatem, eximiam confirmantes:

Reuerendo in Christo Patri, Carolo de Visch
Priori Dunensi, salus in Deo laeta.

Reuerende Pater

Epistolam vestram avidissime expectabamus, au-
gebat namque cor nostrum, quod nondum scripsissetis,
postquam obediens mandato vestro, catalogum Scri-
ptorum Ordinis misimus quem postulastis: abunde ta-
men impleuistis desiderium, & repleuistis cor nostrum
epistolam quam nuper suscepimus, & thesauro Biblio-
theca vestra, quem misistis nobis: Suscepimus quidem
manus vestrum, dititius plenum, utpote quia ornatum
omni lapide pretioso, quo non tantum Bibliotheca
Collegij Salmanticensis nostri, & nostra, verum etiam
insigniores Catholica Ecclesia Bibliotheca ditari pote-
runt. Nihil adhuc quantum breue tempus ad legen-
dam permisit, in opere reperimus quod lima indigeat. si
quid, cum tempus dederit, & occupationes permiserint,
serio relegentes, animaduersione dignum notauerimus,
animaduertemus libenter; eo libentius quo scimus Re-
uerendam Dominationem Vestram sic veritatis ama-
torem esse, quod nec vnum iota velit Lectori propi-
nare, quod a veritate aberret.

Exordium Cisterciense quod petitis, cum annota-
tionibus Reu. m. Abbatis Fiteriensis Ignatii Firmini,
nondum praelo datum fuit, sed in Bibliotheca eiusdem
Bibliothec. Ord. Cist.

monasterii manuscriptum perseuerat; & inde Pa-
censis Episcopus Angelus noster, hausit (per mona-
chum quem ad hoc destinauit) quidquid in annalibus
suis ex illo desumptum legimus.

Antidotum nostrum ad Commentaria Caramue-
lis, iam perfectum fuisse, nisi aduersa valetudo, &
Officium Generalis Reformatoris, quod Congregatio
nostra mense Mayo praterito, humeris nostris (licet
imparibus satis) imposuit, impedimento excitisset.
Spero tamen visitatione finita, quam iam incipi-
mus (utinam ad Dei gloriam, & monastica disci-
plina profectum) tempus non defuturum, quo per-
ficere valeamus, quod semel ex omnium nostrum (qui-
bus satis inuisum & molestum est Opus Caramueli)
persuasione incepimus.

Ceterum, si in aliquo Dominationi Vestra hic in-
seruire me posse iudicatis, iniungite quod vobis pla-
citur fuerit: nunquam enim tanto Patri parere no-
bis ingratum erit. Det vobis Omnipotens in ipso vi-
uere, & sapere, ad sui gloriam, & nostri Sacri
Ordinis decus, & ornamentum. Apud Sanctum Pe-
trum de Guaniel, die 2. Mensis Octobris, anno 1650.

Reuerende Pater

Salutat vos in osculo pacis hu-
milis Servus & Frater vester, Il-
defonsus Perez Congregationis
Cisterciensis in Hispania Generalis.

Ioachim monachus ordinis Cisterciensis, pro-
fessus in monasterio de Sambuccina, diocese-
sis Anglonensis; deinde Abbas Curatij, seu
Coratij, eiusdem Cisterciensis ordinis in Ca-
labria; ac tandem fundator monasterij Flo-
rentis, ac institutor congregationis quae ab eo-
dem Florenti monasterio cognominatur, mili-
tatque sub instituto & habitu Cisterciensi; vt
constat ex bulla canonizationis S. Dominici, in
qua SS. Pontifex Gregorius IX. expresse asserit,
congregationes Florentem & Cisterciensem,
sub Diui Bernardi vexillis militare, eiusdemque
coloris habitu vti. Quia tamen eadem con-
gregati

X

gregatio Florentis (auctoritate Apostolica) à iurisdictione superiorum Ordinis Cisterciensis exempta legitur, idè quidam scriptores Ioachimum nostrum alteri attribuunt ordini, qui tamen bene refutantur ex Baronio, tomo 12. Annalium, ad annum 1190. vbi sequentia habentur: *Post hac autem, subiicit idem Rogerus, congressum quem idem Richardus habuit cum Abbate Ioachim, qui propheta Dei circumferebatur esse in Sicilia, monachus Cisterciensis, Abbas de Curatio. Quibus conformiter Aubertus Miræus in chronico Cisterciensi, ad annum 1201. Anno, inquit, millesimo decentesimo primo, Ioachim Abbas quondam de Curatio, Ordinis Cisterciensis in Italia, moritur.*

Scriptis Ioachim, in primis iussu Lucij, III. Urbani III. & Clementis III. Romanorum Pontificum, *De concordia veteris ac noui testamenti, libros 5.* In quibus, de 5. sigillis agens, eximia & arcana mysteria enodauit, ostenditque ita vtriusque testamenti tempora concordare, vt nihil in veteri testamento actum sit, quod in nouo testamento non pariter geratur, aut gestum sit, aut futurum in nouissimis diebus. Excusi sunt hi. libri Venetijs, per Simonem de Luete, anno 1519. in 4.

In Isaiam prophetam, librum vnum; qui sic incipit: *Si ad hoc rotarum mysterialium centrum, &c.* Impressi. Venetijs 1519. per Lazarum de Soardis, reuifum & correctum vidi illum in Collegio Soc. Iesu Brugis.

In Hieremiam Prophetam lib. 1. Excusus est Venetijs annis 1519. & 1525. & iterum Colonia, apud Ludouicum Alestorium, anno 1577. vidi illum etiam Brugis in Collegio Soc. Iesu impressionis Venetæ, anni 1519. cum priuilegio Pontificio, & Senatus Venerorum, sub hac Epigraphe: *Eximij, profundissimique sacrorum eloquiorum perscrutatoris, ac futurorum Prænantiatoris, Abbatis Ioachim Florentis, scriptum super*

Hieremiam Prophetam, pluribus mysticis intelligentibus scripturarum profunda pertractans; reuifum ac correctum quottationibusque in marginibus ornatum. Extant etiam hæc Commentaria M. SS. in Monasterio nostro de Dunis, & in S. Giffelno.

In Eschielem prophetam, lib. 1. M. S. in monasterio nostro de Dunis.

In Danielem prophetam, lib. 1. Ad Henricum VI. Imperatorem, M. S. in monasterio de Dunis.

Psalterium decem chordarum libros 3. Quorum 1. dedicatum est Deo Patri; 2. Filio; 3. Spiritui Sancto; M. S. Dunis, classe 2. nu. 141.

De 7 sigillis, contra Iudaos, lib. 1. inc. Primum tempus synagoga, &c.

Ad Henricum VI. Imperatorem, In nonnulla capita Naham, Abacuch, Zacharia, & Malachia prophetarum, librum 1. Impressum quoque Venetijs, anno 1519. per Lazarum de Soardis. Extat Brugis in Coll. Societatis.

De 15. Pontificibus, librum vnum: Ascende calue, &c. Hic liber excusus est cum commentarijs Iosephi Scaligeri, in 40. ac etiam Venetijs apud Hieronymum Porrum, anno 1589. cum noui cuiusdam Patchalini Regifelmi.

In Euangelium S. Ioannis, librum vnum.

In Apocalypsim eiusdem, libros 7. qui sic incipiunt: Quia profunda libri huius, &c. M. S. in cenobio nostro de Dunis.

Introductorium in eosdem libros, lib. 1. inc. Cum propensorijs studijs, &c.

Epistolarum ad diuersos, lib. 1.

De consolatione, lib. 1.

Sententiarum, lib. 1.

De futuris temporibus, lib. vnum, qui sic incipit: Quia generale mundi, &c. compendium habetur M. S. Dunis.

Item, In Cyrilli reuelationem: in Eritream & in

Meth-

num, commentaria: ac alia quedam vaticinia, de quibus varij variè loquuntur. Quia tamen iam constat ex ijs plura apertè esse completa, idèd plerique de euentu aliorum non dubitant. Prædixerat (reſte Arnolſo Wiono lib. 5. ligni vitæ, cap. 86.) Græcorum Imperium ob perfidiam in Romanam Eccleſiam, Turcis dandum. Sanctos Dominicum & Franciſcum mox natiſturos, non ſolum ore prædixit, ſed etiam pictura oſtendit, quem habitum geſtaturuſſent: vt videre eſt in templo S. Marci Venetijs, vbi eorum imagines ad vinum expreſſæ conſpiciuntur, antequam Sancti illi mundo innoteſcerent, depiſtæ. Victoriã denique de Turcis, anno 1571. partam glorioliſſimè, quadringentiſerè annis prævidit & prænuntiã, vt ex libris eius in Apocalypſum optime intellexerunt, qui triumphuſſe Eccleſiæ catholice fuerunt Authores. Exant vaticinia hæc impreſſa lingua Italica, Venetijs anno 1589. cum annotationibus Anſelmi Veſcoui de Marſico.

Addit Trithemius, illum quoque plura ſcripſiſſe Contra Iudaos, & al. oſ ſidei hoſtes.

ſcripſit inſuper & librum, contra magiſtrum ſententiarum, qui ab Eccleſia reprobatus eſt, vt patet lib. 1. Decretalium, de Summã Trinitate, cap. Damnamus. non idèd tamen Author hæreticus cenſendus eſt, quia errorem hunc pertinaciter non defendit, ſed è contra, tam librũ huic, quam cætera omnia ſcripta ſua, Romanæ Eccleſiæ iudicio & correccioni lubiecit ante obitum ſuum, vt in dicto capitulo, Damnamus, reſtatutur ipſe Pontifex, his verbis, In nullo tamen propter hoc, Florentino monaſterio (cuius ipſe ioachim exiſtit inſtitutor) volumus derogari: quoniam ibi & regulari eſt inſtitutio, & obſeruantia ſalutaris: maxime cum ipſe ioachim, omnia ſcripta ſua nobis adſignari mandauerit, apoſtolice Sedis iudicio approbanda, ſeu etiam corrigenda; dictans epistolam quam propria manu ſubſcripſit, in quo firmiter conſtitetur ſe illam fidem

tenere, quam Romana tenet Eccleſia, que diſponebat Domino, cunctorum fidelium Mater eſt, & magiſtra: hæc Innocentius III. Extat & Honorij Papæ III. epistoſa contra ioachimi obrectatores, in eius deſenſionem. Nouiſſimèque apologiam pro eodem ſcripſit Franciſcus Viuarus, monachus Nucalenſis monaſterij, & congregationis Hiſpanicæ ordinis Ciſterc. in curia Romana Procurator generalis. In quã Apologiã egregiè redarguit, & in Authoris capite retorquet ineptias & conuicia, quibus doctiſſimum ac ſanctiſſimum virum impertinenter proſcindit Gabriël Pennoteus in ſua tripartitã hitoriã Canonorum Regularium, lib. 1. cap. 41. Apologiã hanc inſeruit Viuarus generali ſuo Apologetico poſteriori pro Flauio Lucio dextro, §. 6. extraque ad calcem Commentarij, editionis 1627. Porro, ex operibus ioachimi extant in monaſterio S. Fidis, Ord. Ciſterc. 1º, lapide à Cæſar Auguſtã, in Arragoniã, ſequentia, deſcripta in membranis, à trecentis annis, nimirum, 1348. De Semibus Scripturarum, Lib. 1.

De Teſtamentis Patriarcharum, Lib. 4.

Commentaria in Pſalterium decem chordarum.

Libri 3.

De Prophetiã ignotã, Lib. 1.

Expoſitiones verſuum extraneorum, Lib. 1.

De Pronuncialibus præſagijs. Lib. 1.

Libet verò Henrico imperatori inſcriptus, in nonnulla capita Naum, Abacuch, &c. ibidem vocatur, Liber de Oneribus. Vide Angelum Manriquez, tom. 3. Annal. Ciſterc. ad ann. 1211. cap. 7. vbi (vti etiam in pluribus alijs locis eiſdem tomi) plura lectu digna & curioſa de hoc ioachimo profert, quæ vix alibi inueniuntur. Cæterum, Bunderius in Indice, Litt. I n. 67. aſſerit ſe vidiffe Louanij, in Valle S. Martini & alibi, Scriptum huius ioachimi, in Prophetiam Vatiſ Britannici.

Vaticinia tamen de Romano Pontifice, quæ anno

1608. prodierunt Francofurti typis Ioannis Spießij, sub nomine Ioachimi nostri, vna cum annotationibus hæreticis impudentissimi Nebulonis, Ioannis Adralder, ipsius Ioachimi non sunt, sed ab hæretico conficta. Vide de hoc Ioachimo etiam Vincent. Beluacensem, Baronium, & Miræum supra. Henriquez in Fasciculo lib. 2. dist. 13. & in Menologio 19. Maij. & Hectorem Boëtium, historiæ Scotorum, lib. 13. vbi vocat illum, virum Miræ sanctitatis, & reliquitse ait, *Commentarios eximios in Apocalypsin & prophetas.*

Ioannes Aluarus, natione Celtiber, ordinem nostrum professus in monasterio de Veruelâ, in Aragoniâ anno 1565. 13. Aprilis; eidem postea, ob vitæ meritum excellenti doctrinæ coniunctum, Abbas præfectus fuit. Quod munus, magno monasterij bono, tam in temporalibus, quam spiritualibus, administravit: quo etiam nominis sui claritatem ita ampliavit, vt primum Bosenfis in Sardaniâ, ac paulò post Celfonenfis in Cataloniâ, renuntiatus fuerit Episcopus; vbi producta vita vsque ad annum 1621. magno sui relicto desiderio, viam vniuersæ carnis (glorioso meritorum stipatus consortio) ingressus est. Fuerat aliquando à sacris confessionibus, monialibus de Zaidia, ordinis nostri in Valentia, in quarum gratiam; *Plura opuscula Sancti Bernardi Hispanicè reddidit, & imprimi curauit Cæsar Augustæ, anno 1595.*

Edidit quoque *Libros 3. de vita & miraculis Sancti Bernardi*; ibidem, eodem anno, in 4°.

Scriptit præterea, *Fundationes omnium monasteriorum nostri ordinis per regnum Aragoniæ*, excusas ibidem, eodem anno 1595. In quo opere, multa habet rara, & lectu iucunda de monasterijs Aragoniæ, Valentia, Cataloniæ, & Insulæ Maioricensis.

Ioannes de Audenayo siue *Audenayo*, Abbas nominis huius 4. Archi cœnobij Cisterciensis,

edidit (anno 1350.) *nouas, seu definitiones recentiores capitulorum generalium, in vnum volumen congestas.* Philippus Seguinus in Bibliothecâ suâ M. S. litterâ l. n. u. 5. affirmat illum quoque scripsisse *plurimas notabiles epistolas, eruditione refertissimas, quarum 6. ibidem recenset ad diuersos Summos Pontifices scriptas.* Verum, consideratis annis, quibus Pontifices ibidem relati vixerunt, certum est, epistolas has non fuisse scriptas omnes ab hoc Ioanne; sed partim ab alio istius nominis Abbate Cisterciensi. Obijt noster hic 13 2.

Vide de illo plura apud Manriquez, in serie *Abbatum Cisterciensium*, ad calcem tomi 1. Annal.

Ioannes d'Asignies, nobili apud Hannones in Belgio familiâ exortus, monachus & Subprior monasterij Camberonensis, ac postea Abbas Nizellenfis, in Brabantia Gallicâ; vir pietate ac doctrinâ præstantissimus, edidit Gallicè, *Tomas duos de vitis personarum sanctitate illustrium viri, que sexus ordinis Cisterciensis.* Quorum prior impressus fuit Duaci, anno 1598. apud Balthazarem Bellerum, posterior verò. Montibus Hannoniæ, apud Carolum Michaëlem, anno 1606.

Item, *Antidotum salutare contra pestiferos morbos mala lingua.* Antuerpiæ, typis Plantiniani, anno 1633. *Quem librum auctor postea Gallusè redidit, edidit Duaci.*

Alphabetum salutis, Gallicè, in 8. Duaci.

Fasciculum myrthe, librum singularem, omnibus præsertim religiosæ vitæ sectatoribus perutilem. Duaci, typis Ioannis de Fampoux, anno 1630.

Librum de vita & miraculis Sancti Martini, Gallicè; Duaci, anno 1625. apud Laurentium Kellam.

Scriptit & librum quem vocauit, *Allumettes viues pour embraser l'ame à la haine du peccé, & à l'amour de la vertu, par la consideration de la passion, & mort*

& mort de Iesus Christ, distingues en xxj. exercices. A Douaij, 1629. chez Gerard Pinchoy in 8.

Item, *Le Paradis des prieres, ou l'on trouuera vn tresor du tout spirituel, non seulement des prieres, mais aussi de belles Louanges, aspirations seruentes, & meditations trespieuses, extraites des œuvres spirituelles, du Reuerend & deuot Pere Louis de Bloys.*

Audomari, anno 1617. apud Carolum Boscart. in 12.

Scrupit & Gallicè, *Vitam imitabilem Sancti Dorothei, extractam ex Praso, & Surio.* Impressam in 12. 1625.

Item, *Directoire, ou Instruction, pour deuotement, reuerentement, & attentiuement s'acquiescer en l'office diuin, tant de nuict, que de iour, avec vn traicté des exercices spirituels, & plusieurs meditations.*

Montibus Hannoniæ, 1609. apud Carolum Michel. in 12.

Item, *Doctrine Spirituelle, enseignant vn moyen assuré de se cheminer, & perfectionner en la vertu.* &c.

Duaci 1630. typis Ioannis de Fampoux. in 16.

Transsulit etiam in linguam Gallicam, imprimique surauit *Scutum animarum deuotarum Ludouici Blossij.* Duaci.

Theodicum Monasteriensem, de proprietate Religiosorum, Duaci, 1604.

Libellum, de 6. alis Seraphin, Sancti Bonauenturae.

Diadema ecclesiasticorum smaragdi. Et plura alia.

Reliquit insuper plurimos alios tractatus manuscriptos, nondum impressos, qui partim Cambertonæ, partim Nizellæ asservantur. Viuebat adhuc anno 1640.

Ioannes Ballim, monachus cœnobij de Claromarisco, diœcesis Audomarenensis, scripsit *Historiam ab orbe condito, vsque ad sua tempora, 1599. 2. tomis diuisam, M. S. in Claromarisco.* Vide

Anr. Sanderum tomo 2. Flandriæ illustratæ, in descriptione cœnobij Claromariscensis. Intellico tamen nunc, ex religioso quodam dicti monasterij, opus hoc in nupero bello Gallico perijisse, saltem quo ad tomum alterum.

Ioannes du Bec, Abbas mortui maris, Latine & Græcè doctissimus, scripsit & edidit,

Sermones nouem de excellentiâ Orationis Dominicæ, quos dedicauit Regina Galliarum. Parisijs, 1586 typis Guilielmi Bichon. in 8.

Item, Gallicè, *Discursum de unitate indiuisibili Sanctissimæ Trinitatis, in tria capita diuisum.* Opusculum est doctum & subtile, impressum Parisijs, anno 1596. typis Marci Ortij, in plateâ S. Iacobi, in 12. folijs 10.

Ioannes Barthault, ex Abbate B. Mariæ de Alneto (d'Aunay) ordinis Cisterc. Episcopus Sazienensis (Seez) in Normannia, numero 58. nec non & Eleemosynarius Regina Galliarum, Egregius fuit poeta Latinus & Gallicus, teste longelino in Purpurâ Sancti Bernardi, de Episcopis Galliarum: quidnam tamen scripserit, non exprimit. Obijt anno 1611.

Ioannes Blanckenbergh, religiosus & Abbas religiosissimi cœnobij de Veteri Monte, in Ducatu Bergensi, diœcesis Colonienensis, (mihî olim in Germania, amicâ conuersatione, nunc autem doctissimis suis litteris, familiaris,) S. Theol. in Vniuersitate Colonienfi Doctor excellens, Patricia ibidem familia exortus, patre Waleramo, Vicecomite in Nidderich, &c. Vir vndècunque magnus, & de vniuerso ordine nostro optimè meritus, de cuius laudibus amplissimus profectò patet campus, in quem tamen excurrere me vetat experta sapius eiusdem humilitas, quam offendere nolo. Erunt quandoque, qui hoc ipsum, maiori cum eloquentia, & auctoritate præstabunt.

Scripsit *Librum insignem concionum Moralium,* quas diuersis temporibus habuit; partim in suo

Veteris Montis cœnobio; partim Coloniae apud moniales Cistercienses ad Sanctum A-prum.

Præ manibus nunc habet, *Amplissimum chronicon monasterij sui, in quo plurima habet curiosa, quæ historiæ ditionum Cluensis, ac tulinensis, plurimum illustrare poterunt.* Viuit adhuc hoc anno 1655. Ordinis Cisterciensis per Westphaliam, & Tractum Rheni Vicarius generalis; Abbas quoque iam pridem cœnobij Fontis Amelongi, in Westphalia; & nuper etiam Heghenæ, seu Heynæ in Hassia, quod vltimum autoritate Pontificia, vnâ cum Pontificalibus, nunc vnitum est cœnobio Veteris Montis, vndè olim emanauit. Cæterum (quod hic silere nefas ducerem) clarissimo huic viro plures debeo scriptores ordinis nostri, Germanos, quos diuersis vicibus, veridicâ relatione mihi transmisit, & beneuolus Lector suis locis repetire poterit. Electus hic etiam sub finem anni 1654. fuit Rector magnificus Vniuersitatis Colonien-sis.

Ioannes Bona, Pedemonranus, Monachus & Abbas Reformationis Sancti Bernardi, Ordinis nostri, emisit in lucem à se compositum, librum, quem intitulauit, Psallentis Ecclesie Harmonia. Tractatus est Historicus, Symbolicus, & Asceticus. Prodiit Romæ anno 1653. in 4. typis Io. Petri Colini. Opus omni eruditione repletum.

Author molitur alta.

Vghellus, in epistolâ ad me datâ, Romæ, 40. nonas Augusti, 1654.

Ioannes le Bossu, natione Burgundus, monachus cœnobij de Maerijs, Sorbonicæ Theologiae Parisijs Doctor eximius, & congregationis Cisterciensis per Italiam, secundus Generalis, vir fuit admirabili vitæ integritate, altâ reconditaque doctrina ac morum incredibili comitate commendatus. Scripsit Librum contra commendatarios, quem nominauit Anticommen-

dam. Alia plura doctrina sua monumenta reliquit, teste Seguino in bibliotheca, quorum tamen, notitiam exactam ipse non est assecutus.

Obijt Romæ anno 1588. Seguinus loco citato, littera I. n. 4.

Ioannes Brando, natione Flander, ex pago Hontenesi, territorij Hulstensis, religiosus monasterij nostri de Dunis, S. Theol. Doctor Parisiensis, scripsit Chronicon celeberrimum, ab origine mundi, vsque ad annum 1414. quod ipse inscripsit Chronodromon, id est, Cursus temporum. Iacobus Meyerus, in concinnandis Flandriæ Annualibus, fatetur se hoc libro non parum adiutum. Reperitur adhuc M. S. in Monte Blandino Gandauit, in Sancto Bertino Audomari, Aldenburgi in Flandria (cœnobio ordinis Sancti Benedicti) & Louanii in Collegio Attebatensi, tribus tomis in pergamento; opus visu & lectu dignissimum. Huius viri laudabilem mentionem faciunt, quotquot post illum, de viris illustribus Flandriæ scripserunt; nouissimè autem Ant. Sanderus, de scriptoribus Flandriæ, & Valerius Andreas in Bibliotheca Belgica. Obijt Brugis in Dunensi Refugio, anno 1428. die 13. Iulii. Chronicon Brandonis compendiauit Egidius de Royâ, vt supra vidimus.

Porro Chronodromum Louanii exantem vidi anno 1651. Est Opus nitidissimè exaratum in magno folio, in pergamento; Primi tomii initium est: *Quemadmodum ex veteris, noua quæ Sacra pagina, &c.* Tomus 2. sic incipit: *Iam vetustatis horridâ squalescens in vmbra, &c.* Tomus 3. sic: *Moris est imbecillum, &c.*

Ioannes à Bridell, Abbas, 42. Hemmencondensis, virorum Doctorum amantissimus; Petrum Binsfeldium, Treuirensis postea suffraganeum (obseruata latentis ingenij indole) à domesticis seruitiis ad Musarum castra traduxit, cuius scientiam, ac diuinarum rerum

cogn

cognitionem, ea quæ extant librorum monumenta posteritati loquuntur. In comitatu, & contuclur, theologos, ac philosophos, nec non & poetas semper habuit; ut quod lectione, ob externas occupationes, non poterat, id ex eorum colloquutione hauriret. Ipse etiam orator insignis, qui ob eloquentiæ facundiam, *Os Clerici*, vulgo cognominabatur *sapissime coram Ioanne à Petra, archiepiscopo Treurenfi, doctissime peroravit*; qui Abbas facundia delectatus, sapius familiariter eum inuisebat. Extant *Orationes eius M. S. in Hemmenrode*. Ipse vero obiit anno 1571. Cui sequens positum fuit epitaphium:

*Ioannes patris Bridelius ortus ab oris,
Hic sua fraternis ossibus ossa locat.
Prudens conuictus cui tot deuinxit amicos,
Et Musis celebres, & putate graues.
Qui quoties verbis pronas arrexerit aures,
Est mirata istum tota Corona virum.
Is fuit oris honos, ut correns impete fertur,
Manauit lingua gratia tanta sua.
Nec pietate minor, sacris deuotus & aris.
Factorem Cali dum tulit ante preces.
Consilijq; bonis habitus certissimus Author
In dubijs causis saepe rogatus opem est.
Ore grauis, rectiq; tenax; seruansq; decori,
Ingenijs cultis dux, & amicus erat.
Quas ego virtutes memori dum pectore verso
Ut sit in athera portio sede precor.*

Vide Nicolaum Hessium in manipulo Hemmenrodensi, Coloniz impresso, anno 1640. Ioannes Bromptonus, Anglus, Cisterciensis ordinis in patria monachus. (testibus Pitæo, & Henriquez) qui virtutum & eruditionis meritis, creatus fuit Abbas Iornalensis cœnobij, fertur multa scripsisse, ex quibus tamen hodie nihil reperitur, præter *Insigne quoddam chronicon monasterio Iornalensi dicatum, quod M. S.*

asseruatur in collegio S. Benedicti; cuius initium est: *Postquam contigit Britonis &c.* Quo tempore claruerit, incompertum. Ioannes Pitæus in appendice ad librum suum de scriptoribus Britanniz, centuria 2. nu. 88. Cuius viri auctoritate motus, hunc scriptoribus Cisterciensibus adscitui, cum alijs inter Cisterciensia monasteria Angliæ, Iornalense, seu Iarvauxense non reperiam. Cisterciensem etiam fuisse scribit Veslius, lib. de scriptoribus latinis, fol. 708. Prodit hoc Chronicon ab anno 588. ad annum Domini 1198. Londini, in libro de decem Scriptoribus Historiæ Anglicanæ, typis Iacobi Fleischer, in folio.

Ioannes de Bruxella, Monachus, & postmodum Abbas monasterij Alnensis, in ditione Leodientis, scripto reliquit

Librum sermonum moralium, qui M. S. feruatur in Alna, ac etiam in Tungrensi cœnobio.

Seruantur quoque Alnæ, eiusdem Abbatis.

Sermo quidam elegans, habitus in capitulo generali.

Sermones aliquot alij, de diuersis materijs:

Et, Tractatus de rota spiritualis Pralationis, ad materiam comparata.

Fuit S. Theol. Doctor, & Abbas 24. Alnensis, vbi obiit anno 1481.

Catalogus librorum eiusdem cœnobij.

Ioannes de Butrio (alibi, de Burreyo) Clarævallis monachus, Academiæ Parisiorum Doctor Theologus, vir tam sanctimonia vitæ, quam doctrina, & multiplici rerum omnium cognitione, suo tempore clarissimus; plurima fertur scripsisse, nominatim autem Maphæ Regij Lariensis Martini V. Papa Datarij libros 7. de perseverantia; recognouit, emendauit, & recudi fecit, præfixa insigni epistola introductoria, ad Ven. virum Ioannem à Vepria, antiquum Clarævallis Priorem; cuius initium est: Cum omne quod à sacro

rerum

rerum opifice actionis virtutem habet, propter finem, &c. Prodierunt Parisijs anno 1511. apud Magistrum Bertholdum Rembolt, & Ioannem Waterloes. Obijt autem Ioannes noster, anno 1522.

Ex bibliotheca Philippi Seguini.

Ioannes Car. anuel Lobkowitz, anno 1606. nobili apud Hispanos familia, Madriti natus, religiosa tamen professione Belgâ, monachus cœnobij nostri de Dunis: Iuuenis adhuc (in Hispania) *Tabulas motuum caelestium, & Ephemerides composuit.*

Addidit & librum, cui epigraphæ: *Mundus idem, non idem*: in quo demonstrat, posse terram, imò & singulos planetas quiescere, omnibus phænomenis atque mensuris conseruatis. Scripsit &

Vraniam recti lineam, planetas crucifigit, demonstrat eos non circulos, sed rectas orthogonales describere suis proprijs motibus.

His omnibus in Hispania editis, Belgium lustrat, Ioannem mox Trithemium Spanheimensem Antistitem, à Njromantiæ nota (velit nolit Zoilus) demonstratiuè vindicat, editis (ex Alnensis monasterii Bibliotheca) eiusdem *Stenographicis libris, vnâ cum clauibus, seu regulis, quibus conuersionum mysteria in ijs contenta, commode referari possunt.* In concionibus tantâ pollet efficacia, vt quamprimum Emanuel Portugaliæ Princeps, ac paulò post Serenissimus Ferdinandus Hispaniarum Infans, ac Belgij Gubernator, à sacris illum sibi voluerit esse concionibus. Verum ille, aulicorum vitæ, quietem monasticæ solitudinis præferens, Dunense accedens cœnobium (Brugis recenter translatum, piaque monachorum conuersione celeberrimum, monastica ibidem vota sua, Cisterciensium more, firmavit.

Vndè Louanium directus, ingenij ac eruditionis suæ tale ibidem specimen edidit, vt anno

1638. cum totius Vniuersitatis applausu, S. Theologiæ Doctorali Laurea insignitus fuerit. Vir est, siue ingenium, siue memoriam, siue denique doctrinam spectes, omni maior encomio, de quo plura scriberem, nisi domesticus esset, & veritate offendere veteret. Erunt alij, qui pleniore calamo, & eloquentia vberiore, in veraseius laudes excurrant. Vnicum hic addam testimonium, quod eidem perhibet doctissimus & clarissimus Eiycius Puteanus, Belgij nostri singulare decus, in censura libri ipsius Caramuellis, de Iure Regis Hispaniæ in regnum Portugaliæ; quæ eidem libro præfixa, hæc (inter alia) habet, librum hunc conscriptum esse à *Viro si ingenium, doctrinam, eloquentiam spectes, magno, eximio, ac planè diuino.* Quod testimonium non parum confirmatur auctoritate Reuerendi adm. & Eximii viri Ioannis d'Etpiers, S. Theol. Doctoris &c. qui in suo Stenographiæ specimine, de Caramuele nostro agens, eundem vocat *secundissimam Dei vineam, Vrum doctrina soliditate, & librorum copia celeberrimum, &c.*

Scripsit, ediditq; plurima Dominus Caramuelius, in omni prorsus facultate, in tantum, vt iure merito, cum *Magno Alano nostro de Insulis* Doctoris Vniuersalis cognomine compellati posse videatur. Seriem seu Catalogum omnium operum suorum ipsemet conscripsit & publicauit Francofurti, subiungendum Theologiæ suæ fundamentali; quem & nos hic etiam ad verbum exhibebimus.

AUTHOR.

Multos Libros & varios diuerso typo & forma, prout tempora tulerunt, edidit. Multa scripsit, quæ nondum lucem vident; & posse prodesse, videntur. Nouam omnium editionem exorno; & ne Libros separari contingat, magna illos arte & studio concatenabo; ita vt posteriores frequenter Lectorem ad priores remittant.

remittant, isti iterum ad illos reducant; ve omnibus censetur carere, qui caret aliquo. Claritati eos majoris gratia ad novem Classes redigo, & novem Cursus (I. Liberalem, II. Mathematicum, III. Musicum, IV. Chirosopticum, V. Philosophicum, VI. Theologicum Scholasticum, VII. Moralem Philosophicum, VIII. Moralem Theologicum, & IX. Scripturarium) instituo: & singulos ob oculos pono.

CURSUS
LIBERALIS.

OMnes artes complectitur, quas ingenitas vocamus, omnes Inertias aut Artes malas expugnat; Inter eximias precipue judicantur.

Orthologia. De variâ pronuntiatione litterarum, ubi multis consuetis nationibus, multis ætatibus plurima curiosa expenduntur.

Orthographia. De variis figuris litterarum, quæ in Orbe terrarum hodie apud varias nationes sunt in usu.

Polygraphia. De transfiguratione litterarum. & earumdem potestate fecerit. Est Liber tum me necessarius Principibus, & ciphras multas & valde curiosas & securas complectitur.

Steganographia. Est scientia Polygraphiâ nobilior, & ita secretiorem scribendi methodum promovet, ut ubi maxime secretum est, nulla ibi videatur suspicio secreti subesse. Hâc arte, ut de rebus arcanis amicos admoneamus, quâcumque Ciceronis aut alterius Authoris Epistolam ad quemcumque mittimus, intelligimur; illi ad nos aut eandem, aut aliam remittunt, & intelliguntur. Hâc arte ad integrum Senatum unicam Epistolam scribere possumus, in qua singuli diversa, quæ voverimus, exacte capiant, & tamen non se intelligant mutuo.

Mirabilis olim fuit Joannis Trithemij Abbatris in ciphris inveniendis felicitas, & æquè

mira illius ævi ignorantia; condemnatur enim, à multis, à quibus intellectus non fuit. Hoc fuit ætatis ptilcæ ingenium: hoc est nostræ; pauca legere, pauciora intelligere, omnia aut ferè damnare. Ac ante annos viginti strinxi calamum, & Trithemium tutatus, Steganographiam, non jam inertiam nigromanticam, sed ingenuam & liberalem artem esse ostendi. Hanc nunc Apollysin multum auctam exhibeo, & mirabilia arcana in genere literario produco.

Notaria Ars. Quantum distat Notæ à Literis explicat. Ponit Notas artificiosas, quibus quis uti possit, uruno solo caractere quâcumque dictionem scribat. Hic scribendi modus adhuc est in usu apud Sinas, quorum omnes facultates & Scientiæ videntur esse Abebedariæ, & in Regione illa doctissimi, qui melius scribunt aut legunt. Posset ad methodum & regulas reduci hæc facultas, & tunc non deberet contemni. Dum tu alias notas breviores & meliores efformas, meis inventis frueri, & omnia calamo, qui linguâ sit velocior, scribes.

Grammatica Hispanica. Ostendit Hispanorum Idioma frustra hucusque ad Latini leges coactum, aliter doceri debuisse. Multa hinc Germanus, Belga, Gallus, Italus, multa alii, unde possint propriæ Linguæ Institutiones reformare.

Grammatica Latina. Hanc scripsi pueris nostris condolens septem aut novem etiam annorum dispendio condemnatis. Puto formam totius Linguæ Latinæ à clari ingenii juvene posse horâ intelligi, & mense addisci, si istæ novæ Institutiones admittantur. Puro materiam facilius acquirendam, si etiam arte tradatur.

Hispanus sum, & quia Hispanis scribo Linguam Hispanam Latinæ seu Romanæ anteposui, non ut de alterius utrius excellentiâ & primatu contenderem (de hoc enim alibi) sed, ut ordinem doctrinalem sequutus, eum qui maternam

ternam linguam per regulas & artem didicerit, facilius edoceram Latinam. Hanc nostri pueri, septem, octo, aut etiam novem annis adquirunt, Græcam verò duobus vel tribus mensibus: & cur? an, quia Græcâ est multò difficilior Latina? minimè. Sed quia Latina addicitur priùs, Græca posterius; nam si in verso traderentur ordine, in Græcâ confumerentur anni multi, & in Latinâ menses pauci. Ergo tradatur priùs Lingua materna ex arte & regulis, quam unusquisque addiscere posse videtur una hebdomade: & si hanc semel altè percalleat, poterit quodcumque aliud idioma acquirere uno aut altero mense.

Eloquentia Corruptrix. Hic subscribo Institutiones Linguae priscae, & ostendo illam fuisse pulcherrimam & regularissimam, omnesque exceptiones & irregularitates paulatim irrepsisse, non tam suavioris prolationis studio, quam vulgi ignorantia & protervia.

Metametrika. Sic eam facultatem dici volui, quæ est Metricâ vulgarâ sublimior. In ea varij & multiformes Labyrinthi: in ipso & Regula (quod hucusque à nemine præstitum est) quibus Carmina Regredientia, Resilientia, Decidentia, Ascendentia, Circueuntia; Anabæa; item quibus Proteos, Martes, Soles, &c. contexamus. Est opus omninò rarum, & novum, quod mirum in modum auferi & exornari poterit, si fundamentis positis insistantur.

Rhetorica. Multa frigidissima, quæ ex Veteribus desumpta, tradebantur, condemnat, figurâ troposque nostro ævo & moribus coaptat, & brevissimè Oraturos & Concionaturos instituit, ut cum planu & autoritate eloquantur.

Memoria Ars. Puto Artem memoriæ altera indigere memoria; interim quid alij dixerint & docuerint examino, & methodum commodif-

simam trado, quâ possit juvari memoriæ.

C V R S V S

MATHEMATICVS.

Ego sæpè, & Viri doctissimi mecum, habemus re-creationis loco juniorum Authorum scripta, qui sublimes in Philosophiâ conceptus Mathematicum ignoratione macularunt. Hanc ob rem Philosophum in Mathematicis eminere d' s'idero, & ut possit, omnes Artes, quæ in numero, pondere & mensura consistunt, ad novam methodum & compendium reduco.

Arithmetica. Novis speculationibus ditatur, & brevissimè traditur.

Geometria. Etiam ipsa ad compendium reducitur.

Trigonometria. Non sine novis & plenis ingenio præceptis Triangulos universos resolvit.

Logarithmica. In tres partes dividitur; in primâ Neperiana, in secundâ Uiacquiana, in tertiâ traditur Enarmonica, multò cæteris utilior & præstantior.

Architectura Edilitia. Est Ars curiosa, & Publicæ Rei necessaria. Illam in rectam & obliquam divido. De priori plurimos scripsisse reperio, tamen multa in singulis potuerint poni castigatius; at de posteriore vix ullum. Utraque est valdè utilis & necessaria; quarum, & præcipuè posterioris neglectu, summos in summis Palatijs & Ecclesijs errores committi observamus.

Architectura Militaria. Agit in prima parte de Fortalitijs, & illis effossis tormenta, munitiones, & milites addit, ubi multa quæ eisdem propugnandis aut etiam expugnandis fervient. Et in secunda longam mirabilemque obsidionem Pragensis Civitatis, sine muro, sine milite, sine sulphure pyreo, sine tormentis bellicis prodigiôsè defenlæ, ad rei militaris penitiorum

miorem notitiam accuratè recenfer.

Astronomia. Ostendit multa olim à Ptolomæo, multa ab Alphonso Hispaniæ Rege, multa à Copernico, multa à Tychone, & ejus Asserentis Logomontano & Keplero, multa à Lansbergio, multa ab alijs supponi, quæ aut demonstrantur esse falsa, aut non probantur esse vera, Vertit ad causas Physicas oculos, & singula exactissimè expendit. Huc pertinent sequentes Libri.

Sphæra. Multa nova & varia recludit, in argumento veteri. Tradit doctrinam communem, quam *Mediam* vocitat. Illam Meditationes Parallaxicæ deprimunt, illam exaltant Refractaria: sine quarum notitia frustra ad scholas sublimiores procedatur.

Solus & Artis Adulteria. Doctrina generali præmissa umbris imperat, & mixtis linearum labyrinthis horas communes representat.

Præcipua Crucifixa. Dat novas & faciles hypothèses, in quibus motu cruciformi, omnia, quæque à Veteribus, quæque à Junioribus observata, salvantur. Hic omnis motus recti lineæ, hic exclusi omnes circuli; hinc omnes arcus; & tamen salvantur observationes universiæ.

Proteus Cælestis. Demonstrat omnia Phænomena quiescente in centro Mundi, Terra, Luna, Mercurio, Venere, Sole, Marte, Iove, aut Saturno salvari. stando rationi & mathesi cognosci veram Mundi faciem non posse: Heliocentricam pulchriorem cæteris, at solam Geocentricam videri factæ Paginæ consonantior, & hanc ob rem Eminentissimorum Cardinalium decreto Scholis Orthodoxis permiffam, cæteris quibuscumque rejectis.

Aristarchus. Libellus est summo ingenio scriptus; & ipsius Aristarchi, si Viris magnis, qui eum ediderunt, credimus. Notis indigere fuit visus, & ideo nos Ideas singulas speciali

commentario illustravimus:

Selenographia. Est quædam Astronomia Lunarum, oculo in Luna posito omnium Planetarum & siderum loca, situm & motum apparentem examinans. Eidem adjungi debuit.

Plutarchus Lunarum, & est *Colloquium de maculis,* quæ in Luna facie, à Plutarcho conscriptum: Illud ego Scholijs continuis dilucido, & in ipsis singulorum Philosophorum sententiis, severa disquisitione examino. Hic multa de Montibus, Vallibus, Continente, Oceano, Insulis & fluvijs Lunaribus; multa de Ventis & Procellis; multa de Pluvia, Nive, & Glacie; multa de Cometis & alijs diversis meteoris: multa de Plantis: multa de Piscibus, Feris, Avibus; multa tandem de Hominibus Lunaribus, quæ à Luciano, Plutarcho, & Keplero somniantur.

Arx Astronomica. Est domus elegans sideribus observandis apta. Talem à Daniæ Rege iussus erigere Tycho, Aulicam fabricatus est, cum sideream deberet. Nos ita ædificamus muros, ut & sint organa Gygantæa, quibus possimus Corpora Cælestia observare. Hanc INSTRUMENTIS variis Arcem, hanc SOLIS MENSIS, hanc FILO ARIADNÆ, nec non AUTOMATIBUS diversis ornamus. Modum singula formandi & exarandi scribimus; & multa nova & hucusque non visa delineamus.

Mathesis Audax. Multùm ipsa succrevit paucis annis; & jam in ipsa uberius omnes controversiæ Logicæ, omnes Physicæ & Metaphysicæ, omnes Theologicæ, & præcipuè de gratia & libero arbitrio, sola Regula & Circino dilucidantur. Hæc huc videretur omninò pertinere, at ob rationes speciales Curtius Philosophico inseritur, sunt enim multæ in Physica difficultates, quæ non aliter, quàm numeris & lineis expediuntur.

C V R S V S
M V S I C V S.

Ars Liberalis, an Mathematica Musica sit, multi curiose inquirunt, & ingeniosè exponunt. Et Ego, ne inutibus controversiis implicer, seorsim enarmonica edissero, & ad Libros sequentes reduco.

Orthographia Musica. Tractat de figuris & characteribus, quibus utuntur Musici.

Orthologia Musica. Agit de eorundem characterum notarumque denominatione: & in tres Partes subdividitur.

Prima est FER-DI-NAN-DUS-TER-TI-US. Utitur istis voculis, & compendio mirabili Artem copiosissimam tradit.

Secunda, UT, RE, MI, FA, SOL, LA, BI, quarū notarū nemina volumus omnino retinere.

Tertia est apologetica, & complectitur nonnullas eruditas Epistolas pro & contra scriptas.

Constabit ex Orthologia Artem, quæ vel horâ addisci possit, tot esse trices implicatam, ut vix annis pluribus soleat, totamque additione unius Notæ reduci ad incredibilem facilitatem. [Admissa est & practicatur nova hæc Musica præter Monserratenſia Monasteria, in S. Crucis Abbatia, & etiam in aliis Cœnobiis, ubi summâ Juvenes facilitate & tæcilitate inſtituuntur.]

Pœtica Musica. Omnem Artem Metricam, omniaque Carminum & Versuum genera ad Musica fundamenta reducit.

Huc spectat *Vocalis Musica*, quæ miro ingenio eas tantum Notas admittit, quæ vocalibus textûs correspondent. Hæc Arte feliciter composuit nonnulla Romanus Michael, qui tamen syllabarum quantitatem neglexit, cujus Ego etiam rationem habui in nonnullis Concentibus, quæ olim composui, & nunc etiam in lucem produco.

Arithmetica Musica. Tonorum, Consonantiarum, & Dissonantiarum differentias numerorum apparatu dilucidat.

Geometrica Musica. Eisdem Linearum proportionem exponit.

Logarithmica Musica. Et nullibi liquidius quàm in ipsa Enarmonicæ proportionem & mensuram noscuntur.

Syntaxis Musica. Est Ars plures voces artificiosè connectendi, *Compositoriam* vulgus vocitat, & à me ad tantam reducit facilitatem, ut unâ horâ, aut saltem die possit addisci.

Prodigia Musica. Complectitur ingeniosas Vocum implicationes, Fugas, Insultus, Labyrinthos, &c.

Philosophia Musica. Ab effectibus regreditur ad causas, & vocis tonoræ essentiam, substantiam, quantitatem, qualitatem, relationem, proportionem, actionem, passionem, durationem, ubicationem, situationem, & habitudinem speculatur.

Medicina Musica. Agit de Armonia & proportionem pulsum, & de morbis qui vocum consonantiâ curantur.

C V R S V S
CHIROSOPHICUS.

Sed quo poteris modo habere omnes scientias in manu? illum dabit breviter *Chirologia*, quæ non jam novas Artes tradit, sed veteres pugno comprehendit. Et ejus partes sunt.

Chirologia: quæ eloquitur digitis utriusque manûs.

Chirographia: & hæc manu varios characteres efformat. Sed in quo distinet à Chirologia? Explicabo; Chirologia literas digitis exprimit, quas linguâ solemus; at Chirographia ineffabiles notas delineat, & ob oculos ponit.

11a.

illa Orthographiam communem, ista Sinen-
sem imitatur.

Chiro-rhetorica: docet attentos Auditores
non tam verbis quam manu capi.

Chiro-dialectica: Est contentiosa & bellatrix
Facultas, & veritatem propugnans manu
clausa.

Chiroarithmica: manu numerat, & difficiles
computus digitis expedit.

Chiro-metria: Metitur digitis terras, astra, &
omnia quæ cœli ambitu continentur.

Chiro-musica, Artem totam manu curiosè de
linea complectitur. Hic multa in venis nova,
& quæ veteribus & junioribus univèrsis igno-
ta.

Chirochronica. Tempora & ætates coordi-
nat, Æras ad articulos proprios reducit, & hi-
storias expendit: Numeros omnes Ecclesiasti-
cos juxta stylum utramque (nimirum, aureum
numerum, Epactam, Mœnis diem, Lu-
næ ætatem, Cyclum Solærem, Literam Do-
minicalem, &c.) summâ facilitate repræ-
sentat.

Chiro-mantica. Lineas manûs examinat, &
rejectis characteribus, quos superstitiosa anti-
quitas consideravit, speculatur notas medicas
& naturales, & ex illis secreta multa detegit, &
multa futura prædicit.

Doctrinæ consequentiâ & similitudo de-
pocit, ut *Chiro-mantiæ* *METOPOSCOPIAM*
conjugamus; scripserunt olim de illa plurimi,
non tamen prudenter & exactè.

Chiro-mnemonicæ, quæ intentionalium specie-
rum thesaurum pugno claudit. Est valdè neces-
saria facultas, ut juvetur memoria, aut
manuducatur si velis, totamque *Artem Mé-
moria*, quam vocat, reducit ad Articulos ma-
nuum;

Has Facultates complectitur *Chiro-sophiâ*,
inquâ debent Juvenes eruditi esse benè verfa-

ti, ut si carere libris aut peregrinari contingat
carere Bibliothecâ non possint; Ergo

*Ne possis docto Librûm spendere carere,
Sic tibi Chiro-sopho Bibliotheca Manus.*

C V R S V S
PHILOSOPHICVS.

M Erud' excludebat à suis scholis Plato omnes im-
peritos Matheseos, non enim securè poterimus
philosophari, nisi Mathematibus sinus instructi. Igitur
novo spiritu & animo quantum stadium percurramus.
Et ut expeditius possimus, Librorum, quos hic Cursus
complectitur, brevem contemplemur Catalogum.

Grammatica speculativa: Hinc multa perti-
nent, quæ solent in Logica tradi. [Hunc libel-
lum scripsi, ut scientificè sciremus, quæ velut
naturaliter facimus, hoc est, loqui. Ut cujuscun-
que Idiomatis perfectiones & imperfectiones
cognosceremus; & animadverteremus distin-
ctum iri omninè eloquentiam ab exorbitantia;
posseque novum condi Idioma, quod nullâ
prærogativâ careat.]

Sed cur Philosophicum Cursum à Gramma-
tica incipio? Quia Methodus doctrinalis re-
quirit, ut à notioribus & facilioribus ad minùs
nota & facilia ascendamus: Et puer, qui præ-
ter Grammaticam Latinam nihil scit, (tales
sunt ferè omnes) expeditius de Orationis parti-
bus sibi probè cognitis philosophabitur, faci-
lius dialecticabitur de vocibus, quàm de con-
ceptibus aut speciebus, quarum vel solo no-
mine sub initium terrebitur. Accedit, Voca-
lem Grammaticam multum differre ab Intelle-
ctuali, multum Vocalem Logicam à Mentali,
& illas ab eo solo miscendas, qui velit Quadra-
ta Rotundis confundere. Ascendat igitur Stu-
diosus per gradus, & si notis juvetur, ut ad
minùs.

minis nota procedat, cursus erit securior, & facillior, & citius ad Metam-Physicam, seu ad Metaphysicam veniet.

Logica. Et quia multa à Logicis video confundi, quæ sunt toto cælo diuersa, idè voces à conceptibus volui distinguere, & quinque libris Dialecticam totam comprehendere: & sunt ipsi.

Logica Vocalis. Et hæc Ars à Grammatica differt, sicut Gladiatoria à gladijica; nam Grammatica conficit voces, quibus Logica utatur.

Logica Scripta. Pauca de illa dicuntur, sed quæ summoperè prodesse possint.

Logica Mentalis. Hæc unica operationes Mentis dirigit, nam vocalis subornat linguam & scripta calamum: differt toto cælo à prioribus. Et vt vel leuiter differentiam insinuem, è multis, quæ ibi persequor, hæc pauca profero. Ostendo inter alia curiosa, dum conceptuum naturam & virtutem examino, Convertentes Conversasque Propositiones, quas calamus & lingua distinguit, si purè sint mentales coincidere. Probo in Syllogismo intellectuali utramque præmissam coexistere: adeoque Majoris & Minoris (hoc est, prioris & posterioris) denominationem locum habere in vocibus & scripturis, non in mente. Hinc, quia video omnes Syllogismos, imperfectos quos vocant, aut Conversione terminorum, aut Præmissarum Transpositione, ad perfectos reduci, in intellectu nullos esse imperfectos affirmo. Et quia meus Reformator Dialecticus negat dari Propositiones negativas in mente, quod ipsum efficacissimè demonstrat, etiam *Celarent & serio* à Logica mentali proferibo: *Darij* in *Barbara* inibi statuo. Et concludo unicum & simplicem syllogismum mentalem, concinnatum in *Barbara*, esse Vertumnum quemdam Logicum, quemdam Proteum Dialecticum, qui ad

viginti aut triginta etiam formulas & modos vocaliter posse reduci. Et hinc aperio viam, ut summam Intellectus potentiam, & summam linguæ impotentiam noiscamus.

Reformator Dialecticus. Jam ipsius mentionem feci, dari negantes Propositiones negat, & inde multas & grandes consequentias deducit. Fuit olim à me adhuc puero conscriptus, & quia etiamnum placeat, debuit Logicæ adiungi.

Seuera Argumentandi Methodus. Est valde necessaria hoc ævo, vt reformetur abyssus non paucarum Vniuersitarum. Eius partes sunt duæ. Prior Speculatiua est, posterior practica. Illa Præsidem, Propugnantem, & Argumentantem instruit, hæc Instructionem appositis exemplis illustat, à ratione & ab auctoritate. Prodiit olim Duaci, & fauorem multorum meruit, sed recederet multò auctior.

Paralogica. Ostendit non dari Entia rationis; omniaque, quæ huc usque talia dicta vel credita, esse Entia labii. Hunc Librum attentè legi suadeo, nam si semel proscibantur à Gymnasilis chimæra & figmenta rationis, securiores nascuntur consequentiæ, quæ hucusque remorante formidine aboriri & periclitari dicebantur.

Metalogica. Ne ingrederet inutilem Questionem, quæ inquit, Anne Vniuersalium Contemplatio ad Logicam, an potius ad Metaphysicam pertineat? neutri illam adscribo, sed Metalogicam instituo, in qua de Vniuersalibus & Prædicabilibus (nimirum, Realibus, Modalibus, Formalibus, Expressiuis, Positiuis, Negatiuis, Internis, Externis, &c.) noua arte & industria discepto.

Prima Philosophia. Sic placuit vocare illam scientiam, quæ examinat Prima Principia. Hæc apud alios sunt plurima, & dicuntur Axiomata, & tamen apud alios tam pauca, vt miremur

mur Ingenii potentiam, quæ ex tam paucis fundamentis intulit tam multa & tam varia.

Metaphysica Pura. Porro PRÆDICAMENTUM est Prædicamentorum superiorum & inferiorum coordinatio: & SYSTEMA est decem prædicamentorum sub uno Ente contextus: & hunc Metaphysica contempletur. De hac scientia, aut potius sapientia, scripserunt quam multis & singuli non Prædicamenta solum, sed & Scholas contexterunt, ita ut nec apud ipsos reperire sit Prædicamentum purum, neque puram Scholam. Nos doctrinæ puritati studuimus & duodecim aut etiam plures, puras & puras Scholas aperiri curamus. Eæ sunt

Schola Nominalis. Respondet nomini, & omnes terminos, qui sunt Philosophorum proprii, exponit; ostenditque multas & varias in Philosophia, multas in Theologia Quæstiones, quæ videntur gravissimæ, re medullitus examinata ad meram Logomachiam reduci.

Schola Realis. Ens à suis attributis, & à Prædicamentis, hæc inter se & consequenter genera à differentis reali distinctione intercedit, & à gravissimis difficultatibus facillimo negotio se subtrahit.

Schola Modalis. Quæ in præcedente per realitates, omnia in hac per modos explicantur. Complectitur doctrinam variam subtilemque; & maximè necessariam hoc ævo, quo ignotæ antiquis Modales entitates obtinent, & multa earumdem ubertate explicantur.

Schola Formalis. Minori ipsa dispendio Modos in formalitates convertit. [Formalitates nomine intelligimus Conceptum obiectuum distinctione ex naturâ rei, aut præscissione obiectuum (coincidunt enim) discriminatum.]

Schola Expressiva. Omnia hæc parcius per expressiones meras & connotata saluamus. Subtilior præcedentibus & politior; sed non mediocribus tradenda ingeniis; nam sicut prima

aut etiam secunda iudicatur facillima, & quæ ab omnibus addisci queat? hæc quinta videtur subtilissima, & quæ à pingui Minerva percalleri non possit; subtilia enim non nisi subtilibus tradenda sunt.

Schola Negativa. Omnia adhuc parcius hæc per formas negatiuas exponimus & illustramus.

Schola Actionalis. Cæperunt Actione Juniores uti, imò & abuti sæpè: & quia Eminentissimus Cardinalis de Lugo, gentis Hispanæ gloria, Durationem ab illa non distinguit; & alii eandem doctrinam ad alia Prædicamenta extendunt, volui exclusis multis formis per solas Actiones totam Philosophiam materialem salvare.

Schola Localis. Hodie est valdè communis, & apud Viros magnos in pretio, statuitque omnia corpora permanentia ubicatione & situatione merâ: & successiua omnia distingui mero motu locali.

Schola Magnetica. Ponit ob oculos Herculeum lapidem, & illo substruit novam Philosophiam, quam existimat non posse facillè aritari vel deijci, quod sit supra firmam petram fundata. Complectitur rara & inaudita multa, quorum notitiâ non debet Philosophus noster destitui.

Schola Chymica. A viro, qui doctus videri vult, ignorari non potest. Agit in Metaphysica de Ente Chymico, & sub illo de decem Chymicis Prædicamentis: In Physicâ, de Principiis & causis Chymicis: In Libris de Cælo & Mundo omnia Chymicè exponit, & non sine ingenio è Luce prius creatâ, singula elementa & sphaeras vi caloris, iuxta Regulas Artis educit. In Libris de Anima, analogiâ delectatur, & Positiones Chymicas ad Vegetatiua, Sensitiua & Rationalia extendit. Etiam audet angelicis & diuinitis; &

Pro

Prophetarum Patrumque putat Testimoniis iuvari; quæ non vult omnino metaphoricè intelligi, sed asserit in ordine rerum immaterialium dari aliquid spirituale, quod analogum sit luci corporeæ.

Ha Schola sufficere debere videbatur: at uberioris doctrina gratia etiam iste debuerunt adjungi: videlicet:

Schola Infinita. In cuius priorè parte rerum Infinitas, Immenfitas, & Eternitas examinantur: in posteriore specialiter agitur de Synkategorematico Infinito, hoc est de Indefinito.

Schola Eucharistica. Quæ ex Sacramento Venerabili plurimas consequentias deducit, quæ Rem Philosophicam illustrant & exornant.

Schola Miraculosa. Quid in singulis Prædicamentis ordinaria: quid absoluta Dei potentia valeat, accuratè examinat, & vires naturæ metitur.

Schola Deiformis. Est omnino curiosa. Supponit multa à Philosophis, multa à Theologis, exponi & illustrari, recurrendo ad Deum, formam extrinsecam, aut etiam efficientem causam; & inquit, An eodem modo possint omnia? & hic ubi ad Deum ventum, Philosophiæ Puræ finem ponimus.

Hucusque à ratione proceditur, transitur ad auctoritatem, & examinantur Hominum Illustrium, (anti- quorum, juniorum) Resolutiones, quæ hodie in pretio.

Heterodoxa Metaphysica: Huc præcipuè **AUTHORES** subsequentes pertinent.

Democritus. Antiquissima hujus Philosophi doctrina est: & iuxta ipsam omnia componantur ex atomis.

Empedocles. Democriti doctrinam promovet, & ex atomis quatuor elementa, & ex his omnia ingeniosè constituit.

Pythagoras. Priores dilucidat, Elementa di-

stinctione accidentariâ discernendo. Anus & Theologicè fuit, & sælici discursu carnis resurrectionem tradidit: quam sententiam, verissimam & sanctissimam, eius Discipuli ad varia deliria detorserunt.

Plato. Fuit olim celeberrima Academica Secta Scholiarchâ Aristocle, qui postea Plato; & ante Div. Thomam ferè unica in toto Orbe terrarum.

Aristoteles. In magno tamen olim honore apud Ethnicos, apud Catholicos damnata fuerunt eius dogmata, proscripque ab Ordinibus Religiosorum; & quia humana omnia caduca, & inconstantia, iterum revocata & eucta à Scholasticis, sed tandem iterum excussimus servile iugum, & veritatem unam potius hodie, quàm totum Percipatum curamus.

Virgilius. Quem maximum fuisse Philosophum Ecloga sexta, & Georgica uniuersa testantur.

D. Thomas. Est enim hoc sæculo insignis Thomistarum Doctrina, & in multis Vniuersitatibus sola: & sed aliqua videtur supponere, quæ libenter videremus clariùs dilucidari.

Scorus. Subtilis est, & cui frustra impallefcit qui ingenium eximium non habet.

Lullus. Multa promittit, at promissis diues quilibet esse potest.

Ramus. Debuit huc poni, & specialiter examinari propter aliquos, quibus rara potius, quàm vera sunt chara.

Paracelsus. Tradit Chymicam Philosophiam; cuius nos etiam Dogmata, prout iubet veritas, rejicimus aut approbamus.

Campanella. Habet multos Discipulos, præcipuè in Gallia. Verum quia afflictus Vir semper caruit Libris & exercitio, semper tranquillo animo, deberet eius opera aliquis Vir doctus referbere & ad consona fundamenta eliminare.

Lorca. Est in pretio apud Cistercienses præcipuè

cipuè Hispanos, qui supponi præcipiunt, Græciam Peccatumque in eodem instanti intrinsicè & reali esse simul, quod Lorca tenet; & hinc totam Dialecticam, totam Physicam & Metaphysicam; imò utramque Theologiam (Naturalem & Moralem) alterant.

Ioannes Marcus. Platoni est ingenio & doctrinâ simillimus; sobriè tamen Ideas, sed sensu, aut vero, aut saltem probabili admittit, & de rerum arcanis principiis felicissime philosophatur. [Est Magnificus Vir, Bohemæ Physicus; (Græcè *Archiater*, Hispanè *Protomedicus*) Primarius Vniuersitatis Carolinæ Professor, Libris optimis clarus, & aliùs quàm cæteri sapienti.]

Mannaetta. Physica Chymicis conciliat: & sublato discrimine se expedit à maximis difficultatibus [Hunc post alios enumerò, quoniam Ideas suas edidit tardiùs, & plerasque adhuc supprimit, nec typis mandari permittit. Est hodie Viennensis Vniuersitatis Rector & Professor Primarius: summi ingenij & studij Vir, & apud omnes maximæ auctoritatis.]

Cartesius. Hollandis ipse & etiam Anglis placet. Parco Naturæ Genio studet, Localem Philosophiam scriptis subtilissimis dilucidauit. Habet Discipulos doctos, & editis Voluminibus claros; & ut video, pauculis opinionibus decircinatis aut sublatis, cæteræ irrepunt, & erunt aliquando communes.

Helmontius. Novi Hominem. Fuit pius; doctus & celebris: Galeni & Aristotelis iuratus Hostis; sub quo ægri non laborabant diu, nam secundâ aut tertiâ ad summum die carebant vita aut morbo. Vocabatur præcipuè ad illos, qui ab alijs Medicis deserebantur, è quibus non paucos restituit vel freudentibus illis, à quibus fuerant condemnati. Proderunt jam tandem eius Opera, & in ipsis continua contra Peripateticos & Galenistas Satyra, multis onusta

Bibliothec. Ord. Cist.

folijs, fructu tenui; quæ quoniam ab Empiricis & Paracelsistis in Galenistarum odium promouentur, debuerunt à nobis medullitè examinari.

Valerianus. Est re & nomine Magnus, & pollet felicissimo ingenio; multa contra Aristotelem scripsit, quibus eiusdem maximos errores detexit; sed quia ingenia etfi simillima sint, in omnibus conuenire non possunt, obseruari nonnulla, quæ meo non consonant, & de illis scripsi specialem tractatum, quo Hæretodoxam Metaphysicam claudio.

Hæc est Idea nostræ Philosophiæ, quæ, ut puto, non deberet carere, qui Professore agit: nam Discipulus, ut bonus sit, unam solam scholam percellere subetur: hoc enim sufficit ingeniosè responsuro sub alio: at Magistri est obligatio multò latior; nec videtur tanto nomine dignus, qui aliorum opiniones ignorat.

Hucusque rerum essentias contemplati, quid Deus potuerit facere vidimus; non quid fecerit; ergo progrediamur ulterius, & Opera Divina discutiamus.

Physica. Agit de substantiâ existente; & quia est multiplex ista, etiam Physica est multiplex.

Physica Naturalis. Nomen mordeat aut irrideat Erasmus, nam & ipse irridetur à nobis, qui videmus ab eodem ignorari, aliud esse unde nomen delimitur, aliud quod sonat. *Canonicus Regularis* non est *Canonicus canonicus*, ut ille objicit; nec *Physica Naturalis* est Physica physica, quod ipse objiceret; sed Physica prorsus inanima, nam hodie actiones quæ intentionales non sunt, *Naturales* vocantur. Est huius Facultatis obiectum Corpus inanimatum, partes duæ, Analytica seu diuisoria, & Ergastica seu Productoria. In primâ parte totum Mundum ob oculos pono, illumque in quinque elementa (Terram, Aquam, Aërem, Ignem & Ætherem) divido, & singula membra diuisionis examino, Elementum subdiuidere in substantiales Materiam & Formam frustra conor, &

Z

hoc

hoc genere indivisibile esse statuo. Materiam in partes integrantes subdivido, & minimas partes reperio, quas voco *Atomos*, seu *Indivisibilia*. In secundâ omnia brevius decido, quoniam in scholâ reali cum Prædicamento actionis, omnia sunt radicibus examinata.

Physica Elementaria: quæ de corporibus sublunariibus disputat.

Physica Cælestis; quæ de Cælo, Syderibus, & Constellationibus.

Physica Meteorologica; quæ de Novis Stellis, Cometis, Fulminibus, Fulguribus, Tonitruis, Iride, Halone, &c.

Physica Vegetativa. Planta est ejus objectum, & eadem methodo (videlicet Analyticâ & Ergasticâ) omnia expendit.

Physica Sensitiva. Agit de Bruto, & præcipue de peregrino, & nostris Scholis minus noto.

Physica Humana. Sibi proponit considerandum Hominem; & quia in ipso reperit duas partes substantiales (Corpus, Animam) prius illud posterius istam contemplatur. Cùm de illo, de ejus figurâ, membris, ossibus, venis, nervis, & humoribus disputat. Cùm de istâ, de ejus essentiâ, potentijs, habitibus, speciebus, actionibus, ubique proprias opiniones expendimus, & oppositas accuratè proponimus, & robustè impugnamus.

Physica Angelica. Agit de Cælestibus Intelligentijs, quas *Spiritus* vocamus vel *Angelos*. Semper servatur eadem Methodus.

Physica Media. Ejus vel nomen hodie ignotum, & tamen nostro ævo repertæ sunt non paucæ Facultates Mediæ. Concionatoria Ars, quam à D. Bernardo didicerunt Hispani, est inter Rhetoricam & Dialecticam Media: Logarithmica, quam invenit Neperus, inter Arithmeticam & Geometriam est Media: tota Philosophia Moralis inter Chimericam & Realem Media; in ipsa Metaphysica invenerunt Junio-

res Entia Media: inter Substantiam & Accidens multa Helmontius, inter Accidens & Modum multa alii. Hispositis transitur ad Physicâ, & quia substantiæ nobis notæ istæ sunt, videlicet *Inanima*, five *Inorganica*, *Vegetativa*, *Sensitiva*, *Humana* & *Angelica*; In hoc Libro inquiretur, an admittendæ sint substantiæ Mediæ? Porro Zoophytâ esse corpora quædam inter Plantas & Animantes media, communis affirmat opinio. Anne verè? & si verè, Anne Magnes inter Lapides & Plantas medius est? Anne Sydera vivunt vitâ progressivâ Hominibus & Brutis communi, cùm tamen Animalia non sint? An etiam ipsa inter Plantas & Animantes mediæ? Anne Simij, quorum sunt versutiæ mirabiles, an ne Canes; an ne vulpes, &c. potest dici Animalia media, Irrationalibus nobiliora, & ignobiliora Rationalibus? Anne tandem inter Homines Angelosque sunt aliæ creaturæ, quæ respectu Angelorum corporeæ, & respectu Hominū spirituales dici queant? quales sunt illi, qui à Veteribus dicti, *Manes*, *Lares*, *Penates*, &c.

In controversiis singulis examino, quid divinitus fieri potuerit, quid sit factum. Ubique Fidei Dogmata, & demonstratas Positiones inquirito; rarius invenio; & idcirco plerumque probabilibus & incertis diffidens, persono, *Non iri multiplicatum Entia sine necessitate*.

Physica Divina. Ab alijs dicitur *Theologia Naturalis*. Agit de Deo præseindendo à miraculis & Fide supernaturali. Stat principijs merè Naturalibus. Summè est necessaria Theologis ista Physicæ pars, sine quâ non poterunt ullo modo intelligere, quæ divinitus sunt revelata.

Hic dabitur *Philosophia Mathematica*, & ipsa est, quæ *Mathesis Audax* dicebatur. Huc eam ponere debui, multæ enim Controversiæ, quæ obscurius in Physicâ & Metaphysicâ traduntur, non possunt aliter decidi, quàm ad numeros & lineas recurrendo.

C V R S V S

THEOLOGICUS.

EX DEO naturaliter cognito ad DEVM sublimius cognoscendum ascendimus, rationis aciem Fide supernaturali iuauimus, iactis constamus fundamentis, & quia de ipso generose sentimus, multa qua haecenus in scholis recepta, necessariò mutauimus, Hunc Cursum complemus his libris.

Præcursor Theologicus. Omnes Quæstiones Præcæiales, quæ sub initium Theologiæ disputantur, edisserit.

Deus Sapiens. Agit de Scientiâ Dei; nimirum de simpliciter intelligente, de Visiua, & de Mediâ.

Deus Volens. Agit de Voluntate Dei: nempe de Necessaria & Libera. Item de Noluntate; & Opinionib. Philosophicis consonans, ostendit Nolitiones in Deo non reperiri.

Deus Prouidens. Et in hoc Libro de Prouidentia, de Prædestinatione, de Reprobatione, de Directione secundarum Causalium (materialium & immaterialium) disputatur.

Deus Trinus. Disserit de sublimi Trinitatis Mystério: & quia Theologica ad Philosophicas Positiones elimat, tradit multa subtilia, noua & rara.

Homo Purus. Examinat, An sit possibilis natura pura, & qualis in illo statu esset Homo, qui sine gratia & sine peccato nasceretur?

Homo Innocens. Considerat primos Homines in Paradiso, nondum lapsos, & illius statûs felicissimi edisserit prærogatiuas.

Homo Lapsus. Edisserit Hominis post peccatum miseras, (reales, moralesque) & aliqua præloquitur de Medicinâ, quæ fuit illi diuinitus data.

Maria. Sunt in Theologiâ multa, quæ specialiter concernunt Deiparam, & debuerunt

specialiter examinari.

Christus. Et hic Tomus subdividitur in Libros quinque, quos breuiter enumerabimus.

Vno Hypostatica. Disputat de essentiâ & proprietatibus unionis, diuersis Scholis se attemptans.

Christi Corpus. Et multa edisserit, quæ licet omnia hucusque à Philosophis Theologisque, non debent ab Eruditis ignorari.

Christi Anima. Et hic uberiùs multa de substantiâ, potentiis, attributis, virtutibusque.

Christi Vita. Non Historicus tantum, sed & Theologicus hic Liber est, imò etiam Mathematicus, quoniam Christi actus pensitat, & eorumdem: loca, tempora & rationes disquirat.

Expectaret hic aliquis libros de Sacramentis, at meliore consilio illos transtulimus ad Theologiam Moralem: pauca enim in singulis Physica, & tamen illa in Eucharisticâ Philosophia dilucidauimus.

C V R S V S

PHILOSOPHIÆ

MORALIS.

Genius meus merâ speculatione delectatur. Improbo Latori ille insudat: & sæpè potius ut res cognoscat, quam ut habeat. nam de diuitiis & dignitatibus scripsi multa, cum tamen illas contemniam, has non ambiam. At nescio quo fato factum sit ut decuplò plura scripserim de Practicis, quam de Speculatiuis. Vt video cessi temporis, loco, amicitia; debuique respondere Morales Decisiones rogantibus. Resolutiones tandem meæ tot fuerunt, ut debuerim in classes & libros distribuere, & potuerim paucis insertis & additis ad hanc reduci formam, quam præ se ferunt. Eas ego majoris claritatis gratiâ ad duo Volumina reduco, ne sublimiora ab aère pendeant. fundamentalibus Theisibus ignorantis. Primum Volumen est:

Z 2

Phi-

Philosophia Moralis. Agit de Ente virtuali, & eius istæ partes sunt:

Orthographia Moralis. Agit de Characterum & literarum potestate virtuali, de significatione morali, & moralibus linearum passionibus & attributis.

Grammatica Moralis. De Moralibus Declinationibus, Conjugationibus, Casibus, Numeris, Vocibus, Modis, Temporibus & Personis disceptat.

Grammatica Sacramentalis. Putant plerique Sacramentales omnes disputationes esse Theologicas, cum tamen pleræque grammaticæ sint: nam Sacramenta rebus & verbis confici, docuit nos Synodus Florentina; & quia res sunt notiores, omnes aut ferè controuersia reducuntur ad verba, & idè debui scribere Grammaticam Sacramentalem, ut vel hinc dissoluerem Quæstiones difficillimas, quæ ex Theologiae fundamentis non possem.

Thesaurus Moralis, & est Tractatus de verborum significatione: & multa digna scitu complectitur.

Logica Moralis. Disputat de Terminis de Propositionibus, de Discursibus & syllogismis virtualibus: ubi multa nova & subtilia, quæ à Conscientiâ consultis, & à Iudicibus, Patronis & Actoribus ignorari non possunt. [Puto me esse primum qui Moralem Dialecticam reduxit ad leges & regulas, & multum hinc ingenij & studij impendisse, totumque fore librum summam cum utilitate legendum.]

Accessit *Praxis Iudicialis,* quæ est Liber summè necessarius. Iudicibus (sæcularibus, Ecclesiasticis & Regularibus) ut sciant processum instituere, & in visitationibus procedere: frustra enim veritas in tribunalibus queritur, si carent Dialecticâ Morali Iudices, quæ in eiusmodi labyrinthis regantur.

Metaphysica Moraliè Examinata. Agit de En-

te virtuali, de virtualibus eiusdem attributis, de Substantia virtuali, de virtuali Accidenti, de virtualibus Modis, de virtuali etiam Quantitate, de virtuali Qualitate, de virtuali Relatione, de Existentiâ & Duratione virtuali, de Actione & Passione virtualibus, de virtualibus Loco & Situ, & tandem de Habitu virtuali.

Physica Moraliè Examinata. Omnia, quæ in Physicorum Libris, omnia, quæ in Libris de Animâ, de Generatione & Corruptione, de Cælo & Mundo, &c. ediderunt Peripatetici, cooptat Moribus, ut altius intelligat essentiam, ingeniumque virtualitatum.

Medicina Moraliè Examinata. Agit de necessitate Medicorum, & morali infirmorum regimine. [Est Liber valde necessarius hoc æuo, in quo relaxatio certissima subrepat in sanctissima claustra sub nomine pietatis & necessitatis.]

Politica Speculatiua. Quæ multa curiosa & subtilia complectitur, quibus ingenium colitur, & Practica debet & formari & firmari.

Res Nummaria. Monetæ essentiam & proprietates contemplatur, & multas inauditas eximiasque difficultates summâ facilitate & securitate decedit. [Sed quis me nummis implicat, qui illorum vel nomen fastidio, qui eosdem iudico Ecclesiasticos multos perdidisse? universos gravasse? Ut illorum quid ditatem examinem, & viam aperiam disputationibus de Redemptione, Satisfactione, Merito, Præmio, & Pœnâ, in Cursu Theologico instituendis; quarum omnium solutio à Rei Nummarie cognitione penitentiore dependet.]

Hyperethica, est Philosophia Moralis eminentior, quam isti componunt Tractatus.

Virtus. De Actibus humanis & præcipuè de bonis & laude dignissimis disserit, eorumque essentias, passiones, & proprietates meditat.

Peccatum. Examinat. Actuum humanorum mali-

malitiam, & exploratâ ejusdem naturâ & essentia ad passiones recurrit, & omnes contemplatur exactè.

Beatitudo. Felicitas æterna est, quæ manet Viros sanctos post mortem, quæ debuit moraliter examinari.

Pœna. Ago de illâ, quæ peccatores manet, & duplex est: temporanea & æterna; illam patiuntur in Purgatorio Animi Hominum, qui mori in Domino: hanc verò cæteri, qui sunt æternam miseri, & debent à nobis altè considerari. Descendamus, obsecro, in Infernum viventes, ut Stygiorum ignium horrore & terrore perculli, tam purè vivamus in Mundo, ut non ad pœnas posthumi, sed ad gloriam æternam transferamur.

Deus. Si ascendero in Cœlum, illic est; si descendero in Infernum, adest. Multa essent, quæ examinari possent, at quia ad Theologiam paramus Juniorum ingenia, in hoc Tractatu Atheosin Dei, & Apotheosin Hominis radijs moralibus dilucidabimus.

C V R S V S
T H E O L O G I Æ
M O R A L I S.

Multa in Morali Philosophia exposuimus, quæ nos manuducunt omnino, cum Theologica & Divina tractabimus. Est igitur MORALIS THEOLOGIA, quadam Scientia celestis, quæ Actus humanos in ordine ad Deum, & Deum in ordine ad Actus humanos meditat. Illamque in Fundamentalem, Præterintentionalem, Decalogicam, Sacramentalem, Canonicam, Regularem, Civilem & Militarem dispertimur.

Theologia fundamentalis, examinat Ethicorum Principia, & an secura sint inquirat, & per omnes Moralitatum campos ingeniosè & etiã audacter discurret. Ingeniosè, quia multas novas difficultates ponit, & exponit: audacter,

quia ubique interrogat & dubitat, & nihil omnino resolvit. Placuit in hac primâ editione mentes aliorum expeiri & moneri, ut aliqua vel expungam, vel alterem; multa enim ibi sunt ingenij periclitandi gratiâ posita, quæ speculative forte admitti possent, non tamen permitti debent practicè.

Theologia præterintentionalis. Hæc mihi præ cæteris placet, & Amicorum, à quibus lecta, favorem & applausum promerita, per totum Decalogum & Sacramenta excurrit, & singula accuratè resolvit. In duas partes dividitur. Altera est Speculativa, altera Practica. Illa unicâ paginâ doctrinam tradit, quæ Lectorem manuductura sit in toto Libro: Hæc copiosa est, & varios & difficiles casus eodem filo resolvit. Cui debet meus Lector, ut unius horæ spatio (non requiritur plus, ut Pars addiscatur Theorica) librum integrum memoriæ mander, & Casus toto Cœlo diversos ad eadem fundamenta reducat. Fere omnes Casus illa, qui in Theologia Morali solent contoverti, complectitur, & Decalogicæ præmittitur, quoniam in expositione ipsa sua non pendet ab intelligentiâ Decalogi. Post ipsam dabitur.

Theologia Decalogica. Tamen in Philosophiâ Morali de Actibus humanis (& bonis & malis) multa dicta, omnia hic uberius, altius & exactius tractantur. Hic examinatur radicibus, Quid sit bonitas & malitia moralis? An ante præcepta sint mores? An Deus aliquid Homini bus possit præcipere? an possit Angelis? & cur possit utrisque? An aliquid de facto præceperit? Quid & quantæ sit authoritatis Decalogus qui ille debeat intelligi? Istis examinatis Legem ostendimus DEI digito non solum Tabulis inscriptam lapideis, sed etiam cordibus, hoc est, Conscientiæ; ejus characteres in Certâ clariùs, obscuriùs in Probabili, obscurissime in scrupulosâ, vix in Conscientiâ Dubiâ legi.

Et ut Conscientiæ penetralia explorentur, & nihil in corde ignotum maneat, hos Tractatus addemus.

De Conscientia dubia. Quid sit ipsa, paucis lineis declarat, & deinde in parte practica multos Casus proponit, quos eadem lege & methodo jubet dissolvi.

De Conscientia probabilis. Non debet cum dubia confundi, à qua differt, ut lux à tenebris. Opinatur enim probabiliter, qui ducitur ratione gravi; dubitat verò positive, qui levi; negative, qui nulla. Hic videbis, quid debeas facere aut non facere, cum sunt probabilia motiva.

De Conscientia scrupulosa. Et in isto demonstrabo evidenter nullo alio modo melius te posse eam definire, quàm dicendo, *Conscientia scrupulosa, est Conscientia superba & ignorans*, qui enim vel doctus est, vel humilis, scrupulis angitur non potest. Ostendam scrupulos ad probabilitatem potius, quàm ad dubium reduci: qui enim scrupulosum se esse seipsum, jam habet prudentem & rationabilem causam, ob quam possit contra remorsum qualemcumque præsumere, jamque habet causam verisimilem, ob quam debeat judicare pro se, quousque demonstreretur contrarium.

De Conscientia certa. Et spicilegio instituto hic determino, quid in materia morum certum sit, nec debeat ad quæstionem reduci.

In Tractatibus istis, ut paulò ante insinuavi, sic procedo. Præmitto brevissime in singulis veram doctrinam; illam efficaciter propugno & dilucido; & Lectoris mei mentem informo. Tunc subscribo centenos & centenos casus, quos omnes una & eadem solutione decido. Et quidem hæc methodus valde facilis, & quæ possit Lectorem vel una hora millium Casuum solutionem docere.

Omnia, quæ in Libris de Conscientia scripta, ad Legis Divina Tabulas, hoc est ad Dictamen & actus In-

tellectus spectant.

Cùm ergo non solum cordibus, sed & Tabulis lapideis legem divinam Deus inscripserit, hæc etiam ob oculos pono & expono, primò juxta textum Hebræum, & secundò juxta Græcum, tertio juxta Latinum. His positis ad singula præcepta descendendo, dividendo Decalogum in quatuor Sectiones diversas. Ad primam pertinebunt peccata, quæ quis committit contra Deum; ad secundam, quæ contra seipsum ad tertiam, quæ contra Parentes: ad quartam, quæ contra suum Proximum. In singulis Occisionem, Fornicationem, Furtum & Mendacium reperiemus. Quæ si committantur opere, in octo priora Præcepta Decalogi impingenti cogitatione & consensu, in nonum: Et, si verbo, persuasione & scandalo, in decimum.

Theologia sacramentalis. Omnia expendit, quæ sunt Moralia, & singula Sacramenta concernunt, & subdividitur in novem Libros. Illa sunt

Sacramentum ut sic. Expendit Sacramenta in genere; hoc est, plurimas difficultates omni Sacramento communes.

Baptismus. Ejus institutionem, essentiam, & proprietates edisserit, multos casus solvit, qui possunt in hac materia accidere.

Confirmatio. Pauci de illa ex professo scripsere, & ideo majori studio indiguit.

Pœnitentia. Multa sunt in hoc Sacramento, quæ ignorari non possunt; multa difficilia & obscura, quæ debuerunt radicibus examinari.

Eucharistia. Agit de Sacrificio Missæ, in quo Sacramentum conficitur; de ipso Sacramento ineffabili; & de ejusdem receptione, quæ vocatur Communio.

Ordo. Disputat de Minoribus [Præbendæ, quæ si Ordo non est, est saltim ad Ordines janua: Ostiaratu, Exorcistatu; Lectore; Acolytatu:] de Majoribus [Subdiaconatu, Diaconatu,

conatu, & Sacerdotio] & de Supremis [Episcopatu & Pontificatu.]

Matrimonium. Illud in jure naturæ considerat. Quale nunc sit apud Iudæos, Mahumetanos, & Idololatrias examinat. Quale etiam apud Christianos A catholicos. Tandem ad Orthodoxos veniens edisserit multa specialia.

Sacramentalia. Illa hic Liber enumerat, à singulis Sacramentis distinguit, eorumdemque proprietates expendit.

Appendix de Musis & Sordis. Sunt Homines commiseratione dignissimi, & tamen qui medijs sufficientibus non carent, ut possint salvari, si velint. Eos tenemur juvare quantum possumus, & Theologica doctrina permittit, & ideo hunc Librum volui addere, ne aliquid videretur huic Operi Morali deesse. Examinabo in ipso, Qualiter peccare possint, toleantque? An possint Sacramenta suscipere? An administrare? Et quomodo debeant Superiores illorum conscientias gubernare?

Theologia Canonica. Agit de Catholicâ Ecclesiâ, & dividitur in varios Libros. Do titulos.

Ecclesia Unica. Agit de Regulâ credendi, omnesque controversias Fidei ad unicam solam reducit. Est Liber valde utilis, & qui plurimis profuit, & in posterum prodesse poterit.

Monarchia Ecclesiastica. Agit de Christo Ecclesiæ Catholicæ Authore, de ejus Vicario, Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prælatibus, & cæteris Ecclesiæ Administris. Hunc Librum hi Tractatus constituent.

Pontifex. Sic dicitur per antonomasiam, qui Summus, qui est Pro-Christus in terris, cujus est summa auctoritas, à quâ cæteræ Christianæ dependent.

Cardinalis. Agit de Eminentissimorum Dominorum institutione, necessitate, auctoritate.

Legatus. Sunt Nuncij Oratores Pontificis; at Legati Vicarij: & iidem multa habent privilegia communia, multa specialia, quæ debuerunt medullitè examinari.

Episcopus. Quanta sit hujus status dignitas, & quanta requiratur in promotio perfectio, quanta potestas, & quanta etiam à Deo, à Pontifice, & Principibus sint illi privilegia concessa, diligenter inquirat.

Possemus hic de Abbatum & Prælatorum auctoritate, & jurisdictione disputare, sed quia de his in Theologiâ Regulari ex professo, non est cur eadem repetamus.

Clericus. Agit de immunitate Ecclesiasticarum Personarum.

Templum. Agit de immunitate Ecclesiarum, & aliorum locorum.

Ius Pontificium. Ejus vires & auctoritatem examinat: & quæ tractata ab alijs fuisse, ad compendium reducit.

Theologia Regularis. Disputat de Regulis & Legibus Religiosorum. Prodiit iterum iterumque (Brugis apud Nicolaum Breughelium anno 1640. & Francofurti apud Theobaldum Schonvetter anno 1646.) & quia non amplius prostant Exemplaria, multo auctior iterum recudetur. Ejus partes sunt duæ. In primâ isti Tractatus reperiuntur.

Basis Theologia Regularis. Et est Scholion D. Bernardi climatum ad Regulam D. Benedicti, in quo aureus ille hujus Mellisui Doctoris Liber, qui inscribitur de *Præcepto & Dispensatione*, accuratè illustratur, & ejus doctrinâ formatur Discipulorum mens, ut altissimè sequentia intelligat.

B. Hildegardis in Regulam S. Benedicti Nota & Animadversiones Morales. Fuit mei Bingenis Monasterij Abbatis, Dei spiritu plena. Virgo verè piensissima & doctissima, & multo adhuc benignior & clementior Bernardo. Hanc Regulæ Ex-

la Expositionem, quam hic damus, à Christo illa revelatam seu dictatam affirmat: sed quia multa singularia complectitur, debuit à nobis severiore calamo dilucidari.

Monachus Primitivus. Regulam hic Libellus accuratè considerat, & quo olim intellecta fuerit modo à Cisterciensibus, & alijs Sanctissimis Vitis exponit: & edisserit multa, quæ jam sunt obsoleta, & deberent veterum exemplo ad Monasteria revocari.

In secundâ autem Theologia Regularis parte, ponitur noster COMMENTARIUS IN REGULAM D. BENEDICTI. Est Historicus, Scholasticus, Iudicialis, Politicus; & in ipso clauduntur libri sequentes.

Regula Religiosa. Agit de Legibus, & specialiter de fundamentalibus, quæ nominantur *Regula*, & exponit qualiter obliget Benedictina.

Religiosi ante Christum. Fuisse multas & varias Religiosorum Hominum Congregationes ab ipso Mundi initio usque ad Christum ostendit.

Religiosi sub Christo. Probat Christum Dominum vitam Religiosam egisse: item Apostolos: etiam sub illud tempus multos alios.

Religiosi post Christum. Et hic eos Liber à Christo ad Nos sine interruptione perennasse demonstrat.

Monachorum Genera. Multa enumerat & exponit.

Novitius. Agit de dubijs quæ circa Novitiorum admissione, educatione, & promotione oriri possunt.

Stabilitas. Qualiter intelligenda sit? Et an sit speciale votum in Ordine S. Benedicti?

Vota Substantialia. Sunt Obedientia, Paupertas, & Castitas, & de singulis accuratè tractatur.

Officium Divinum. Agit de ejus ritu, solemnitate, antiquitate: item de obligationibus, sub

quibus tenentur Religiosi Horas suas recitare. *Regimen Monasticum.* Agit de Abbate, Præposito, Priore, Decanis, Celerario, Sacristâ, Novitiorum Magistro, Ostiario, & cæteris Communitatis Administris.

Tribunal. Agit de Capitulis privatis, Vistationibus, Correctionibus, & Litibus Religiosorum.

Opuscula D. Benedicti. Ponuntur aliqua, & breviter dilucidantur.

Regula Militum Templi. Ponitur, & brevi Commentarius illustratur.

Regula S. Augustini. E diversis, quas Doctor Divinus composuit, illa exponitur, quæ à nostris ævi Religiosis admittitur.

Regula S. Francisci. Vnica est, eaque severissima, & ex disputatis in toto Regulari Opere lucem accipit.

Regula Fratrum & Sororum de Penitentia, tertij Ordinis S. Francisci habitantium in Communitate.

Regula Fratrum & Sororum in Domibus propriè habitantium.

Commentario Morali, & multorum Casuum Resolutionibus, quæ possunt Religiosis universis prodesse, explicantur & dilucidantur.

Theologia Civilis. Humanas sæculares omnes componit cum lege Divina. Omnem civilem auctoritatem ostendit esse à Deo, omnem esse ab Homine, sed diversimodè. Omnem, quæ Divinam, ad ædificationem, & non ad destructionem esse: omnem, quæ Humanam, ad conservationem & defensionem. Principes posse obligare Conscientias, etiam solere. Tributa eidem deberi ab omnibus qui propugnantur: ab eisdem tributis ex rei naturâ nullum, aliquos privilegio eximi. Penes eosdem esse ferendileges auctoritatem; non dissolutam, sed absolutam. An in pronuntiando à Republica, an in obligando à Populi acceptione pendeant? An Republicæ subsint, an contra illis Republicæ?

ca? Demonstrato multas Leges, aliàs injustas, merà acceptatione justas reddi; cedunt enim suo iure, qui ultrò acceptant. His tandem notitiis instructum Lectorem ad lus Cæsareum confesso, ejusdem vires examino; quo Hispanos, Gallos, & alias Gentes modo obliget: & unde hæc obligatio suborietur, edissero. Demùmque totum illud, quantum est, ut præ oculis haberi queat, ad breve compendium reduco.

Theologia Militaris, quæ Civilis est pars, & in ipsa de Bello, & Pace, de concordia articulis onerosis; de favorabilibus, & à quibus & quando possint iniuri aut non iniuri. [Huc pertinent omnes Libri, quos pro Regibus Philippo II. III. & IV. omnes, quos pro Cæsaribus Ferdinando I. II. & III. huc etiam, quos scripsi pro aliis.] Et hi sunt Libri, quos Tomus iste Militaris complectitur.

Bellum Publicum. A quibus quando & qualiter geri possit, examinat.

Philippus Prudens, Caroli V. Imp. Filius, Lusitania, Algarbia India & Brasilia legitimus Rex, demonstratur. Agit de jure acquirendi, possidendi & recuperandi Coronas, & ut doctrinam hanc clariùs dilucidet, Philippum II. Hispaniæ Regem Lusitaniam mortuo Henrico occupantem proponit, & quanto illam jure occupavit, & possideant successores ostendit.

Ioannes Bargantinus, Lusitania, Algarbia, India & Brasilia illegitimus Rex demonstratur. Agit de defensione Portugalliæ, quæ accidit anno 1640. Coronamque à Duce Bargantino illegitimè invasam, ostendit.

Captivus. Qui bello justo capitur Mancipium dicitur; si servetur, vocatur *Servus*; & quia sunt multæ difficultates, quæ hos miseros Homines concernunt, debui specialiter scribere de bello captis.

Duellum, sive Bellum privatum. Differit de Monomachia; & examinato An detur casus, in quo

Biblioth. Ordinis Cister.

licita sit? An provocare interdum liceat? an fallacem egredi? Et multas alias Controversias incidentes examinat.

Pax publica. Quæ quanta & qualis cum Catholicis, cum Hæreticis, & cum Mahometanis iniuri possit, soleatque.

S. Rom. Imp. Pax. Variis fuit consiliis agitata, & demùm à Nobis medullitè discussa: & ad duas Hypotheses reducta. Sub primam cõdemnata & dissuata; sub secundam pia licita & valida demonstrata, commendata, approbata, persuasa.

Est Opus Theologico Politicum omnibus necessarium; prodiit iterùm iterumque Francofurti apud Schonvetter an. 1647. & 1648. & Viennæ iterùm apud Matthæum Cosmetov. an. 1649.

Hæc omnia indictionem & suspensionem Belli, & Principes supremos cõcernunt: at quia sæpè in ipso Bello justo peccatur, à Generalibus, à Legionariis, à Ducibus, à Gregarijs militibus, cogitatione, verbo, opere, & contra singula præcepta Dei, Ecclesiæque, debui per singulas personas & Officia discurrere, & ubique plurimos casus proponere, & singulos ad veræ Theolog. fundamenta reducere. Et hanc ob rem alium Librum adjunximus, qui

Sacerdos Militaris inscribitur, in quo de Militum Parochis & eorumdem officio: item de Decalogo & Ecclesiæ Præceptis, & quo ista modo & quando à Militibus violari soleant, possintque. In ipso etiam de Sacramentorum apud Milites usu & abusu: de capacitate etiam activâ & passivâ, &c. Ubique multa, quæ valde necessaria Presbyteris, qui Castris & Militum Animabus inserviunt.

P A T R E S.

Non multum Ego temporis impendo aut perdo in Veterum Libris legendis; non quod contemniam illos,

Aa

illos,

illos, sed quod omnia quae pulchrè cogitarunt, jam sint à junioribus summo studio & industria eliminata. Interim sunt aliqui Scriptores Antiqui, qui à nostris hominibus non satis intellecti videntur, qui debuerunt omnino recognosci, & Commentariis illustrari. Examinati sunt à Nobis præcipuè Dionysius, Augustinus, Benedictus, Bernardus. Quid in singulis factum, expono.

Dionysius. Correctissimum habemus à Cordeio, qui illum curavit imprimi in Officina Plantinian. apud Bathafarem Moretum. Illum bini comitantur Interpretes, Pachymiras & Maximus. An Dionysium intellexerint ipsi? an ipsos nos? Græci sunt, & interdum obscuriores Dionysio.

Augustinus. Opus est Theologicum, & Quaestiones plurimae de Gratiâ & Libero Arbitrio ad mentem Divini Doctoris examinans. Illud priùs composuit Cornel. Iansen. non tam Pelagianor. quam Iesuitarum adversarius: & quia ubique verba Augustini in oppositos sensus obtrahit, debuit necessariò retribui. Absolvitsem hoc Opus, si mansissem Lovanii: ibi enim inter Veteris & novæ doctrinæ Asseclas perpetua disputationes erant: at in Germaniam missus alijs de bui negotijs insudare. Ultimam nihilominus manum Operi imponam, in quo probabo primò vix ullum in toto Iansenio Syllogismum, qui reprehensione careat, inferamque authorem Rhetorem quidem fuisse, non Dialecticum. *Secundò*, textus ipsos contra mentem Augustini allegari. *Tertio*, hodie Lutheranos & Calvinistas in Liberi Arbitrij materia propius ad nos accedere, quàm Iansenianos. *Quartò* merito istam doctrinam, quæ necessitatem sub Libertatis specioso vocabulo protrudit, (cætera enim quæ cum necessitate voluntatis connectionem non habent; & quæ *Necessitatis* nomen in nomen *Infallibilitatis* convertunt, tolerabilia fortassis sunt) esse in Lutheranos & Calvino à

Tridentinâ Synodo, in Bayo à duobus Pontificibus, & ab alijs duobus in Iansenio damnatam. In hoc Opere continentur hi Libri.

Philosophia. Tota traditur ad mentem Divini Doctoris.

Theologia S. h. asctica. Tota testimonijs ejusdem illustratur.

Theologia Moralis. Et in ista erunt Quaestiones præcipuae, quæ inter Catholicos & Heterodoxos agitantur.

Hæresis Pelagiana. Varios ipsam diversis temporibus habuisse errores asseco; multa etiam aut vera aut tolerabilia intermiscuisse: à Massiliensibus & alijs plurimis remissiùs traditam. [Puto hæresin olim Pelagianam, sicut hodie Lutherana & Calviniana à tribus abortivi Parentibus: videlicet, Ignorantiâ, Equivocatione, Irritatione. Nam si cessaret odium, & aliquæ hallucinationes & æquivocationes tollerentur, instrui possent hæretici, & faciliùs ad veram Religionem reduci.]

Pura natura. Eam esse impossibilem docet Iansenius: at testimonia Hipponensis Episcopi videntur potius probare eam fuisse productam de facto: & tamen neutrum est asserendum.

Natura Integra. Ignota est, & à singulis diverso modo exposita. Iansenius, cùm agit de Natura Lapsa, voluntatem necessitat; cùm de Integra, Molinæ & Patribus Iesuitis subscribit, sed aultu irritu, quia multa negat, sine quibus suam sententiam propugnare non potest.

Natura Lapsa. Arbitrij indifferentiam retinet, quidquid clamitent Heterodoxi. Qui Libertatem cum spontaneitate confundunt, audire debent Calvinum à Synodo Tridentinâ condemnatum, qui ait, si libertatis vocabulo libertas à coactione sit intelligenda, esse in Homine liberum arbitrium, & arguendum hæreseos, qui contrarium assereret. Ergo totus hic Liber erit pro Arbitrij indifferentia.

differentia in Natura lapsa propugnanda.

Peccatum Originale. Mira de illo delirant Lutherani, mira Calvinistæ, mira & alij: & omnia ex Augustino, ut existimant. Et hanc ob rem, ut Sanctissimum hunc Doctorem vindicarem, debui hunc Librum subscribere.

Gratia Omnipotens. At ita omnipotens, ut humanæ voluntatis libertatem non lædat. Et de hoc debui specialem Tractatum.

Nota. Iansenium amavi, dum viveret, virum (sincerè loquor) modestissimum, urbanissimum, moderatissimum, virum vitæ inculpabilis, & si ab opinionibus posthumis præscindamus, omni laude dignissimum. Amavi ejus primum Discipulum Libertum Fromondum, ingenio floridissimo & fortissimo præditum, pium & doctum: & utrumque etiamnum veneror, nam potuerunt nimio erga Augustinum amore, nimio erga Iesuitas tædio seduci, & in re nobis clara invincibiliter cæcitate & errare. Et in eorumdem gratiam alicui docto Ianseniano suaderem, ut librum totum illum ad mentem D. Thomæ corrigeret, & omnia quæ de necessitate absolutâ Iansenius, aut ad infallibilitatem (& hoc melius) aut ad necessitatem sensûs compositi (& hoc severius) revocaret. Hinc gratiæ efficaciam deduceret, Hinc cognosceret Pelagianorum & Semipelagianorum veterum exorbitantias. Ut in eorumdem placitis (non enim omnia sunt hæretica) vera separaret à falsis, & in Parallelis laudaret juniorum doctrinam consentientem Pelagio, in articulis, in quibus iste consonuit veritati. Sanè in Iansenij Augustino materia multa est, quæ formam Thomisticam non recusaret, si daretur agens extrinsecum, quod eam induceret. Ego enim, si per occupationes liceret, possem, ut puto, illam rudem indigestam, aut monstruosè conformatam materia exuere Iansenianâ formâ, quæ quatuor Pontificibus displicet, & Catholicis sinceris

non placet, & vestire Thomisticâ, unius aut alterius anni spatio. Si hoc semel fieret, cessarent controversiæ, & novus ille liber, Angelici Doctoris doctrinam magno suffragio confirmaret. Sed hoc ipsum admonuisse sufficiat; & utinam à Thomistâ aliquo perficeretur.

Benedictus. Et in hoc Libro ex Sanctissimi Patriarchæ dictis scriptis, factisque Philosophicis & Theologicis Theses diduco. Est hic liber curiosus, & quidam Scholasticus (hoc est, Logicus, Physicus, Metaphysicus, & Theologicus) Regulæ Benedictinæ Commentarius.

Curo etiamnum in ære sculpi vitam Christi & Div. Benedicti, ut Claustra Cœnobiolorum ornentur. Liber ipse BENEDICTUS CHRISTIFORMIS inscribetur, & reliquos picturis optimis condecorabit.

Bernardus. Multum olim in Bernardi castigatione & illustratione elaboravi; multa etiamnum habeo parata, multa diebus singulis occurrunt, quæ poterunt intento prodesse. Sed quia dare jam non potero Bernardum, qualem volui, dabo qualem per tempus licuit, & qualem volebam explicabo, si fortè alius, aut Ego aliàs, possim hunc laborem subire.

Distinxi Opera D. Bernardi in Paragraphos & singulis subscripsi Authores Catholicos & A catholicos, qui illos citarunt, & eorumdem Expositiones recognovi, & ad limam reduxi laudando aut vituperando quæ digna videbantur censurâ. Addidi Indices, Grammaticum, Logicum, Physicum, Metaphysicum, Theologicum, Canonicum, Medicum & Scripturarium. Apparavi quàm multa, & si tempus & quies favcant, resumam iterum, cum tædio tamen, mihi enim molestissimum est, quæ scripti & perierunt, rescribere, & ex tanto apparatu perditum sunt Codices multi, Museo hinc illuc, prout Bella cœge-

runt, translato,

Aa 2

CVR3V3

C V R S V S
B I B L I C V S.

Multa scripsi in reuelatos. S. Scriptura Libros; multa dixi viginti quinque annis (tot enim aut etiam pluribus, Concionatorem ago) multa sum contemplantus; sed quia Hebraeo Textu delector, hos Libros praecipue in hac materia elaboravi.

Institutiones linguae Hebraeae. Conseruo communem vocum pronuntiationem: & puncta, quia puto à Iunioribus ficta, & summâ irregularitate laborare, in aliâ facillima commuto: atque vocalem Arrem ad prima rationis fundamenta reduco. [Est quidem pulcher ausus, cui ad votum omnia. An. ne idem etiam succederet in alijs linguis? Minimè: Hebraea enim magno consilio est composita, & ceteræ casu surseperunt.]

Favissa Hebraea. Differt à Thesauro Favissa, (sic profert Gellius lib. 2. c. 10. at Varro in Epistola ad Ser. Sulpitium Flavissas nominat) ut à Lauro Lauretum. Est igitur Lauretum locus, cui in plantatæ sunt multæ lauri: & Favissæ sunt loci in quo repositi sunt multi Thesuari. Quatuor reconduntur in nostris.

Primus est, *Thesaurus Rationalis*. Duas complectitur partes; Theoricam, Practicam: illa docet, hæc utitur, illa est brevissima, & singulas literas habere partialem significationem ostendit; hæc est uberior, & doctrinâ istâ utitur, & ex partialibus significationibus eruit datæ Radicis aut Dictionis compositam significationem. Ergo stando huic doctrinæ, omnium scit vocum significationes, qui Characterum potestatem.

Sed quia amat brevitatem memoria, triplici viâ hunc eundem thesaurum ad quintam essentiam reduximus, & è secundis meditationi-

bus prodierunt, Literarius, Dictionarius, Absconditus. Igitur

Secundus est, *Thesaurus Literarius*. In quo carmen Hexametrum nominibus literarum ludit.

Tertius est, *Thesaurus Dictionarius*. In quo è Radicibus & earundem significationibus carmina teximus.

Quartus est, *Thesaurus absconditus*. Et quidem non solum condidit divitias, sed sub pacto. Est Poëma Heroicum purè Latinum, in quo (quis crederet?) nulla dictio, nulla litera Hebraea scribitur, sed solummodo quidam Hortus describitur quasi mille carminibus; quæ si memoriâ teneas, te dirigant, ut nullius vocis Hebraeae significationem ignores.

Caballa. Liber est de arcano Scripturæ intellectu. Specimen inter Artes Humaniores posuimus, quoniam illo Labyrinthi Poëticæ succollabantur: hinc uberius singula retractamus.

Hebraeo Crene. Probat Linguam Hebraeam omnium primam & Principem, ceteras ab illa emanare, paucisque juxta Artem & Regulas mutatis in eam redire. Et in aliquos dividitur Libros.

Primus est, *Hebraeo elamita*. Dat Institutiones Elamiticae Linguae, & illas ipsas mirò artificio ab Hebraicis diducit.

Secundus, *Hebraeo-Syrus*. Præmittit Syr. Linguae Grammaticam, & eam ab Hebr. probat ingeniosè procedere.

Tertius, *Hebraeo-Arabi*. Agit de Lingua Arabum, & ejusdem Origine, & cum Hebraea cognitione.

His accedere debuit *Hispano-Arabi*, ubi de Lingua Maurorum Hispaniam occupantium tractatur. Erat inter Hispanicam & Arabicam media, quæ Mauris ann. 1609, à tota Hispania relegatis desit, & debuit describi saltem, ne periret omnino.

Quartus.

Quartus, *Hebraeo-Romanus*. Et hic præcipuè Liber fortè dicendus Paradoxus; esto: interim ingenio & fœlicitate non caret. Probat Linguas Latinam Hebræamque merâ disputatione differre: adeoque (NB.) quæ in textu Hebraico reperiantur, si juxta meas Hebræo-Romanas Institutiones repungantur, esse purè Latinæ.

Quintus, *Hebræo-Græcus*. Est Liber similis præcedenti; & quidquid Romanè alter, is Græcè audet, probatque Linguas Hebræam & Græcam coincidere, & sola disputatione differre.

An ne in his duobus Paradoxis Operibus Goropium Becanum, Schirlicium, & alios Belgas imitatur, qui voluerunt vernaculum suam Linguam non differre ab Hebraica? Minimè. Illi enim sine arte aliquas voces exponere conati fuerunt: at nos Grammaticas Institutiones, & etiam Dictionaria damus. Sed quo fructu: Ut ostendamus has duas Linguas, (Græcam Latinamque) non esse primitivas, sed ab Hebræa non sine regulis & arte nasci.

Ista visæ sunt sensum literarum concernere, & posse conducere, ut radicè intelligatur. At quia in S. Scriptura non solum voces, sed etiam res ipsæ significant, addere debemus.

Hiærographica. Liber est de Rerum & Actionum significatione. Multa de hac materia Iudei in Veterum Rabbior. Bibliotheca, quam THALMUD nominant; sed quia superstitionibus & fabulis plena, debent non perlegi, sed interlegi, Christianè, & cautè. Eadem videtur Arias Montanus expurgasse & reduxisse ad pulchros Libros, qui *Regiorum Biblior. Apparatum* componunt.

Quæ hucusq; data ad Bibliorum ornatum & intelligentiam spectant: subveniamus ad praxim. Sanè ego his instructus noticiis, prout tempora tulerunt, varios S. Scriptura Libros dilucidavi. Multa habeo adhuc rudia & informia, quæ manum secundam expectant; at hæc

poterunt statim evulgari.

Hexameron. Primum Caput Geneleos, & opera sex dierum explanat.

Paradisus. Illum describit; ejus aut rudera aut vestigia quaerit, & ubinam fuerit, investigat.

Benedictiones Patriarcharum. Habui Antuerpiæ Quadragesimales Conciones de hac materia, & in illis præcipuè posteriora Geneleos Capita dilucidavi.

Psalterium. Psalmos singulos conceptibus variis exornat.

Meditationes evangelicæ. Sunt Politicæ; & ex Divina Christi Historia Dogmata & Consilia ad Remp. benè gubernandam diducunt.

Paulus. Omnes ejus Epistolas complectitur, & scholasticis radijs illustrat. Est opus contra Lutheranos & Calvinianos scriptum; hoc ævo valdè necessarium.

Orationes Evangelicæ. Multæ sunt & variæ, quas edidi; multæ quæ habeo; debent in Libros & tomos distingui; at inter alios, qui ultimam manum desiderant, sunt isti jam parati.

Adventus. Conciones Dominicales à prima Adventus die ad Caput Iejunii complectitur.

Quadragesimale. Et Conciones pro tota Quadragesima continet.

Dominicale. Conciones à Paschate ad Adventum exhibet.

Mariale. Serviet in omnibus Deiparæ solennitatibus.

Sanctorale. Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginumque communes & speciales Fastos celebrat.

Funerale. Lachrymas ad Evangelicum textum elimat, & ita eas in funeribus fundit, ut Auditoribus prodesse possint.

Encyclopadia. Omnes Scientias, videlicet Orthographiam, Grammaticam, Rhetoricam, Arithmeticam, Geometriam, Logarithmicam, Artem Militarem, & Musicam; nec non Logicam.

gicam, Physicam, Metaphysicam, Libros de Generatione & Corruptione; de Cælo & Mundo; de Animâ Vegetativa, Sensitiva & Rationali; & tandem Medicinam etiam Politicam & Jurisprudentiam, demumque Theologiam conceptibus variis dilucidat, & Ecclesiasticis Fastis appropriat. Dedimus anno 1649 priorem partem: nuac & posteriorem adiungimus, prioremque novis conceptibus nobilitamus.

Hispanum Stemma. Austriacorum Stemma Heroicis conceptibus dilucidat, & Monitis Politicis exornat.

EPISTOLÆ.

PLurimas habeo doctrinales (Historicas, Mathematicas, Philosophicas, Theologicas, Ethicas) & plurimas eruditionis aut urbanitatis gratia scriptas. Quæ non sunt Scholasticæ, latere jubentur sub modio; nescio enim quo fructu audent sæpè in lucem prodire, quæ præter verba nihil habent. Volui aliquando omnes Doctrinales ad Volumen speciale reducere; at meliore consilio multas suis locis adscribo, & proprijs resolutionibus intetero. Ceterùm, quia adhuc manserunt plurimæ, quæ commodè non potuerunt interferi, illas omnes ad unum librum miscellaneum reduximus, quem loco penultimo dabimus.

PALYMPSESTI.

ETiam ipsi pertinent ad Theologiam, tametsi Politica edisserant. Sic eos inscripsi, quod in ipsis delicato Lectori oblitterare liceat, quod habere non placeat. Huc confluerunt multa & varia; visa, audita; cogitata, suspicata, somniata. Huc ignorata etiam, multum enim scit, qui scit quæ ignoret: multum dicit & docet, qui se fatetur ignorare, quæ nemo imperitus ignorat. Fortè ad doctè ignorandum plus

scientiæ & experienciæ requiritur, quàm ad indoctè sciendum. Fortè nihil omnino sciunt, qui nihil nesciunt: hoc alij viderint: ignoto enim hoc ipsum, qui me exilimo supra vulgus eruditorum sapere, cum ea ipsa, quæ illi non examinarunt, & sciunt, me examinasse & nescire demonstro.

Opus hoc tardius lucem videbit, nam complectitur nudas veritates, quas nostri homines, nec transglutire crudas volunt, nec concoquere possunt. Interim promovebitur, ut fortè olim, quando saltem somnare vera liceat, imprimatur.

Ex his multi jam sunt terriò aut quarto recensiti, sed modo omnes simul ad paucos Tomos reducuntur, & simul in lucem prodibunt.

Ioannes Casa Marii (sive Casa marii) in Italia Abbas, cælestibus revelationibus clarus fuit, quarum aliquot expressit in epistola consolatoria ad sanctum Bernardum super infelici successu expeditionis Hierosolimitana. Quam epistolam Baronius dignam iudicavit suis Annalibus ecclesiasticis, & edita etiam est inter epistolas Sancti Bernardi, numero 333. Vide pariter Angelum Maritquez tomo 2. Annalium, ad annum 1150, cap. 2.

Ioannes de Ceruo monachus ordinis Cisterciensis, S. Theol. Doctòr, scripsit Commentaria 4. libros Sententiarum, teste Sylvestro Maurolyco Maris oceanilib. 2. & citatur à Vincentio Bardo, lib. de conceptione B. Virginis.

Ioannes cognomento, de Cicyo patria Divionensis, ex Abbate Balernæ, anno 1476. ad Cistercij regimen assumptus, fuit 9. illius nominis ibidem Abbas, de quo Bonifacius Simoneta lib. 2. epistola 19. scribit, illum tamquam massam omnibus virtutibus conditam & elimatam ordini Cisterciensi à Deo fuisse prouisum. Innocentio VIII. Pontifici, ob singulares animi virtutes, doctrinam, & præclara merita (vt ipse

semper ait) eximie charus. Multis contra *Commen- das monasteriorum, tum orationibus, tum scriptis disputavit, tam in Romana curia, quam coram Regibus, & Principibus christianis.* Aurelianus in prouinciali Synodo, anno 1477. & 1478. Turonis; de- mum in Romana curia, coram Innocentio VIII. a quo Pontifice plura ordini suo impe- trauit privilegia; quæ omnia, cum aliis anti- quioribus privilegiis, à diuersis Pontificibus, Regibus & Principibus, eidem ordini concessis in unum corpus collecta, ipsemet Diuione pu- blicari curauit, anno 1491. per Petrum Meth- ger, Alemannum.

Conscripsit etiam *Compendium Sanctorum or- dinis Cisterciensis*, quod eodem anno 1491. Di- uione impressum fuit. Hoc compendium sæ- pillime citat Henricus in Menologio. Scribi etiam fecit, per quemdam ex religiosis suis (aut, secundum aliquos, ipsemet scripsit) Dialogum quemdam inter Priorem, & Subpriorem (con- tra libellum quemdam Matthæi Pillard, Ab- batis Claravallensis) qui frequenter citatur a Reuerendissimo Angelo Manriquez in Anna- libus, titulo *Dialogi de prospero & aduerso statu ordinis.*

Denique, libro privilegiorum ordinis me- morato, adiunxit pulcherrimam exhortatio- nem ad monachos omnes ordinis Cistere. dig- nam reuerentiam, quæ in singulorum memorijs iugi- ter vigeat. Publicauit hanc Chrysostronus Henricus, in libro privilegiorum ordinis, fol. 24. editionis Plantinianæ anni 1630. Quam nihilominus hæc pariter inferendam duximus; tum vt sæpius recusa, omnium oculis frequen- tius obuerferetur; tum etiam, quia celebris in ea mentio fit plurimorum monachorum, qui feri- ptilis ordinem nostrum illustrarunt.

Exhortatio Iohannis Abbatis Cisterciensis:

Eia, Venerabiles & egregij Patres, amantif- simique ac deuotissimi Fratres, sacre huius re-

ligionis alumni, & cultores! Spiritus vestros æ- dum per capreas hinnulosque ceruorum; sed certe, per viscera misericordiæ Dei nostri, per vulnera; pretiosissimamque sanguinem Do- mini nostri Iesu Christi, ac per illam æternæ beatitudinis portionem, quam sub gloriosissi- mo Reginae cæli mantello finaliter expectatis, admiramus, obtestamur, interpellamus, horta- mur, & rogamus, vt feruenti charitate, conside- ratis præsentis voluminis tenoribus, nobilissi- ma sanctæ religionis vestre exordia, atque fun- damenta, attentius animo reuoluentes, vos de- inceps iugiter totos, saltem in duobus, sine fi- ctione patatos, efficaces, & beneuolos exhibea- tis. Primum, vt in omni vita, & conuersatione, tanquam veri sanctorum filij & successores, ad- petram vnde excisi estis, iuxta Isaïæ commoni- tionem, attendentes, exemplo eorum, qui vos in sancta vocatione ista tam gloriose præcesse- runt, sacre ordinis vestri puritatem coram Deo, & hominibus obseruare studeatis. Secundum, vt amplissimo præmissorum vigore privilegio- rum, in religiose dilectionis uniformitate & concordia, vos, & vobis commissa seu credita quæcumque bona, merum defensionem pro do- mo Dei, religioneque, speciali suæ intemeratæ genitricis constanti virtute opponatis. *Est enim omnium religionum prima, in ipsius Virgine Maria honorem dedicata.* In qua, sub suani sanctæ refor- mationis iugo & obiectantia, non solum sancti, quorum nonnullos annuere curauimus; verum etiam innumerabiles ex omni sta- tu mundi, iter regni cælestis vobis ostenderunt. Nam crebrè multi Pontifices in vtroque sta- tu reuerendi, tantæ deuotionis odore attracti, in sulis depositis, simplicem cum Dei famulis monachatum ducere gaudebant: innumera- biles Decani, Abbates, Archidiaconi, Can- tores, cæterique Ecclesiæ, nec non aliorum ordinum Prælati, mente humili, pauperes Christi

Christi patres vestros imitari studebant, sua etiam quandoque loca sacro ordini supponentes. Regum quoque ac principum filij & nepotes, nonnunquam ipsi Principes, reiecta gloria mundialis pompâ, ad ordinis vestri humilem paupertatem confluxerunt: quorum nonnulli monachorum cucullam, alij converforum barbam; cæteri fratrum laicorum statum eligebant. Nouum perfectò & grande spiritualis militiæ spectaculum, inclitum nuper videre militem, in sæculo gloriosum, delitijs affluentem, iam gustato spirituali patrum vestrorum pane, ad Christum conuersum, cum hilaritate spiritus claustrum scopantem, coquina officijs promptè feruentem bubulci, ouispilonis, & aurigæ seruitio hilariter incumbentem, pane hordeaceo, fabâ, lente, oleo, & aqua suaviter reficientem, aliasque religionis austeritates, præ nimio Reginae cæli amore, claro pectore dulciter in huius religionis simplicitate ferentem. *Non solum autem præmissos sacra suscepit religio, verum etiam innumerabiles Doctores, Philosophos, Rhetores, Medicos, Dialecticos, Iuriconsultos, ac Theologos, Christo cum humilitate seruire edocuit, quorum nomina, scripta opera præclara, enarrare si volumus, non minus quam stellas cæli numerare tentaremus.* Sublimium quoque exemplo personarum, alij inferioris gradus ad ordinis vestri gremium confluxerunt, nobiles Burgenses, practici mercatores, artifices, laboratores, & in plebe honorati diuites, qui temporalibus dispositis opibus, se, & quandoque cum ingenti massa auri, monasteriis donabant: ex quibus, taliumque laboribus, sumptuosa, cæteris profecto clariora Reginae cæli in hoc ordine constructa sunt ædificia. Cuius meriti, religiose ac Christo deuotæ matronæ, participes fieri cupientes, manus largas apponebant. Sic breui tempore, ex quo libet orbis statu, Domina mundi in numeros speciales famulos, famulasque, sub hoc habitu

cælesti acquisiuit. Quid ergo nos iam faciemus aut coram summo Deo dicemus, si (quod absit) tot qui nos præcesserunt, qui viam paradisi in mundo nobis ostenderunt, qui loca religioni aptissima nobis parauerunt, libros, chartas, ornamenta, domos, possessiones, amicos, prouisores, & quæ ad sanctæ conuersionis obseruantiam necessaria, magnificè reliquerunt, desideres aut delicati milites, seu indisciplinati successores, sequi nolumus, aut certè contemnimus?

Hac profecto sacra religio, quæ potius ad sanctæ regule Beati Benedicti obseruantiam, reformatio dicitur, prout Sanctissimi Bernardus, aliorumque Patrum scripta tradunt, peculiaris est in terris familia gloriosissima Matris Domini, cuius viuendi formam, sibi deuoti famulis, primis patribus nostris inspirasse certum est. Nam vitra spirituales reuelationes, intimalique consolationes, sæpius fulgidissimo cali cinium stipata comitatu, eos visitabat, etiam visibilibiter consolabatur, edocebat, adiuuabat, dirigebat. Ob hoc, & ipsa sacri huius ordinis Patrona, Domina, Protecctrix, & Aduocata nominatur: sicut ordo ipse primus est omnium ordinum in eius honorem dedicatus, cuius habitum, tam Monachorum, quam sanctimonialium tradidisse fertur, cum tanta dignitatis auctoritate, merito, & virtute, ut diabolus nullam habeat potestatem in aliquem, qui eo indutus moritur, saltem donec de ipso iudex viuorum, & mortuorum, dederit sententiam. Denique huius sanctæ uocationis tolerantia, pro omnibus peccatis præcedentibus sufficiens creditur penitentia. Quinimò, si (per impossibile) dæmon, aut etiam Iudas, humiliter & integraliter sacri ordinis obseruantias custodirent, de eorum salute finali nequaquam desperandum videretur. *Vnde & (iuxta Christi reuelationem, infallibilique promissum) perseverantes in isto ordine sub religiose humilitate, & obedientia, infallibiliter saluabuntur.* (Vide Menologium Cisterciense.) Has veritates, simileque conclusiones, apertis litteris docent

cent Sanctorum monumenta: & in ea cetera, clarissimus liber, qui *Exordium Cistercij* inscribitur, quarum participem in hoc saeculo, & in alio, religiosam hanc familiam, per vniuersa mundi climata constitutam, faciat piissimus Dominus Iesus, suae dulcissimae Matris precibus, Amen. Haec Ioannes Abbas, qui tandem senio fractus, Abbatiam suam resignauit anno 1503, reliquumque vitae sancto fine conclusit, sub finem adhuc eiusdem anni. Cui insigne positum est epitaphium, quod refert Reuerendissimus Mantiquez, in serie Abbatum Cisterciensium. De hoc Ioanne vid. etiam Ludouicum Iacobi Carmelitam, lib. de Scriptori- bus Cabilonenfibus.

Ioannes Cirita, Abbas Tharauanus, siue sancti Ioannis de Tharauca, ordinis Cisterciensis in Hispania, vna cum Guiscardo monacho suo, anno 1162, scripsit *Regulam militibus ordinis Augusti*, apud Lusitanos clari, ad petitionem Alphonsi Regis Portugalliae. Regulam hanc edidit Chrysostomus Henriquez in vita B. Ioannis Cirita, lib. 1. Fasciculi, dist. 19. Vbi etiam refert *Epistolam* quandam eiusdem Ioannis, ad monachos Tharauanos, postquam iam resignata Abbatiali dignitate, in monasterio Sancti Christophori priuatam vitam ageret. Item, *Aliam ad Boimundum Abbatem de Tharauca*, eiusque Monachos. Obijt sanctitate illustris anno 1164. Vide Henriquez in Menologio, 23. Decembris; & Miræum in Auctario suo, de scriptoribus ecclesiasticis.

Ioannes, cognomento, *Clarus*. Monachus Alcobacis S. Theol. Doctor, tantae celebritatis vt Serenissimus Emanuel Portugalliae Rex, Conimbricæ recens institutam S. Theol. cathedram, eidem (tanquam viro totius regni doctissimo) regendam tradiderit Vlisiponæ, 5. Ianuarij, anno 1504. teste Reuerendissimo *Bibliothec. Ord. Cist.*

Angelo Mantiquez in serie Abbatum Alcobaciensium, ad calcem tomi 2. Annalium suorum. *Fertur, praclara doctrina sua monumenta reliquisse, quorum tamen specificationem obtinere nequiu.*

Ioannes Coene, Belga, cœnobij Camberonensis meritisissimus Abbas ordinisque Cisterciensis per vniuersum Belgium Vicarius generalis, S. Theol. Baccalaueus formatus, antea Monasterij sui Prior; vir variarum scientiarum supellectile haud vulgariter instructus; conscripsit, & Montibus Hannoniæ, typis Francisci Vaudræi, publicauit *Doctissimū Panegyricum, Prædecessori suo, Amplissimo & Eximio Dno Ioanni Farinart, Camberonensi Abbati dictum, quum is sacerdotij sui, & religiosæ professionis iubilæum celebraret*, anno 1634. 9. Kal. Maij. Obijt anno 1650.

Ioannes Cognen, religiosus Bonævallis Ruthinensis, S. Theol. Doctor Sorbonicus, *transtulit in linguam Gallicam, quosdam tractatus Sancti Bernardi*, quos anno 1566. Parisiis impressit Guilielmus Chaudire. Ant. Verdier in bibliotheca Gallica; & philippus Seguinus in bibliotheca Cisterciiana M. S. Qui specialiter addit, Ioannem hunc, ob doctrinæ claritatem, fuisse eximie charum S. R. E. Cardinalibus, ab Armigniaco, Tholosano Archiepiscopo; & Hieronymo à Sochetis, Cistercii, & Clarævallis Antistiti.

Ioannes, confessorius, seu Prior sanctimonialium monasterij Corneliensis, siue *Montis Sancti Cornelij*, iuxta Leodium, vbi nunc est hospitale leproforum: vir simplicitatis columbinæ, vitæque sanctitate excellens, hortatu B. Iulianæ dicti monasterij Priorissæ, *composuit & descripsit, non sine speciali Dei adiutorio* (vt habet Auctor vitæ B. Iulianæ, cap. 46.) *Officium ecclesiasticum integrum de Venerabili Sacramento, quod à Superioribus approbatum, Leodij, Tungris, & alijs in locis in vsu fuit, priusquam officium à Sancto Thoma*

Aquinatè concinnatum; auctoritate Urbani IV. publicaretur. Initium huius officij erat: Animarum cibis, &c. Vide Gillemannum in vita B. Iulianæ, quæ extat in Rubea valle, supra; & Miræum in fastis Belgicis & Burgundicis, 5. Aprilis. Floruit circa annum 1240. tandemque anno 1246. præsentis vitæ miserias (vt citatus loquitur Author) pretiozæ mortis transitu commutauit. De hoc fufius Hentiquez in Menologio, Kalendis Ianuarij.

Potro, venerabilem hunc virum, atque etiam beatam Iulianam Cornelienfem (institutzæ festiuitatis Ven. Sacramenti promotricem præcipuam) hætenus communi celeberrimorum scriptorum consensu pro Cisterciensibus habitos, nuper R. P. Bartholomæus Fisen, Soc. Iesu, in libello, Duacianno 1628, edito *de prima origine Festi Corporis Christi, ex viso. Sanctæ Iulianæ diuinitus oblito*, conatus fuit illos nobis subtrahere, asserens Iulianam non fuisse Cisterciensensem (& consequenter nec Ioannem) qui erat eiusdem cœnobij) sed hospitalariam Augustinianam, quales nunc sunt moniales in monte Cornelio degentes, productis quibusdam rationibus, non quidem contemnendis, at tamen non etiam tantæ efficaciz, vt aduerso torrente rapidissimo rot. clarissimorum Scriptorum prouidere me possent, præsertim quod nulla earum sit, quæ non commodè à Cisterciensium fautoribus exponi, & resolui possit. Nam, ad 1. & præcipuam, quæ asseritur, in memorato monasterio Cornelienfi inferiori, nullius hodiè regulæ mentionem esse, nisi Augustinianæ; adeoque necessarium videri, vt quicumque asserit Iulianam fuisse Cisterciensensem, probet disciplinam Cisterciensem ibidem aliquando fuisse obseruatam, & postmodum mutatam in Augustinianam, cuius sententiæ antiquum Autorem nemo dabit.

Respondetur imprimis, facilè contingere posse, vt quandoque monasteria aliqua de vno instituto transeant in aliud, & tamen post aliquot sæcula, in dictis monasteriis nulla sit memoria prioris instituti; maximè si monasteria hæc interim fuerint euerfa, aut desolata, & monumenta eorundem incendio, aut aliâ quacunquè iniuria perierint. Monasterium minoris Bigardiæ in Brabantia institutum seruat nigrorum Benedictinorum, & à paucis adhuc annis, nulla ibidem mentio erat alterius instituti; at postquam nuper Reuerendus admodum Dominus Christophorus Butkens, Brabantica sua trophæa publicauit, ibidemque, lib. 7. cap. 1. ex diuersis antiquis, & authenticis instrumentis, clarè ostendit dictum monasterium fuisse fundatum sub instituto ordinis Cisterciensensis, & in eodem etiam aliquamdiu perseuerasse, nemo de hoc iam dubitat; tamen adhuc incognitum sit, quo tempore, & quâ de causa moniales illius monasterij relicto ordine Cisterciensensi, digressæ sint ad ordinem Sancti Benedicti.

Similiter monasterium Sanctæ Agneris in vrbe Moguntinâ, per aliquot sæcula inhabitauerunt moniales Cisterciensenses; iam autem à 60. aut circiter annis, illud occuparunt, & etiam nunc possident Augustinianæ. Qualia monasteria per Germaniam vidi plura, de vno ordine ad alium translata; & licet nunc adhuc sciamus tempus & causam huiusmodi translationis, quis tamen neget fieri posse, vt post tria aut 4. sæcula, deperditis monumentis, aut fortè etiam euerfis monasteriis, translationis huius memoria pereat, maximè si inter media aliqua sæcula laborent penuria scriptorum, quemadmodum quædam retro acta laborarunt. Quamquam haud credibile sit, *Molanum Chapeauille, Hareum, Miraum, & Authorem Sacrarum Leodiensis*, Scriptores rerum Ecclesiasticarum per Belgium

gium & Leodiensem ditionem, exactissimos, & fidelissimos, monachatum B. Iulianæ & consequenter translationem monasterij Cornelienfis ex ordine Cisterciensif ad Augustinianum, ex cerebro confinxisse & scriptis suis admiscuisse, quia potius apud probatum quempiam scriptorem, aut saltem in antiquis quibusdam manuscriptis monumentis reperisse, Reuerendo Patri *Fisen* adhuc incognitis. Præterea, quicumque Cistercienses possessione sua pacifica, tot grauissimorum virorum sententiis roborata, deturbare cupit, illi probandum incumbit, Cisterciense institutum in cœnobio Cornelienfi nunquam viguisse; sed illud à i. fundatione huc vique fuisse alterius ordinis, pro vt nunc est; non autem necesse est, vt Cistercienses, aut eorundem fautores, cuiusque passim rationem reddant suæ possessionis: Licet non dubitem, quin plures saltem Authorum supra citatorum, id sufficienter præstare potuissent, si (dum in viuierant) de eo requisiti fuissent, vel quisquam comparuisset, qui opinionem R. P. *Fisen* scripto publicasset.

2. Ratio in hoc consistit, quod Iacobus de Vitriaco, S. R. E. Cardinalis, Author Sanctæ Iulianæ synchronus, suo tempore Leodij fuisse tradat familiam, quæ ex S. Augustini regula, ijs tangebatur muneribus, quæ usurpata fuisse in cœnobio Corneliano, ex tota vita Sanctæ Iulianæ constat; atqui, si Cornelianam excipis, nullum alibi superfit Leodij familiæ huius vestigium. Sed vt hæc ratio concluderet, probandum esset, tunc temporis reuera non fuisse alias moniales hospitalarias Regulæ S. Augustini, nam fieri facillimè potuit, vt interita aliqua similes congregationes Leodij ad aliud institutum se transtulerint; pro vt passim adhuc indies fieri videmus in alijs ciuitatibus. Quod vt notissimis ostendam exemplis, Furnis in Flandriâ degunt moniales Præmonstratenses sub

regulæ clausurâ, album gerentes habitum; quæ ego adhuc recordor me vidisse hospitalarias, gestantes habitum Cisterciensem, scilicet tunicam albam, cum scapulari, & velo nigri coloris.

Gandau nuperrimè etiam hospitalariæ Leprosarij, quod vulgo vocatur Xenodochium diues *het rycke gasthuys*, amplexa sunt institutum S. Benedicti. Plura similia exempla ex solâ Flandriâ producere possem, si necesse esset.

3. Ratio & vltima, euincere conatur, Iulianam dum Salsiniæ habitauit, non se dedisse in obedientiam Antistitæ eiusdem loci id quod libentissimè concedo, quia hoc ipsum clarissime deducitur ex cap. 8 vitæ ipsius (apud Patrem *Fisen*) vbi Lego, Himanam Salsiniensem Antistitam, sæpè precibus institisse apud Iulianam, vt corpus suum exanime Salsiniæ condi decerneret, at quod hæc nunquam potuit persuaderi. Sanè si Iuliana hæc adcentita fuisset Salsiniensibus, nunquam Antistita tale quid ab illâ petere debuisset, nec illa etiam petenti denegare. Itaque cenfeo Iulianam receptam fuisse tanquam ordinis eiusdem Antistitam exulantem, ibidemque in tali qualitate fuisse tractatam, permitta illi vnâ atque alterâ moniali, pro secretioribus seruitiis, &c. Cuiusmodi exempla vidi in ordine nostro plurima, nominatim etiam in monasterio nostro Dunensi, vbi aliquandò nobis coniunxerunt (satis longo tempore) Abbas Hyberni duo D. Paulus Ragget Abbas Dublinensis, & Robertus Brit; qui nunquam obedientiam vouerunt Abbati nostro, sed remanserunt sui iuris; concesso etiam priori, scilicet Dublinensi, vt famulum & cellanum apud se detinere posset. Quanquam etiam dicendū videatur Iulianam cum sororibus sibi adherentibus Salsiniū profectam fuisse cum intentione ibidem perseuerandi vique ad obitū, sub obedientia Abbatissæ eiusdè loci, idq;

ex persuasione Virorum doctissimorum & gra-
uissimorum; vt clarè etiam habetur cap. 42. vi-
tæ suprâ citatæ, his verbis: *Porro, vt maledicorum
os obstruetur qui fortassis viuendi genus sine Præsi-
de, ab immoderata libertate reprehenderent: è consilio,
sententiâque hominum sapientiâ & eruditione præci-
puorum, atque imprimis Guidonis Episcopi Cameracen-
sis, tempus vitæ aliquum Antistiti Salsiniensi submisse-
runt.* Ex quo satis arguitur illas non fuisse ibi
absque omni obedientiâ, & etiam fuisse eius-
dem Ordinis; quia inauditum est vt moniales
alterius Ordinis admittantur ad habitandum
pro tota vita sua in Cænobio nostri Ordinis,
præsertim ad vitam communem cum cæteris
monialibus pro vt hic factum fuisse habetur
tum ex verbis citatis, tum etiam ex capite 43. se-
quenti, vbi dicitur, quod, suadentes Iulianæ vt
Salsiniam se conferret, (inter alia) allegauerint,
*quod confecta ætas & vires, vitam communem magis
postularent quam priuatam: quodque, hæc, tan-
dem consilijs his acquienerit.* A que hæc ad ra-
tiones R. P. Fisen dicta sufficiunt, vt quilibet
videat propter illas non esse recedendum à
communi Doctorum sententiâ, afferentium hos
fuisse Cistercienses.

Verum enim vero, quia postea etiam R. D.
Petrus de Waghenaere, Religiosus Ordinis
Præmonstratensis, & Subprior Abbatiae S. Ni-
colai Furnis, (vir diuersis editis operibus cla-
rus) aliam viam ingressus, Iulianam (& conse-
quenter eius Socias, ac Ioannem Priorem)
Præmonstratensibus suis adferere voluit, fauo-
re trium præsertim rationum, quas scripto mihi
transmisit (*eodem ferè tempore quo eiusdem Virginis
Iulianæ vitam ex Latino Flandricam reddidissim*, ne-
cessè quoque fuit & illas resolvere, si illustres
has Personas Ordini nostro vindicare vellem:
Id quod etiam statim feci in primâ editione hu-
ius Bibliothecæ; & hic etiam repetere non gra-
uabor. Itaque prima ratio Reuerendi Domini

de Waghenaere, hæc fuit: quia antiqui catalo-
gi monasteriorum ordinis Cisterciensis nullum
referunt monasterium Corneliense, siue Mon-
tis S. Cornelij, cum tamen è contra, Præmon-
stratenses catalogi recensent monasterium
Corneliense inter filias Floreffiensis monaste-
rij, esse illud, quo modò Leodium translatum,
vocatür monasterium Belli-reditus. Huic præ-
fuit B. Lucas Abbas, B. Patris Norberti discipu-
lus, &c. vt videre est apud Ioannem le Paige, in
bibliotheca Præmonstratensi.

2. Ratio: in monasterio Corneliensi, vna cum
B. Iuliana, & alijs virginibus, habitabant simul
viri religiosi, qui suum habebant Priorem (vt
patet ex vita ipsius Iulianæ:) id quod in ordine
Præmonstratensi olim vñitarum erat, nullatenus
verò apud Cistercienses. Imo, S. Bernardus
epistola 79. ad alterum B. Lucam Abbatem or-
dinis Præmonstratensis, talem habitationem
non probat.

3. Ratio: refertur quoque in eadem vita, tem-
pore ipsius Iulianæ, in dicto Corneliensi mona-
sterio constitutum fuisse Priorem, ex ordine
Præmonstratensi: ex quo omninò colligi vide-
tur, moniales has fuisse eiusdem ordinis; non enim
hactenus auditum fuit, Cisterciensibus
monialibus præfectum fuisse Priorem Præ-
monstratensem. Hæc summa fuit rationem D.
Waghenaerij.

Ad quarum respondi, catalogos antiquos
referentes monasteria ordinis Cisterciensis, nõ
continere nisi monasteria virorum, (vt legenti-
bus patebit;) nec vllum hactenus formatum
fuisse catalogum monasteriorum monialium.
Cum autem monasterium Iulianæ fuerit mon-
ialium, non mirum, illud in dictis catalogis
non contineri: monasterium verò Corneliense,
seu Montis S. Cornelij, quod in Præmonstra-
tensibus recensetur catalogis, non fuisse mona-
sterium B. Iulianæ (quod modò est domus Le-
prosa-

proforum) sed aliud, quod in vertice eiusdem montis situm, vocabatur *Superius monasterium* (*La haute Corneliën*) quodque Leodium translatum, nunc vocatur *Monasterium Belli reditu*. Duo namque fuisse monasteria Corneliënſia, sibi invicem satis vicina, expresse habetur in vita Beate Iulianæ, quorum unum, scilicet *superius*, virorum erat Præmonstratensium; alterum *inferius* dictum, moniales habebat Cistercienses. Eodem ferè modo, quo nunc Parcum Dominorum, iuxta Lotanium, Canonicorum est Præmonstratensium; Parcum verò Dominarum Vrauvven-parck, Sanctimonialium est Cisterciensium.

Ad 2. Satis vſitatum semper fuisse in ordine Cisterciensi, ut in monasterijs monialium residerent 4. aut 5. monachi, (pro ut nuper adhuc Flinis, iuxta Duacum, residebant 4.) Quorum Primarij, tamenſi in Belgio non vocentur nisi Patres Confessarij, in alijs tamen Provincijs maximè Germanicis, ijsque vicinis, communiter vocentur Priores.

Præterea, olim etiam in plurimis monasterijs monialium, præsertim quæ hospitalia annexa habebant, aut agriculturam exercebant, multierant Conuersi, seu Fratres laici, rerum temporalium curam gerentes, qui Abbatissis, aut Priorissis obedientiam promittentes, professionem emittebant in manibus earum, pro ut patet ex cap. ultimo, dist. 14. Lib. 1. antiquarum Constitutionum ordinis Cisterc. vbi ad longum describuntur caeremoniæ quæ in huiusmodi professionibus obseruari debebant.

Denique, erant & Clerici, ac Sacerdotes, qui à dictis Abbatissis, seu Priorissis ad religiosum habitum recepti, de licentia Patrum Abbatum, etiam professionem emittebant, stabilitatem vouentes in ipsis monasterijs monialium, qui proinde tunc fiebant membra eorundè mona-

steriorum, vocabanturque Capellani monasteriorum. De his etiam agitur in libro antiquarum constitutionum, loco citato; & rursum in constitutionibus nouellis, dist. 1. cap. 4. vbi hæc leguntur, *Inhibetur districtius, ne aliqua persona cuiuscunq; status fuerit, recipiatur in Capellanum in monasterijs monialium, ad habitum regularem, sine Patris Abbatis illius monasterij petita licentia, pariter & obtentâ. Et post pauca: Capellani monialium ordinis perpetuò traditi, & oblati, de ceterò portare regularem habitum ordinis teneantur &c.* Libro etiam Priuilegiorum ordinis, anno 1630. Antuerpiæ typis Plantinianis impresso, priuilegio 29 referatur ad verbum bulla Alexandri Papæ IV. qua Pontifex concedit Abbatibus Cisterciensibus, ut tanquam contra alios apostatas procedere possint, contra Capellanos monialium transeuntes ad alios ordines. Quia verò dicti Capellani, & Conuersi, dormitorio, refectorium, & alia loca regularia habebant separatim à monialibus, necessariò debebant habere Priorem, vel alium Præsidentem (quocunq; nomine vocaretur) qui in absentia Abbatissæ, vel Priorissæ, iisdem inuigilaret; eratque hic ordinariè Confessarius conuentus. Taliter videtur fuisse in monasterio Corneliënſi inferiori, vbi Prior, Capellanorum & Conuersorum superintendens, Confessarius quoque erat monasterij, non autem absolutus Superior; ut clarè etiam colligitur ex vitâ citatâ B. Iulianæ, in qua habetur, Iulianam nunquam voluisse tradere Priori suolitteras, & monumenta monasterij: quod sanè facere debuisset, si Prior ille fuisset monasterij Superior.

Nec obstat, quod S. Bernardus alibi videatur improbare cohabitationem virorum cum fæminis, quia lapsu temporis multa fuerunt introducta, aut tolerata, quæ Sanctus Bernardus nunquam approbauit; ut patet de esu carniuum, &c.

Ad 3. rationem V Vaghenarij, responsum fuit Priorē ibidem memoratum, ex vicino monasterio Præmonstratensi assumptum, non fuisse legitime institutum, sed per rebelles aliquot moniales, & Capellanos, ac Conuictos, favore furibundorum civium Leodiensium, violenter intrusum, quem proinde Iuliana nunquam voluit recipere, vt etiam ex vitâ ipsius cõstat. Hinc paulo antè obitum suum, cum eam inuideret alius legitimus Confessarius, seu Prior iniuste depositus, Iuliana moniali tunc præsentè præcepit, vt eidem confiteretur, tanquam legitimo suo confessario.

Accedit quod in eadē vitâ Gallicâ, dū referretur tumultuosa institutio Pseudo prioris illius Præmonstratensis, tanquã aliquid insolitū, addatur, illū fuisse monachum album, sufficienter innuendo, præcedentes nō fuisse monachos albos. Præterea, quod idem Prior mox iterū fuerit reiectus, substituto alio, qui prius (ad petitionem Iulianæ) per Episcopum fuerat amotus, vide cap. 65. vitæ sæpius citatæ, in Lilijs Cistercij.

Confirmantur hæc omnia; 1. tum ex eo quod ipsa Iuliana ex monasterio suo deturbata, confugerit, non ad Præmonstratensium monasteria, alioquin satis vicina, sed ad Cisterciensia; 1. scilicet ad Roberti montem; 2. ad Vallem Benedictam; 3. ad Vallem B. Mariæ; ac tandem Salinium, iuxta Namarcum; quæ omnia monasteria sunt ordinis Cisterciensis; tum etiam quod mortu vicina, sepulturam elegerit apud Cistercienses, in monasterio Villariensi, vbi etiamnum quiescit.

Confirmantur 2. autoritate grauissimorum Scriptorum, qui beatam hanc Virginem Iulianam constanter Cisterciensibus adscribunt; *Ioannis Molani*, Doctoris Louaniensis famosissimi, in natalibus Sanctorum Belgij, 5. Aprilis: *Francisci Harai*, de vitis Sanctorum, eodem die: *Ioannis Chapeauille*, *Canonici & Vicarij Leodiensis*, in

commentatio de exordio festiuitatis Ven. Sacramenti, anno 1613. edito: *Auberti Mæras*, in factis Belgicis, & in chronico Cisterciensi: *Ioannis Dieffenij Bleri*, seu illius, quicumque historiam eius de institutione Ven. Sacramenti, an. 1605. Duaci edidit ad calcem Speculi magni exemplorū: *Hugonis Menardi*, in martyrologio Benedictino, 5. Aprilis: *Ioannis d' Assigny, Abbatis Nizellensis*, parte 2. Personarum sanctitate illustrium ordinis Cisterc. Perillustis, & Reverendissimi *Angeli Manriquez*, nuper primarij Professoris S. Theologiae in Vniuersitate Salmanticensi, nunc verò *Pacis Auguste* Episcopi: *Bernardi Briti*, historiographi Regij, regni Portugalliz: *Francisci Buarij*, Procuratoris congregationis Hispanicæ ordinis Cisterc. Romæ, in vitâ ipsius Iulianæ 2. libris à se descripta: *Chrysostomi Henriquez*, in Lilijs Cistercij, & in Menologio: & aliorum, apud eundem Authoribus his etiam consentiunt, *historia monasterij Septimiani* in Italiâ, quam edidit Longelinus in notitiâ Abbatiarum &c. & *Sacrarium Leodiense*, ex certissimis M. S. codicibus diuersarum Ecclesiarum collectum, in quo opere (vt nuper vidi) expressè etiam Ioannes Corneliensis Prior Cisterciensis fuisse asseritur, his verbis: In monte Sancti Cornelij, B. Ioannes Prior, ordinis Cisterciensis.

His ita deductis, & diligenter perpensis, quo Lectori iudicandum commisi, utrum D. de V Vaghenæ, ob rationes iam solutas, sine vilo profusus antiqui codicis, aut alterius Authoris subsidio (vt in litteris suis ipsemet fatebatur) Iulianam hanc, & consequenter etiã Ioannē Corneliensem memoratum, Præmonstratensibus rectè potuerit adserere: contra fidem autoritatem tot celeberrimorum Scriptorum, non solum Cisterciensium, veram etiam Doctorum sæcularum, & alias indifferentiū ad vtrumque ordinem, Cisterciensem & Præmonstratensem: qui proinde non nisi solidam veritatem, secuti

cati, Iustratis præcipuarum quarumcunque Bibliothecarū totius Belgij monumentis antiquis, exactissime Belgicas res scripsisse comprobatur.

Nihilominus, D. de Waghenacæ his nondum contentus, anno 1651. prælo committens librum quem inscripsit: *Sanctus Norbertus voce soluta celebratus*, hanc materiam resumpsit, & fuse pertractans, conatus est, hæc à me iam dicta elidere, & nouis quibusdam adductis rationibus, Iulianam suis vindicare Præmonstratensibus.

Primo namque produxit contra me, sententias duas desumptas ex duabus epistolis meis, responsorij ad totidē ab ipso mihi antea scriptas: de datā 21. Septembris anni 1646. 2. 17. Nouembris eiusdem anni.

Pro quarum intelligentiā, sciendum, quod cum ipse D. de Waghenacæ per specialem epistolam, de datā 21. Septembris anni 1646. proposuisset mihi per modum dubij, rationes aliquot, quibus ostendere conabatur, B. Iulianam Corneliensem non fuisse Monialem Cisterciensem, sed Præmonstratensem (erant autem rationes eadem, quas iam exhibui, & solui) Respondi in hunc modum: *Dubium à R. Vestra propositum, me etiam subinde torfit, ratione cuiusdam scripti, quē in via Gallica B. Iuliana offendi; donec tandem rationes affectus fui, quæ hanc Cisterciensem fuisse, mihi persuaserunt. &c.* Hic Dominus de Waghenacæ, productis prioribus verbis, dubium à Reuerentia vestra propositum me etiam subinde torfit, cætera subterit, quæ tamen maximè ad rem faciunt. Quibus tamen etiam sedatis, quid mirum, si dū quis incipit se applicare lectioni historiarum, in multis hæreat, in quibus postea nullam difficultatem reperit. Ipsemet R. Dominus de Waghenacæ, post diligens studium, variasque Virorum Doctorum consultationes, multo adhuc tempore dubius, hæsit, quam viam ingredi deberet ut dictam B. Iulianam suis vindicare posset; ytrum nimirum sustineret, illam fuisse Mo-

nialem, an solummodo familiarē Ordinis Præmonstratensis? Hinc in priore suo libro, quem anno 1650. publicauit, titulo: *Sanctus Norbertus vario carmine celebratus*, &c. fol. 443. ita scripsit: *Memini B. Iulianæ, quod, ut potè familiaris, id est, è familia Montis Cornelij superioris, aliquo modo ad Ordinem nostrum pertinuerit; imò, eundem forsassis fueris amplexa.* Hæc ibi. At in posteriore libro, quem anno sequenti (id est, 1651.) publicauit, absolute sustinet, Iulianam fuisse Monialem Præmonstratensem Cornelij inferioris.

Quod autem me (dum citatam scriberem epistolam) non amplius dubium hoc torqueret, satis ostendi in contextu ipsius epistolæ, productis diuersis rationibus, dubij solutionem continentibus. Quibus plures adhuc addidi in aliā epistolā, quam eidem scripsi, 26. Nouembris anni 1646. In tantum, ut ipse D. de Waghenacæ causæ suæ infirmitatem satis aduertens, hoc saltem à me elicere voluerit, dubium suum non fuisse onere imaginarium, sed reale, adeo que honestè potuisse proponi. Hinc 9. Decembris anni eiusdem, denuò scribens, sic epistolā exorsus est: *Reu. Adm. Domine nostrum circa B. Iulianam dubium, non imaginarium, sed reale fuit, idē illud merito proponi potuit Reuerentia Vestra soluendum. Et infra: Nullum hæctenus Præmonstratensem, præter me, agentem aut scribentem ea de re vidi, sed rationes omnes in precedentibus meis relata, à me excogitata fuerunt.*

Ad hæc, ego (urbanitatis insistentes Regulis) libenter amico concessi, dubium ipsius non fuisse merè imaginarium, sed reale: addens tamen, me gausum, quod dignatus esset solutionem eius à me expetere. In quibus omnibus, nihil est quod Domino de Waghenacæ faucat.

2. Protulit fragmenta quædam Resolutionū mearum, supra memoratarum, adiunctis tamen quibusdam merè falsis: Nam quod dixit, me scripsisse, olim in Monasterijs Monialium Ordinis nostri habitasse, Priores, id est Confessarios,

qui Abbatissæ aut Priorissæ subijcerentur, à veritate alienum esse, Lectores quilibet libri mei deprehendent; solum modò enim asserui, olim in pluribus monasterijs monialium fuisse Conuertos & Capellanos Abbatissis subiectos, qui habebant Præsidentem, in absentia Abbatissæ ipsis inuigilantem, qui ordinariè erat Confessarius loci: nulli autem dixi aut scripsi, hunc Confessarium fuisse subiectum Abbatissæ. (*vid. supra responsionem meam ad 2. argumentum D. de Waghenære, de illa enim hic agitur*) Verum, uti modò, sic & semper, Confessarij nostri, fuerunt vicarij suorum Abbatum in regimine spirituali: vnde, & eorum commissiones, dicuntur Præfecturæ, aut Paternitates Monialium, ipsique, Præfecti, Patres, aut directores Monialium; quibus nominibus me R. D. de Waghenære ipsemet in literis suis sæpius compellauit; dum Confessarius essem Monialium.

3. Reponens (ut ait) ad Responsiones meas, dicit, Chrysostomum Henriquez in Fasciculo suo, recensere omnia Monasteria Virorum & mulierum Ordinis Cisterciensis in Diœcesi Leodiensi, & inter illa non haberi Montis S. Cornelij, ergo, &c.

Sed errat toto cælo; quia Henriquez ibidem, ad verbum, refert collectionem quandam ab Auberto Miræo collectam, & editam in ipsius Chronico Cisterciensi, scilicet in erroribus, in quâ, plurima Monasteria omissa sunt, earumque loco alia substituta, quæ nostri Ordinis non sunt. In solâ Leodiensi Diœcesi, omisum est Monasterium Sancti Remigij, Monachorum Cisterciensium, satis celebre Mausoleis Comitum de Rupesforti, quæ ab annis aliquot ibidem conspexi. E contra, Xenodochia, Insulense, Corracense, & Cominiense, referuntur esse Ordinis nostri, quod falsum esse, totâ Flandriâ notissimum est. Præterea, Miræus solum collegit Monasteria quæ de factò puta-

uit esse Ordinis nostri, non autem ea quæ ad alios Ordines sunt translata, ut est, Cornelien-
se, & nonnulla alia quæ malimus ignorari ab exteris. Cornelien-
sis autem Monasterij, sufficientem mentionem facit Henriquez in Me-
nologio; pro ut etiam passim alij historiogra-
phi nostri.

4. Concedit iterum Dominus de Waghenære, proprium suum figmentum, aut saltem, errorem, scilicet Confessarios Ordinis nostri olim subfuisse Abbatissis (*quod falsum esse iam ostendi*) docetque Priorem Corneliensem non ita subfuisse Iulianæ, eo quod in vitâ, dicatur præfuisse domui Corneliensi. Id quod libenter ei etiam concedo, conformiter iam dictis ad 2. argumentum. Ex quo tamen non sequitur quod fuerit absolutus Superior Monialium, aut Monasterij; sicuti nec nunc Confessarij dicuntur absoluti Superiores Monasteriorum Monialium: nam in primis quo ad regimen temporarium, per se nullam habent iurisdictionem; & quo ad spiritualia, non sunt etiam nisi Vicarij Abbatum, cum potestate limitata, & ad nutum amouibiles. Dico tamen, *per se*, quia subinde contingit, quod Visitatores aduertentes quâdam Abbatissas minus esse idoneas administrationi rerum temporalium, Confessarios constituent Receptores Monasterij: aut etiam ipsæ Abbatissæ, ut liberius sibi & regulari disciplinæ vacare possent, vtrò Confessarios ad temporalium curam vrgeant. Atque ita factum fuisse tempore Iulianæ in Cornelij Monte, ex vitâ ipsius clarissimè deduci potest. Ad eò ut non sit mirum me hoc argumentum adduxisse, sed è contra, mirum quod Dominus de Waghenære non aduertit argumentum bene concludere. *vid. etiam supra ad finem responsionis ad 2. arg. prima consultationis.*

5. Nihil gratis conceditur, dum conceditur Priorem Norbertinum non fuisse legitime institutum;

stitutum; quia id clarissime conuincitur ex vitâ Iulianæ apud R. Patrem Fisen. fol. 154. ubi expresse habetur, illum fuisse euocatum ad officium Prioratus, non à legitimo Superiore, sed ab aliquo Iulianæ aduocariis, reiecto vero Priore, nullam aliam ob causam, nisi quam libido, scelerataque libertas præcenderet. Idque non cum intentione vt relinqueretur in officio Prioris, sed solummodo ad breue tempus, tanquam deseruitor, donec alius euocaretur hoyo; vt colligitur ex contextu, & etiam effectus docuit: Nam paulo post, ijdem quidem Præmonstratensem hunc euocauerat, rursus illum amouentes, alium hoyensem ei substituerunt; adeo vt sine vilo profus fundamento dicatur, Præmonstratensis ille fuisse electus in Priorem.

6. Afferit D. de Waghenaere, vitam gallicam Iulianæ non esse antiquam, & scriptam, à quodam Cisterciensi, aut Cisterciensis Instituti amatore.

Verum, contrarium patet ex R. Patre Fisen, fol. 252. vbi testatur, vitam gallicam omnium esse antiquissimam, ab anonymo conscriptam, eamque adhuc seruari in domo Corneliensi, in peruetusto codice M.S. ad quam, quidam etiam anonymus (paucis hinc inde additis) vitam descripsit latinam antiquissimam, quam ipse Pater Fisen edidit. Fuit quidem postea alia facta translatio gallica, quæ anno 1598. prodijt Leodij, sed & hæc facta fuit ad duos antiquos codices manuscriptos, per Lambertum Ruitum, domus Cornelianæ Vicarium, hominem non magis Cisterciensibus quam Præmonstratensibus addictum.

At, ne vim ponamus in vitâ gallicâ, latina etiam antiquissima, teste Patre Fisen, fol. 134. idem profus adnotat quod gallica, his verbis: *Suffecerunt (scilicet Rebelles, libidine & scelerata libertate ducti) à Præmonstratensi disciplinâ,*

Biblioth. Ordinis Cister.

virum aliquem, quo dissimularent prauas artes suas. Quibus verbis, per parenthesesim, interiecit R. P. Fisen (Cornelij montem Norbertini tunc occupabant, quem hodie Carthusienses.)

7. Dicit D. de Waghenaere non immorandum cæteris argumentis meis resellendis, eo quod tantum sint coniecturæ. Certè, argumenta talia sunt, quæ clarè ostendunt, argumenta Patris Fisen nihil concludere (id quod vnicum intendi, & facere debui) adeoque dictum Patrem immeritò conatum fuisse Iulianam nobis subtrahere.

8. Non parum (vt ait) admirans, dicit cum Patre Fisen, se nescire quid Ioanni Molano, to. anni D. Assigny, & alijs recentioribus in mentem venerit, Beatam Iulianam feminis inferere Cisterciensibus! Addens, Illos omnes potuisse errare, sicut Trithemius & aliquidam, qui Personas aliorum Ordinum suis Ordinibus adscripserunt.

At, iudicet æquus Lector, vtrum non multo potiore iure quispiam exclamare possit, nescio quid in mentem venerit Domino de Waghenaere, sine vlla profus autoritate, aut ratione solidâ, Iulianam Præmonstratensibus velle adserere, contra innumeros ferè, & grauissimos, Italiæ, Hispaniæ, Galliæ, Belgij, & ditionis Leodiensis Scriptores, qui hæcenus de eadem Iuliana scripserunt, ex quibus iam supra plerosque citauimus (& plures adhuc infra producemus) historiæ ecclesiasticæ belgicæ & Leodiensis, verè bases & columnas; quos omnes in re tam notabili, erroris insimulare, absque autoritate antiquiore, aut ratione conuincente, magnæ, profecto, temeritatis & præsumptionis est: præsertim, cum plures illorum (Molanus & Chapeauville) testentur se ea quæ scripserunt, hausisse ex antiquis monumentis, & relationibus authenticis.

C c

9. In-

9. Inculcat frequenter, nostrum Chrylostomum Henriquez diuersis in locis errasse, ac proinde, hinc etiam potuisse. Cui repono, etiam D. Gerardum van Herdegom, Religiosum Tungerloënsis crasse errasse, in sua *Diva Virgine candida* anno 1650. Bruxellis editâ, dum lib. 2. cap. 10. § 4. fol. 321. scripsit, R. Patrem Fisen probare, Beatam Iulianam fuisse Ordinis Præmonstratensis; cum tamen dictus Pater in toto citato libro, ne vel verbum habeat quod eô tendat, sed è contra probare conetur Iulianam fuisse hospitalariam S. Augustini, quales etiamnum sunt moniales Monasterij Cornelienfis inferiores.

Præterea, sapius errauit Ioannes le Paige in suâ Bibliothecâ Præmonstratensi, teste ipso Domino de Waghenaere, in libro suo de Præmonstratensibus, scriptis illustribus, vbi de cæcis pluribus eiusdem erroribus, tandem concludit. *Hos ego, alij alios in Pazio deprehendent errores.* Et nihilominus ipse passim profert testimonia ipsorum: quod etiam non culpo; quia viti docti & pij sunt, qui tamen in aliquibus lapsi fuerint, non idè dicendi sunt passim etiam in alijs errasse, nisi in quibus autoritate, aut ratione solidâ, error s. conuincuntur. Idem dicendum de nostro Chrylostomo Henriquez.

Quinimò, ipse R. Dominus de Waghenaere in solo suo Norberto voce soluta celebrato, aliquoties lapsus est, tum in ijs quæ statim recensuimus (*de Cur. Sessarijs & ostium Cisterc.*) tum etiam folio 154. dum Beatum Bertholdum Liouoniæ Apostolicum, Abbatem Canebij de Luca, in Saxoniâ Inferiore, Præmonstratensibus aduocet, quæ a Monasterio hoc à primâ sua fundatione (hoc est, anno 1143.) fuisse, & etiamnum esse Ordinis Cisterciensis, & Filiationis Veteris Campi, notissimum est omnibus qui vel leuem Germanicarum rerum notitiam habent. Imò, ego ipse anno 1630. dum in partibus illis habi-

tarum, ibidem expetitus fui in Subpriorum, & Magistrum Nouitiorum, per Reuerendissimum D. Laurentium de Beuer, Abbatem Veteris Campi, Ordinis nostri per VVestphaliâ & Tractum Rheni Vicarium Generalem, cuius adhuc penes me habeo originales litteras, quibus mihi dicta officia offert; sequentis tenoris:

Inscriptio. *Venerabili ac Religioso Fratri Carolo de VVisch Professo Ordinis Cisterciensis in Dunis.*

Venerabilis, dilecte Frater.

Ante octiduum sumus Hemmenrodij, in Diocesi Treuirenfi, vbi te pro Lectore presentauimus, quo Dominus Abbas & Conuentus contenti fuerunt. Placet nobis vt eò te conferas. Si hæc conditio minus tibi arrideat, superest alia. Intra tres septimanas, mittam quatuor aut quinque fratres ex nostris, ad monasterium Luca, in Diocesi Mirdensi, si velis, adiungam te illi pro Subpriori, & Magistro Nouitiorum. Monasterium illud (vt mihi refertur) est pradiues, & amplissimum, recuperationis illud à Lutherano in die Pentecostes proximo. Bene vale in Domino. Colonia,

In vigilia S. Ioannis Baptista, 1630.

Vester

Laurentius Beuer, Abbat. Vet. Campi. †.

De hoc Monasterio Luca, seu Iucka, eiusque Abbate B. Bertholdo qui plura desiderat, consulat longelinum, in notitijs Abbatiarum Ord. Cisterc. anno 1640. Coloniae impressis; & Ioannem Dittmarum Cluientem, in Historia Campensi, item Aubertum Miræum in auctario ad chronicon Cisterciense, ad annum 1194. fol. 315. cuius hæc sunt verba: *Circa annum Christi 1194. Bertholdus Abbas Ordinis Cisterciensis, Christi doctrinam in Liouoniâ predicauit, factus illius Prouinciæ Episcopus, post B. Maynardum ita chronicon magnæ Belgicæ. Etiam Albertus Krantzius lib. 7. Saxonie, cap. 13. num. 20. de hoc Bertholdo*

tholdo agens, tamen si solum dicat se arbitari, Monasterium de Luckà esse Cisterciensium, subiungit tamen: nam alij *Annales* *presferunt* *Gri-*
scorum *fuisse* *Monachorum*, quod genus vestium ha-
buerit *Monachi* *Cistercij*. Imo postmodum, melius
adhuc informatus, in *VV* *pandala* *tuà*, lib. 6. cap.
10. num. 50. fol. 13. edit. *Hanouiensis* *ann.* 1619.
absolutè asserit *Bertholdum* *fuisse* *Abbatem*
Cisterciensem, his verbis: *Cumque* *ille* (*Meynar-*
dus *primus* *Liouoniensium* *Episcopus*) *in* *pax-*
Christi *quiesceret*, *Bertholdus* *quidam* *Cisterciensium*
abbas, *illi* *in* *opere* *pietatis*, & *Episcopatu* *succes-*
sit. *Lu-*
centem *dixere* *Annales* *Conuentum* *in* *vrò* *venerat*.

Ludouicus *quoque* *Gorofredi*, in *Archon-*
tologia *cosmica*, fol. 411. agens de *Religione*
per *Poloniam*, subdit: *habuit* *Meinardus* *suc-*
cessorem *Bertholdum* *abbatem* *Cisterciensem*, *qui* *in* *p.* *celio*
aduersus *infideles* *casus* *occurrit*.

Exactissima demum noticia huius rei haberi
potest ex libro, cui ritulus est, *Suffraganei Colo-*
nienses, &c. (Author est *Egidius Gelenius*, scrip-
tus ius *Clari* illius, ut constat ex approbatis
centotis) impress. *Coloniz*, anno 1641. Vb. §.
32. fol. 44. habentur sequentia: *Accidit* *non* *myrò*
post *hac*, *anno* *1193* *B. Meinardo* *10. Liouonia* *Apostolo*
& Episcopo *defuncto*, *succederet* *ei* *in* *Episcopatum* *Ber-*
tholdus *Luckerfisi*, *ex* *Ord.* *Cisterc.* *abbas*, *sub* *Celestino*
3. consecratus *ab* *Hartvico* *Bremensi* *Archiepiscopo*, *ut*
habet *alb. Stadenfisi*. *Et* *paulo* *post*, *fol* *sequenti*,
45. *In* *hac* *Crucis* *predicatione* *Bertholdus* *prater* *alios*
illustres *Oranis* *sui* *Viros*, *ex* *Saxonia* *&* *VV* *est*, *halia*
delictos, *etiam* *Bernardum* *de* *Lippa*, *quondam* *comi-*
tem, *nunc* *Mariensfeldensem* *Religiosum*, *adhibuit*, *qui*
hæc *occasione*, *Coloniæ* *Monachorum* *è* *Mariensfeldensi*
Canobio *in* *VV* *ad* *Uhart* *Liouonia* *deducès*, *velut* *filiam*
à *matre*, *Mariensfeld* *appellauit*, *vbi* *etiam* *Abbas* *con-*
sistutus *est* *ut* *constat* *ex* *Chron.* *Lautenberg*, *&* *Ma-*
riensfeldensi. *Hæc* *cibi*. *Porro*, *Monasterij* *de* *Ma-*
riensfeld, *sive* *Campi* *B. Mariæ*, *meminerunt*
omnes *Chronologia* *nostræ*, *eiusque* *funda-*

tionem referunt *Longellinus* & *Ditmarus* *supra*,
cum *Gelenio* *iam* *citato*. *Sed* *de* *hi.* *facis*. *Nunc*
ad *Iulianam* *redeamus*, *Iraque*,

10. *Obijcit* *mihî*, quod in *Bibliothecâ* *meâ*
non citauerim *codicem* *antiquum* *M. S.* *Abba-*
tiz *Villariensis*, quem tamen antea in *privatis*
litteris *citaueram*. *Sed*

Respondeo, me in *publicis* *meis* *scriptis* *nul-*
los *citare* *Authores* *aut* *codices*, quos ipse non
legi, saltem per viros quosdam doctos, & fide
dignissimos: *Codex* *autem* *ille* *Villariensis* *con-*
tinens *vitam* *B. Iulianæ*, tunc facile *biennio* *an-*
tè *clanculum* *ex* *monasterio* *sublatus* *eatenus*
reperiri *nequieuerat*. *ut* *litteris* *suis* *certiorè* *me*
fecit, *Venerabilis* *illius* *loci* *Prior*, *D. Seruatus*
Gillet; quem proindè *librum* *tunc* *legere* *non*
poteram. *Modò* *tamen* *reperitum*, aliquandiu
apud me habui, reperique *Authorem* *non* *re-*
ferre *cuius* *fuerit* *Ordinis*, *estque* *eadem* *vita*,
quam edidit *R. Pater* *Fifen*.

11. *Possessionem* *nostram* *immemorabilem*
tot *grauissimorum* *Authorum* *testimonijs* *con-*
firmatam, per hoc *impugnat*, quod (ut ait) *Be-*
nedictini *fuerint* *in* *possessione* *cuiusdam* *B. Lu-*
cæ *Abbatis* *Ordinis* *Præmonstratensis*, quem
Trithemius *Benedictinum* *fuisse* *scripsit*: *Et* *Ci-*
stercienses *in* *possessione* *diuersarum* *Personarum*
aliorum *Ordinum*, quos *Chryostomus*
Henriquez *nostris* *adscripterat* *in* *suo* *Menolo-*
gio, & *nilominus*, *utrique* *nunc* *ex* *suâ* *posse-*
sione *sunt* *detrusi*.

Ad *quod*, *Respondeo*, *sicuti* *vna* *Hirundo*
non *facit* *Ver*; *sic* *nec* *vnus* *Scriptor* *statim* *in-*
ducit *possessionem*; *sed* *authoritates* *&* *ratio-*
nes *conuincentes*. *Vndè*, *negamus* *nos* *vnquam*
fuisse *in* *possessione* *illarum* *Personarum* *quos*
Henriquez *ex* *alijs* *Ordinibus* *nostris* *adscriptit*;
quâ *alij* *iplum* *subsecuti* *Historici*, *has* *omnes*
personas *ad* *propria* *remiserunt*, *pro* *ut* *&* *ego*
feci *in* *primâ* *editione* *huius* *Bibliothecæ*, &

modò iterum facio. Sed nec Dominus de Waghenaere vnquam B. Iulianæ possessionem suis conciliabit, nisi antiquiora testimonia, aut rationes magis solidas produxerit, quod nunquam præstabit. Atque eadem est ratio, de diuersis aliis personis Religione & vitæ sanctimonia clatis, quas in suo *Santo Norberto* supra relato, sine vlllo prorsus fundamento, nobis detractos, Præmonstratensibus suis adscripsit, prout alia commoditate fufius demonstrabimus.

12. Tandem sic concludit: dico ergo, Beatam Iulianam fuisse Præmonstratensem, & Cornelium inferius, in qua habitauit, fuisse Præmonstratense.

Verum, æqui & prudentis quoque iudicio relinquo, utrum simplex ipsius dicere, sine vlla prorsus auctoritate, aut ratione conuincente, præferri debeat auctoritati (ot g. auiſſimorum) Scriptorum totius Europæ; quos supra magno numero citauit, præter illos quos indies adhuc de tego, inter quos sunt, *Laurentius Beyerlinch*, in magno Theatro vitæ humanæ, tomo 6. lit. P. tit. de Beatis ac Venerabilibus ex Ordine Cisterciensi, fol. 217. *Egidius Monin*, Soc. Iesu in Sacratio Leodiensi, anno 1618. Leodij edito in tabellâ expanſa, typis Ioan. Auwerce.

Philippus D'Abbe, eiusdem Societatis, in suo Diurnali h. storico edito Parisiis anno 1650, gallicè, in 8 Et *Baldwinus Tunus*, Ord. S. Francisci in Chronico suo morali, anno 1622. Colonia impresso, ad annum Christi 1257. agens de B. Iuliana Corneliensi, sic ait: *Beata Iuliana Corneliensis, Virginitatis instituti Cisterciensis in Cornelio monte, ad muros Vrbs Leodiensis, præfuit, &c.* Et post pauca: *Huius etiam Iulianæ hortatu, Ioannes Ordinis Cisterciensis monachus, in Cornelio monte Deo seruicus, de Venerabili Sacramento, officium ecclesiasticum proprium, cuius hoc est exordium, animarum curibus, &c. concinnauit, &c. dixi, sine vlla auctoritate,*

quia, tametsi torré iam aliqui Præmonstratenses, vitis rationibus Domini de Waghenaere, & non in eis responsis, ipsi consentiant; illorum Auctoritas hic nulla est, utpote in propria causa. Plures tamen Viri Doctissimi istius Ordinis, hæc de re interroganti, candidè confessi sunt, Dominum de Waghenaere non esse fundatum, & Iulianam nunquam fuisse monialem Præmonstratensem. In primis, R. mus Dominus *Chryostomus van der Sterre*, Abbas Sancti Michaelis Antuerpiæ, Vir in antiquitatibus Ordinis sui versatissimus, nullique secundus, à Domino de Waghenaere super hoc consultus, speciali referipto, diuersis rationibus firmato, & ad ipsum D. de Waghenaere transmissio, clarè demonstrauit Iulianam non fuisse Præmonstratensem; prout mihi sincerè retulerunt, diuersi Religiosi ipsius Abbatia S. Nicolai Furenſis.

2. Iam à biennio aut circiter Reu. Prior Diligentensis hic Brugis in Dunensi nostro Cenobio, à me interrogatus, ingenuè etiam falsus est Iulianam nunquam fuisse Præmonstratensem; Addens, Iacobum quoque Marchantium expresse testari illam fuisse Cisterciensem.

3. R. D. *Amandus Fabius*, Religiosus Ninouienſis, vir vndequaue doctissimus (quem etiam D. de Waghenaere illustribus Ordinis sui Scriptonibus merito adnumerat) hoc anno 1654. 14. Iulij, vnâ cum Subpriori sui Cenobij, in monasterio nostro Dunensi hospes, præsentibus Rdo D. Abbate nostro, D. Priore, Vlietbecano, me Priore Dunensi, & duobus alijs Religiosis, absolutè quoque testatus est, Dominum de Waghenaere non esse fundatum, & Iulianam nunquã fuisse Præmonstratensem: Id quod etiam confirmabat collega ipsius, D. Subprior Ninouienſis, vir quoque solidè doctus: licet putarent, etiam non fuisse Cisterciensem. Quinimò, ipsemet Religiosi Montis Corne-

Cornelij superioris, siue (vt nunc vocantur) Belli reditus, Beau Repair, visis & discussis rationibus Domini de VVaghenaere, in consensu plurium eruditorum, Leodij, tandem ex archidiacono M. SS. ex coniecturis, opinionibus, & sententijs, definitur, Beulianam non fuisse Præmonstratensem Religiosam, nec deprehendi posse illam vnquam alio nomine aut titulo ipsius fuisse cognitam, nisi familiaris. Hæc, ipsemet D. de VVaghenaere mihi intimauit, specialibus literis, de datâ, 27. Aprilis, 1650. quas in maiorem confirmationem, ex integro hic reddam. Inscriptio.

Reuerendo Adm. Domino, D. Carolo de VVish, Abbatia Dunensis Priori vigilantissimo. Brugis.

Reuerende Admodum Domine Prior.

Quod alias solummodo ex parte, nunc totum Leodio acceptum, ipsissimis verbis Reuerentia Vestra refero, ne vnquam dumtaxat sine vlla ratione, aut solenni auctoritate audisse me dicat. Hunc in modum, Confratrum nostrorum Furnensium Heglessenij non procul Leodio, pro tempore, degens, 14. Ianuarij huius currentis anni, ad me scripsit. Oblata sunt Reuerendo Domino Priori Belli reditus, & quidem in scriptis, rationes dubiorum de eadem Beuliana, à Reuerentia Vestra concepta, mihique tam verbo quam literis quondam tradita. Leodij discussæ sunt in plurium eruditorum consensu: ex archidiacono M. SS. ex coniecturis, ex opinionibus, sententijs, &c. agitata diu, tandemque in hunc sensum definita: Beata Beuliana utpote nec Ordinis nostri, nec Cisterciensis Religiosam fuisse, sed Reclusam (les Euclous vocant Leodijenses) habuit que ipsa domicilium ad pedem Montis Cornelij; Monasterium verò Ordinis nostri, in iugo Montis quondam situm erat; nec Beata Beuliana alio nomine aut titulo, Religiosis nostris cognita fuisse deprehenditur, nisi familiaris, quales sæpe in necrologijs nostris visuntur. Notum tamen nihilominus est, habuisse olim Reclusas illas Patrem suum spirituale, seu Confessarium, ex Religiosis nostris Montis Cornelij. Porro,

etiamnum eodem in loco, ad pedem scilicet montis, Sorores habitant viuentes ad normam B. Augustini, Leprosorum curam gerentes; vbi Leprosi dicti aluntur, curantur, estque locus per formam Xenodochij. &c.

Ecce ipsissima verba, quibus Reuerentia Vestra faciat quod placuerit, vti & ego.

Raptissimè, Furnis, 27.
Aprilis, anno 1650.

F. Petrus de
VVaghenaere.

Ecce, quomodo, Viri doctissimi, ipsius etiam Montis Cornelij, excussis omnibus archidiaconi, idque in expresso super hoc habito concilio, nihil reperire potuerint, quo professionem Beulianæ in Ordine suo Præmonstratensi colligerent; proindeque concludant, & candidè fateantur, non fuisse Monialem sui Ordinis, contra Dominum de VVaghenaere. Et licet quoque asserant, ipsam non fuisse etiam Monialem Ordinis nostri, cum pro hoc nullam rationem aut auctoritatem producant, nobis non obstant: Vnde, benignè ijs ignoscendam, tanquam in Ordinis nostri Historijs non versatis. At verò, dum affirmant illam fuisse dumtaxat inclusam quandam, excusari non possunt, cum ex vitâ ipsius nimis clare constet, eam fuisse Monialem, in congregatione viuentem, imò & Congregationi præsertim: vt notarunt omnes qui hactenus de illâ scripserunt. Nec obstat, quod legatur habuisse Oratorium priuatum; quia ordinarium est (saltè in Ordine nostro) vt Abbates & Abbatissæ domestica sua habeant Oratoria, seu Sacella. Similiter, quod addunt, illam fuisse Ordinis sui familiarem, & habuisse Confessarios Præmonstratenses, nullâ vnquam vel probabili ratione, aut auctoritate demonstrabunt; vt superius satis declarauimus: Nisi forte, nomen, familiaris, late sumant: quomodo & ego multis ipsorum familiaris fui: & ipsi etiam nobis, licet sumus diuersi Ordinis. Atque his, rursus solutæ manent rationes omnes à D. de

V Vaghenære in suo *Norberto*, supra citato, contra nos productæ. Occurrendum tamen nunc etiam duxi, tribus alijs dubijs, quæ fortè aliquando obijci poterunt, nimirum, 1. quoad Officium de Ven. Sacramento à Ioanne Corneliensi compositum, vt supra vidimus, quod dicitur, *Leodij*, & alijs in locis adhuc reperiri, sed vbique compositum more Romano, cum nouem tantum Lectionibus; cum tamen Cistercienses, iuxta Regulam S. Benedicti, habeant semper Lectiones duodecim. Ad quod, Respondeo, Officium hoc, statim vt compositum fuit, accommodatum fuisse vsui Romano, ad petitionem Roberti Leodiensis Episcopi, qui (vt refertur cap. 12. lib. 2. *Vita ipsius Iulianæ*) mox conferri fecit viginti exemplaria, quæ postea per totam diæcesim distribui fecit. Id quod fieri potuit siue vllâ ferè Officij alteratione, nimirum, contrahendo duodecim lectiones, in nouem, cum omissione trium responsionum. Id, siue ab authore ipso factum fuerit, siue ab alio, officium non censetur mutasse vt dici deberet aliud officium. Quomodo & nos modo dicimur recitare Officium à S. Thomâ Aquinate compositum, tamen illud recitemus cum 12. Lectionibus, & Romani solum habeant nouem, pro vt nimirum ab ipso S. Thomâ sunt distinctæ. Imo, quandoquidem (vt apparet, & communiter Authores censent) paucis annis post egressum Iulianæ, in Corneliu inferius introductæ fuerint Moniales Augustinianæ, quæ adhuc ibidem degunt, & officium habent Romanum, miram non est, ibidem etiam nullum reperiri Officium nisi Romano vsui accommodatum.

2. Dubium peti potest, ex cap. 42. vitæ memoratæ, supra, vbi habetur, Iulianam gestasse velum album, nec voluisse induere nigrum, quantumuis rogatam; cum tamen Moniales Cistercienses gestent velum nigrum (*hoc dubium*

magis fauet Patri Fisen, quam D. de VVaghenære, quia etiam Moniales Framonstratenfes gestant velum nigrum.) Ad quod,

Respondeo, valde probabile esse, Moniales Cistercienses olim gestasse vela alba, & non nigra; quodque etiam Monachi inceserint omnino albi, vel grisei; quia sic sustinet & contestatur Vniuersa Congregatio Fulensis (quæ est strictioris obseruantæ Ordinis Cisterciensis, Viris doctissimis & sanctissimis referta) cuius professores, in vestimentis suis reiecto, profus omni colore nigro, nihil nisi album gestant. Eadem de hoc speciali constitutione, pro vt videre est in libro Constitutionum ipsius Congregationis, à Clemente 8. Pontifice approbato, & anno 1595. Romæ impresso, cap. 55. Quo factò se obseruare dicunt, antiquum Ordinis colorem, sicuti à Beatâ Virgine olim tam Monialibus quam Monachis traditus fuit. Vide de hoc etiam Manriquez, tomò 1. *Annal. Cisterc.* ad ann. 1103. cap. 2. nu. 4. Et licet alij quidam Authores contrarium sentiant, nihil tamen convincens adferre possunt; adeo vt ex colore vestium nostratum, nullam formari possit solidum argumentum: cum certum sit, habitum sapius in Ordine fuisse mutatum, vt bene ostendit Manriquez, ad annum citatum, cap. 1. & 2. & quotidiana adhuc praxis docet, maximè in Germaniâ, & alijs quibusdam Prouincijs, vbi licet frequentissima sint Ordinis Monasteria, pauca tamen sunt, quæ in vestibus conueniant; certè, habitauit ego in duobus, nimirum, in Veteri Monte, Diæc. Colon. & in Ebribaco, Diæc. Moguntinæ, in priore, quotidie albis utebamur cucullis, vsque ad Sextas, à Sextis autem, reliquo diei tempore, nigris. In posteriore vero Monasterio, semper utebamur nigris, à mane vsque ad vesperam, exceptis Festiuitatibus B. Virginis, & præcipuis anni solennitatibus, quibus solis utebamur albis. Imò, foras proficiscentes,

centes, etiam tunicas nigras assumebamus, adeo vt non distingueremur à Benedictinis nigris. Sed & in Registo Sacrarum Ædium Regni Angliæ. Henrico 8. exhibitò, frequenter reperire est, Cistercienses Albos, & nigros. Insuper, in antiquis Historijs, Monachi Cistercienses passim vocantur, Monachi grisei, quia griseis utebantur vestibus. Ex quibus omnibus, rectè inferres, ex albo velo Iulianæ, non posse concludi, illam non fuisse Cisterciensem. Quare, efficaciora argumenta producere debet, qui eandem Virginem Cisterciensibus volet subtrahere: quod nunquam futurum credimus.

3. Et præcipuum dubium, oritur ex formâ Professionis Sanctimonialium Cornelienfium, tempore Iulianæ, quâ (vt dicitur) promittebant obedientiam Priori, ad ipsius discretionem, secundum Regulam S. Augustini, quam formam Robertus Leodiensis Episcopus approbavit, dato speciali diplomate, anno 1242. expedito, quâ præcipit vt in posterum ita vouerent, &c. quod diploma producit. Ad quod,

Respondetur, si certo constaret, omnia hæc ita se habere, certum quoque esset, Moniales illas nec fuisse Præmonstratenses, nec Cistercienses, quia uterque Ordo, tunc ferè à centum annis, aut circiter, exemptus fuerat à Iurisdictione Episcoporum, qui proinde non poterant in horum Ordinum Monasterijs ordinare formas professionis. Nec etiam talis forma vnquam in usu fuit in Ordine Præmonstratensi, vt viri doctissimi Ordinis mihi certificarunt quare, necessario dicendum est, diploma hoc non esse Authenticum, ideoque nihil convincere; aut si probari possit esse authenticum, Moniales illas fuisse pleno iure subiectas Episcopo, & reuerà, tales, quales fuisse contendit Pater Fisen: quod tamen est contra torrentem omnium doctorum, vt supra vidimus. Vt, vt sit, nihil hic pro Domino de V. Vaghenaere, aut Præmonstra-

tenfibus. Imo sufficienter ex vitâ Iulianæ colligitur, ipsam nunquam talem obedientiam vouisse suo Priori, vt potè, quæ (vt etiam diximus) nunquam voluerit Priori dare monumenta Cænobij, sed ea tanquam Superior apud se reseruauerit: cæterum, si quæ instrumenta profertantur expedita post decessum Iulianæ à Cornelio monte, hoc est, post annum 1247. nihil contra nos faciunt: quia paulò post hunc annum, introductæ fuerunt Moniales Augustinianæ, vt Authores passim referunt, illæ autem Episcopis subfuerunt, & ad beneplacitum eorum gubernatæ.

Ioannes Crassequius, Arscotanus (quod Brabantia oppidum est, Ducatus titulo illustre) S. Theologiæ Baccalaureus Louaniensis, monasticen professus est in cænobio B. Mariæ loci S. Bernardi ad Scaldim, mille circiter passibus Antuerpiâ distante. Vnde ob excellentem eruditionis claritatem, Villarium euocatus, diu theologiam ibidem religiosis prælegit, donec ad proprium reuocatus monasterium, Prioris officio honoratus fuit, quo etiam valdè laudabiliter perfunctus est. Fuit & Confessarius monialium in Linter. Scripsit doctum Commentarium in Regulam Sancti Benedicti. Duaci anno 1624. impressum, apud Petrum Auroy, in 8º.

Reliquit & Commentarios in diuersos Sacra: Scriptura Libros.

Item, in aliquos tractatus Summa Diui Thomæ. Ex relatione admodum Reuerendi Domini Ludoci Gillis, eiusdem Loci tunc Prioris, S. Theol. Licenciati nunc vero Abbatis, & Vicarius Generalis Ordinis per Belgium. Obijt Craelbequius anno 1610.

Ioannes Curriscus, vulgo, waeghemackers, Canonici primum Regularis, deinde monachus ordinis Cisterciensis in Villario Brabantia, ac demum Confessarius monialium eiusdem ordinis in monasterio de Marts; scripsit Tractatum

de

de vitio proprietatis, Parisijs editum typis Marneffij, cum alijs similis argumenti Libellis, hoc initio: *Sicut modicum fermenti totam massam, &c.*

Librum item de reformatione Regularium.

Porro huius viri præclaras virtutes, & doctrinam, breuiter complexus est Dominus Paulus Vasseur, religiosus Sancti Bernardi ad Scaldim, in elogio quodam, quod misit admodum Reuerendo Patri Henrico van der Heyden, Villariensi Abbati; & refertur ab Henriquez in Menologio, 10. Maij, quo die Ioannem hunc Sanctis ordinis nostri adscripsit.

Ioannes Ebrbacensis, in Moguntinâ Diœcesi religiosus, varia ingenij ac doctrinæ suæ monumenta posteris reliquit, ex quibus Ebrbaci adhuc vidi

Tractatum insignem super Missus est. Et, Expositionem in euangelium, Loquente Iesu ad turbas, &c.

Item, In Psalmum 50. Miserere &c. Et,

In psalmum 103. Floruit circa annum 1370.

Ioannes Faber, monachus Ordinis Cisterc. Scripsit, *contra Proprietarios*, cuius initium est: *sicut modicum fermenti &c. Bunderius*, lit F. n. 179. vbi dicit se scriptum hoc vidisse apud Cruciferos Hoyenses, & wilhelmitas in Pene.

Ioannes Farinart, religiosus Camberonensis, S. Theol. Doctor Duacensis; dein Prior & Lector monasterij sui, conscripsit & religiosus prælegit, *Librum de statu religioso*, in plures distinctiones diuisum. Opus præclarum, & prælo dignissimum; in quo plurima subeliter tractantur, quæ vix alibi reperiuntur, maximè ordinem Cisterciensem concernentia. Extat M. S. in Camberona, & etiam apud me. Scripsit & libellum insignem,

De institutione nouitiorum, quem inscripsit, *Manus nouitiorum*, M. S. Camberonæ. Fuit au-

tem Ioannes anno 1613. creatus Abbas Camberonensis, ac postmodum etiam Vicarius generalis ordinis Cisterc. per Belgicâs & Leodiensem ditiones: obijtque anno 1635. Cuius laudes insigni panegyrico prosecutus est R. D. Ioannes Coene, ipsius successor de quo supra.

Ioannes Fogus, Monachus Cisterciensis, natione Scotus, S. T. Doctor, eiusdemque celebris Professor, Paulum Cran, Bohemum genere, hæresim Wicleffianam & Hussitanam in Scotia, ac maximè in Academia S. Andreae, fœminate incipientem, sæpius oppugnans, ita confudit & conuicit, vt cum postea examinatus resipiscere nollet, igni adiudicatus fuerit, ipsius etiam Regis, Iacobi 3. Iudicio; qui Rex, ad petitionem Episcopi S. Andreae, Ioannem nostrum mox etiam Melrosensem constituit, Abbatem. Scripsit autem Ioannes,

Pauli Cran, Bohemi, examen, lib. 1.

De Erroribus Wicleffitarum, lib. 1.

De Confessione Auriculari, lib. 1.

Floruit ab anno, 1450 vsque ad ann. 1470.

Hector Boëthius, lib. 17. Historiæ Scotorum pag. 352. Thomas Demisterus, histor. Genijs Scotorum, n. 642. Et Longelinus, in notitijs Abbatiarum de Abbatia Melrosensi.

Ioannes Fordon, seu, *de Forda*, primum monachus, ac deinde Abbas Fordensis cœnobij in Angliâ, sacris & prophanis scientijs apprime doctus; & vitæ sanctimoniam clarissimus; quem propterea Ioannes Angliæ Rex, à sacris sibi voluit esse confessionibus. Ioannes Lelandus eius mentionem faciens, conqueritur, non pauca ex doctissimis eius scriptis periisse, tamen plura ipse adhuc repererit; nimirum,

In Cantica Cantorum, à loco in quo Gilbertus de Hoilandia desijt, id est, *Dilectus meus*, &c. homilias centum & 20. Quod opus sic incipit: *Si quis me temeritatis, &c.*

Introductorium Threnorum, lib. 1. Inc. Benedictio-
nem

menclaror, supra, dicit illum obiisse, circa ann. 1240 sub Gregorio 9. Cui anno 1244. ab Innocentio 4. in Cardinalatu substitutus fuit Ioannes de Tolero, Anglus, ex Ordine quoque Cisterciensis assumptus, qui proinde etiam à nonnullis confunditur cum Ioanne de Franciogâ, Prædecesore suo. mò ipse longelinus in sua Purpura, tametsi verbis & rationibus ostendat hos esse diuerfos, re ipsa tamen illos confundit, quæ res gestas unius attribuit alteri, & è contrâ sibi ipsi contrarius.

Ioannes à Sancto Francisco cognominatus, in saculo, Gulonius, (Nicolai Gulonij, græcarum litterarum Regij olim Lutetia: Professoris filius) græcè & ipse doctissimus, Ordinem Cisterciensem in Congregatione Fuliensium, professus, tanto mox cæpit prudentiæ & virtutum splendore coruscare, vt post diuersorum canobiorum præfecturas laudabiliter obitas, ad totius Congregationis regimen euectus fuerit, in quo vt sese gesserit, fidem facit eiusdem elogium, quod legitur ad calcem. *Operum Sancti Dionysij Areopagita, secunda translationis, ab ipso ex Græca in Gallicum idioma translatorum; impressorum verò Parisijs, in 4. anno 1629. per Nicolaum Baon, & Adrianum Taupinaert. Vndè mutuatum, placuit etiam hic adscribere:*

Ioannis Gulonij
Elogium,

Inter Gallos doctrina illustres, Ioannes Gulonius annumerari meretur, quem Nicolaus Pater (Ioannus aurati gener, ac in regiâ Græca lingua professione successor) singulari natura bonitate præditum adolescentem, non vulgariter & ad eò felici successu instituit, vt ab Academia Parisiensis curatoribus dignissimus sit iudicatus, qui sublato è viuis Parente, literariam eius professionem susceperet; sed in Fratrem se Minorem, muneris istius functionem paternâ pietate transmisit. Foro iam assuetus, vbi celeberrimos inter iuris consultos tunc

temporis eminere posset, mutato de repente consilio, sacro quodam impulsu, a sacra vita secessum appetens, sodalibus se Fuliensibus adiunxit; apud quos in perpetuam à primis tunc annis præfectura vixit, postremum verò, ad Magistrum eius Sodaliû, summam sicut huius Ordinis regendi curam euectus est; ac dum istius muneris obeundi causa Roma ageret, Vrbano 8. Pontifici maximo innotuit, cui ob vnam perfectam que eruditionem, fuit acceptissimus: in Patria autem, bonis ac literatu omnibus carus, quorû & elogijs certatim ornatus est, sed Aula præsertim nostrâ. Proceribus vniuersi nominis gratus, ac familiaris vixit. Et si verò maior apud quos fuerit suam consuetudine vita & vsu, litterarum tamen etiam monumentis inclaruit. In medijs etenim grâtiis, & que monasticarum præfecturarum occupationibus (mirabilem ingenij vbertatem sortitus) multa elegantissimè, patrio præsertim sermone composuit; sed eius præcipua in Græcis ornatisimè ac magna fide conuertendâ laus fuit.

Nicolaus Patris versionem librorum S. Gregorij Nysseni contra Eunoniam, recensuit, atque ipsius Gregorij editionem recognouit.

Viri. lani Nicolai Fabri, vitæ sanctitatem orationis funebri celebrauit.

Vt fuit in rebus agendâ summa prudentia, in omnibus generis libris censendâ acerrimi iudicij, acuti & sagacis ingenij, oris ac staturæ decore præstans, canitie venerabilis, vt seniore quam erat, ex vultu suspicari, moribus candidissimis, ac Patria amantiſsimis. Nec sublimiorem modo philosophiam, verum & omnes fere disciplinas animo & studio complexus est. At, quod doledum, exacto dignitatis supremæ quam inter suos gesserat, sexennali tempore, cum successori Consiliarius præcipuus, & Assessor adhaereres, & in eius muneris administratione otio maiore libertior ac solutior, qua tam animo præconceperat, quam plurima (tantâ erat in scribendo facilitate) publico daturus speraretur, ipso fere fama mirifice succrescentis momento, vehemens febris cum lateris dolore continuis astibus iactatum, vndecimo à natali Christi die, quo post peractam ter, de morte

more, nocturnam liturgiam latalis dolores presensit, immaturo fato: quinquaginta quatuor tantum annos natum nobis eripuit. Tranquille & constanter rei philosophum Christianum, puerum Archimandritam deicit: felicem animam inter suorum permixtas precibus lacrymas, Deo reddidit. Quum Sancti Dionysij diuinis operibus Gallico sermone tradendis, stylium primo exercuerat, in isdem post vigesimum, & amplius, a prima, annum, noua versione illustrandis, scribere desijt, eorum editioni immortuus. Corpus defuncti in oedeo B. Bernardi ad portam honorianam suburbana adis conditum est, Epiphaniarum die solenni, Magnatibus aliquot ac quampulchris amicorum ex Vrbe, postremo illam visuris, ad funus accurrentibus; isdem amicum amicum, vniuersis autem Canobij Monachis Patrem acerba morte pramissum merentibus: Lutetia Parisiorum, anno huius seculi vigesimo nono. Hactenus ibi. Porro,

Notandum est, Ioannem nostrum his translulisse Opera S. Dionysij Arcopagita ex Graco in Gallicum. Ex quibus, prima translatio impressa fuit anno 1608. Parisijs, typis Ioannis de Heuqueville; secunda vero editio prodijt anno 1629. apud Adrianum Taupinart. cui Author ipse immortuus est: & iterum postea anno 1642. typis Nicolai Buen, vna etiam cum Apologia pro isdem operibus S. Dionysij, per hunc eundem authorem conscripta. Fuit autem haec vltima translatio tam exacta & sublimis, tam quoad sensum & translationis fidelitatem, quam quoad styli & linguae Gallicae nitorem, vt doctissimos quoque in admirationem vertent, pro vt testatur is, qui (mortuo Authore) eam praelo subiecit, in praefatione operis: vbi pariter refert, Authorem dum viueret, proposuisse, absoluta iam impressione Operum S. Dionysij, praelo subicere.

Volamen aliud, plenum doctissimis & rarissimis discursibus de modo philosophandi S. Dionysij, deque differentia, Philosophiae antiquorum Philosopharum, ante tempora Constantini Magni, tam Ethnicorum

quam Catholicorum, & modernorum. Item

De praxi discipline ecclesiastica contenta in operibus Sancti Dionysij, de excellentia Theologiae mystica, & aliis pluribus; Verum, intempestiue superueniens mors, omnia haec suppressit.

Transtulit autem etiam Ioannes noster, ex Graco in Gallicum, opera Epicteti Philosophi Stoici. Idque ad petitionem Reginae Galliae, vt faretur ipse Henricus 4. Rex Galliae, in privilegio operi praefixo. Prodiit Parisijs anno 1609. typis Ioannis de Heuqueville, in 8.

Item homiliae Diui Basilij, super Exameron, impressas Parisijs, anno 1616. apud Heuqueville, in 8.

Scrisit in super, Gallice, Res praclare gestas, virtutesque eximias, Francisci de Sales, Episcopi Geneuae, amplo volumine, in 6. libris digesto, aliquoties impresso Prodiit editio 2. Parisijs, anno 1625. apud Michaelen Solly, & Ioannem Heuqueville in 8.

Item, Contra librum de Vocazione Pastorum, Petri Molini, insignis nostri temporis Nouatoris. Parisijs, 1620. in 8. apud Heuqueville.

Item, Tractatum huius tituli: Consolation à vne damoiselle, sur la mort d'un sien fils unique, &c.

Item, Exhortationem habitam in Congregatione Religiosorum, anno 1615. cuius initium est: de quelque part que l'homme puisse ietter les yeux, en ce monde visible, &c.

Vterque hic tractatus reperitur impressus ad calcem Orationis funebri Nicolai Fabri, seu, le febure (cuius supra meminimus) editionis tertiae. Fuit autem hic Nicolaus le Febure, Consiliarius, & quondam Praeceptor Ludouici 13. Regis Galliae. Oratio haec 10. impressa fuit Parisijs anno 1612. in 8. apud Heuqueville 20. 1616. apud eundem, addito Authoris nomine, quod in 1. editione deerat.

Habebat & alia, contra haereticos parata praelo,

prælo, quæ mors suppressit.

Credo etiam huius viri esse, librum gallicum, inscriptum: *Tableau de la Magdalaine, du Pera General des Fulians*. A. Paris, 1628. in 8. Constat certe, hunc Ioannem adhuc fuisse Generalem anno 1627. ex libro Bartholomæi à Sancto Fausto, de horis Canonicis, huic tunc dedicato.

Ioannes Gallandi, religiosus Cisterciensis, S. Theol. Doctor Sorbonicus, à Philippo Seguinno (in bibliotheca sua) Scriptoribus ordinis adnumeratur; quia iussu Reuerendissimi Cisterciensis Abbatis, *Breuiarium ordinis recognouit, & in multis locis emendauit*. Insuper, & nonnulla alia scripsisse, ibidem asserit, quæ tamen non specificat.

Ioannes de Galloni Fontibus, Abbas Caroli loci 20. Theologus percelebris, nec non & vitæ sanctimonia clarus; scribitur ab eodem Seguinno, composuisse *doctissimam aliquam paginam, qua dicitur de Cælitibus super euangelium Luca: missus est Angelus Gabriel, &c.* Verum quænam sit illa celebris pagina, ego ignoro. Obiit anno 1337.

Ioannem Gillotium Campanum, Philippus Seguinus in Bibliotheca sua Scriptoribus Cisterciensibus adscribit, eumque Procuratorem fuisse asserit Collegij S. Bernardi Parisiis. Verum quia apud nullos alios Scriptores Ordinis huius reperio mentionem (cum tamen plurimis scriptis aliis clarissimus sit) nec ipsemet se alicubi Religiosum appellet, credo Seguinum hic dormitasse, sicuti & alibi adhuc fecit. Nihilominus, quia de contrario nondum adhuc certus sum, in fide Seguinii, illum hic adscribam. Fuit itaque, Gillotius, siue Gillotus, natiuitate Campanus, vir tam sacris, quam prophanis litteris exquisitè doctus, & in iuuenibus formandis vigil assiduus: Trevis (ante religionis ingressum) multis annis iuuentutem docuit; non sine magna nominis sui gloria. Vbi inter alios, auditorem habuit magnum illum Edmundem à Cruce, diuinæ indolis, &

præstantissimi ingenij iuuenem, postmodum vero Generalem clarissimum vniuersi Cisterciensis ordinis.

Transtulit ex Latino eloquio in Gallicum idioma, *historiam Nicephori Xantapuli, eamque Carolo IX. Francorum Regi dedicauit. Traduxit quoque in patrium idioma, magnam Concilij Tridentini Catechismum.*

Edidit & *Annotationes in Diuum Hilarium*, quas Domino Philippo Beni, quondam vrbis Trecentis rerum priuarum iudici æquissimo, consecrauit.

Opera etiam S. Gregorij, & opera S. Patris nostri Bernardi, recognouit & à plurimis mendis repurgata, vitori restituit, vt fidem facit Epistola ipsius liminaris; operibus S. Bernardi præfixa, ab ipso quidem scripta ad Exim. Dominum Guidonem Coruatiæ, Vallis Clara Abbatem, sacre paginæ Professore; nunc autem in editionibus recentioribus (nominatim in Antuerpiensi, anni 1609. apud Keerbergium) Lectori beneuolo inscripta; quæ sic incipit: *Cum in pristino Gregoriana restitutionis. annum integrum & plus eo versatus, totum opus euoluissem, assiduoque labore ad finem perduxissem; iterum quasi saxum Sisyphi desumsum lapsus reperens, sursumque renoluens, in idem genus molestiarum delatus sum. Nam continuè momentum admouit Diui Bernardi Clavallensis Abbatis operibus, & ea cum aliquot scriptis exemplaribus reuocare capi, vt si quid sese offerret, quod percurrendo cuiquam oneri esset, legentemque retardare posset, leuigarem, quantumque in me esset, moras & impedimenta rejicerem &c.* Quid autem peculiare in his operibus præstiterit, prosequitur in corpore eiusdem epistolæ. In cuius etiam extremitate, refert se aliquot annis laborasse in eruendis, & in lucem proferendis, aliis veterum scriptorum libris, qui hæcenus offusi tenebris, iacuerunt; vel in tollendis eorum mendis, quæ vel iniuria temporum, vel imprudentia irreperant. Obijt in

in collegio memorato Sancti Bernardi Parisijs, ubi sepultus iacet in sacello Sancti Ioannis Baptistæ. Cuius tumulo Reuerendissimus Edmundus à Cruce, sequens apponendum curauit epitaphium:

Gilolus, postquam docuit cum laude iuuentam,

Et plures patrio transtulit ore libros:

Impiger hic ubi res, opera studioque fideli

Procuras, Superis cadere doctus, obis.

Huic igitur precibus fratres orate salutem,

Tam bona qui vobis prestavit officia.

Debita pro merito dicat hac monumenta magistro,

Discipulus gratus qui cupit esse suo.

Hæc omnia Seguinus.

Ioannes Godardus, Anglus, humanioribus literis probè institutus, monachum induit in Coggeshaléli cœnobio, ubi mathematicis & arithmeticis studijs se totū applicans, docta quadam opuscula conscripsit, quibus clarā meruit famam, vt testatur Lelandus, apud Pitæum. Ex his autem operibus extant adhuc sequentia:

De rebus mathematicis, lib. 1.

De triplici modo computandi, lib. 1. Et id genus alia quedam, quæ Rudolpho Coggeshaleni inscripsit Floruit circa annum 1250. Ex Pitæo, de scripioribus Angliæ.

Ioannes Greisenfels, Abbas Aulæ Regiæ, iuxta Pragam, vniuersi ordinis Cisterciensis per Bohemiam, Morauiam, Silesiam & Lusatiam, Commissarius generalis, vir ad magna quæque natus, Patriâ Pilsnensis, stirpe exortus Patritiâ, cuius pater ob fidelem operam S. Cæsareæ Maiestati Ferdinando II. strenuè nauatam, ab eodem ad Equestrem ordinem sublimatus fuit. *Continuauit Monasterij sui chronicon, ab anno 1300. vsque ad annum 1640. Scripsit etiam Fundationes aliorum plurimorum monasteriorum ordinis Cisterc. in Bohemiâ, & alijs Prouincijs tam memoratis, existentium, in quibus continentur permixtim plures genealogia virorum nobilium, qui di-*

ctorum monasteriorum fuerunt Benefactores, aut in eisdem sepulti sunt. Extant hæc omnia typis expressa Colonia, in notitia Abbatiarum Gasparis Longelini, anno 1640. quo tempore Author adhuc in viuis erat.

Ioannes Griffinus, Cambro Britannus, Halensis monasterij, in Comitatu Wigorniensis, religiosus concionator fuit disertissimus, cuius extat

Tomus vnus concionum æstiuarum: sic inc. Modicum & non videbitis me, &c.

Tomus item alter concionum hyemalium, cuius initium est: Cum appropinquasset Iesus Hierosolymam, &c. Claruit maximè circa annum 1550. dum regalem Angliæ coronam gestaret Eduardus 6. Henrici 8 filius. Vide Ioannem Pitæum, ætate 16. ad annum iam dictum.

Ioannes Gulonius, vid. suprâ, Ioannes à S. Francisco.

Ioannes Guon, ex monacho Vallis Beatæ Mariæ, in Franciâ, eiusdem domus Abbas, Academiæ Parisiorum Doctor Theologus, & collegij Sancti Bernardi Prouisor venerandus; vir suo tempore inter Theologos Sorbonicos celeberrimæ opinionis, thetor & poëta insignis, ac monasticæ disciplinæ zelator strenuus,

Edidit versibus fluidis, *De Conceptione B. Mariæ Virginis, libros 3.*

De Natali Domini hymnum insignem. Varia carmina, de presentia corporis in Eucharistiâ.

Carmine quoque descripsit, *Cameram (sanctimonialium monasterium ordinis nostri in Brabantia) à Geufijs Flandria hereticis exustam. Quod opusculum dicauit Reuerendissimo Edmundo à Cruce, Abbati Cistercij. Quæ omnia, vnâ cum alijs aliquot carminibus de diuersis rebus, vulgata sunt Parisijs, ex typographia Ioannis Palant. Florebat Author anno 1589. apud Bernarditas. Ex Philippo Seguinto, authori huic synchrono, & familiari, in bibliotheca sua Cisterciensi,*

Dd 3

Ioannes

Ioannes Heydenus, seu *Vander Heyde*, ab Auberto Miræo parte 2. Bibliothecæ Ecclesiasticæ, cap. 81. perhibetur fuisse, Flander. & Dunensis, ac descripsisse Latine Urbem sanctam Hierusalem, fuscus quam eam descripsit Adamus Reifnerus. Francofurti anno 1562. Ego tamen in monumentis nostris Dunensibus, nullam huius viri mentionem reperio, adeoque, non credo fuisse Monachum: nihilominus, in totâ Flandriâ nullus extat vicus aut pagus alius, vnde cognominari possit Dunensis, præter Dunense nostrum Monasterium.

Ioannes Hurtaeus, monasterij Ferrariensis in Castella monachus, in sacris literis apprime versatus, nec non & salutarum animarum scientissimus.

Edidit Tomum vnum concionum de tempore, & de Sanctis, ab initio Aduentus, vsque ad Epiphaniam Domini, impressum in 4°. Cæsar Augustæ, anno 1614.

Tomum item alterum concionum quadragesimalium, impressum Burgis anno 1620. apud Baptistam Bareesium.

Henriquez in Phœnice.

Ioannes Knobelius, monachus Cæsarensis cœnobij, in Sueuia, vulgè Kayfersheyem, vir pius & doctus, & in historicis apprime versatus edidit insigne chronicon monasterij sui, illudque Abbati suo Conrado dedicauit; quod historicis illarum partium solet esse familiarissimum, præsertim Sueuiæ, & Bauariæ. Certè Galpar Bruschius lib. de monasterijs Germaniæ, decuria 1. ingenuè fateretur illud sibi vsui fuisse. Vixit anno 1530. Vide etiam longelinam in notitiâ suâ, &c.

Ioannes de Lavaradin, Abbas monasterij de Stella, (ordinis Cisterc. iuxta Barnabam de Montalbo,) edidit gallicè, *Librum quendam de cuiusdam Nobilis ad fidem Catholicam conuersione*, impressum Parisijs, per Guilielmum Chaudre,

anno 1585. in 4.

Translulit etiam ex græco in Gallicum, diuersos tractatus Gregorii Nazianzeni.

Item, ex Latino Gallicum, tractatus aliquot Stanislaus Hosij, & Guilielmi Lindani; impressos omnes Parisijs, partim anno 1572. partim 1574. & 1579. De reliquis

Edidit & Compendium Belli Iudaici. Parisijs 1575. per Guilielmum Chaudre.

Ex bibliotheca gallica Antonij du Verdier, qui tamen Author non exprimit hunc fuisse ordinis nostri; ideoque in fide folius Barnabæ de Montalbo, illum scriptoribus nostris adnumerari, eo non nihil confidentius, quod in antiquis catalogis monasteriorum Cisterciensium, tria reperiam monasteria eiusdem nominis, Stella.

Ioannes Lemovicensis, religiosus Claræuallensis, (vt habent plurimi quos vidi M. SS. codices) scripsit

Elucidarium declarationum religionis. Seruatur Camberonæ M. S. Vbi quoque habentur eiusdem Authoris Epistola 6. notabiles. Sanderus in bibl. Belgica M. S. parte 1.

Scripsit insuper, *De stylo dictatorio*, lib. 1. Habetur in monasterio de Dunis.

Item, *de Oculo morali*, lib. 1. Dunis & Camberonæ, M. S. Item in laude.

Denique, *Expositionem moralem somnij Pharaonis*, lib. 1. reperitur M. S. Dunis, Alnæ, in Valle S. Martini Louanij, & in cœnobio Lobienfi, sub hoc titulo: *Morale somniorum, ad Theobaldum, Nauarræ Regem, Campaniæ & Briæ Comitum*. Agit autem in hoc libro Author, de disciplina in Regum Palatijs seruanda, in gratiam Theobaldi Regis Nauarræ, &c.

Scripsit item, *Super Psalm. Beati immaculati &c.* cuius initium est: *Alleluia, laus & gloria, &c.* solebat extare Villarij.

Elucidarij vero eius de quo iam egimus, initium

tiam est: Religio est intelligentium documentum: &c.

Scriptis præterea, super 4, Libros Sententiarum
Commentaria docta, lib. 4. quorum 1. sic incipit:
quatuor circulos aureos pones, &c.

2, Sic. Secundus Angelus effudit phialam,
&c.

3, Fuit Bellum, &c. Solebat hoc Opus ser-
uari Bergis S. Winoci, teste Bunderio, in Indice
libb. M. SS.

De futurorum præcognitione, cuius initium est:
Vtrum futura ab homine cognoscantur? &c.

Denique, Scriptis metro, salutationes piæ ad
Christum Salvatorem, eiusque quinque sacra vulnera,
ad sanctam crucem, B. Virginem, & S. Iohannem Euan-
gelistam. Quas salutationes nuper anno 1652. re-
pertas in antiquo M. S. codice, mihi transmisit
Vir clarissimus, Claudius Dorefinieux, easque
luce dignas iudicans, de verba ad verbum hic
apposui.

*Prosa Fratris Iohannis Lemouicensis,
Monachi Claravallensis.*

Salutatio deuota ad imaginem Saluatoris.

Omnibus consideratis,

Paradisus vo'uptatis

Es Iesupijssime.

In te, Eons paternitatis,

Omnes fructus suauitatis,

Plantauit plenissime.

Passionis tuæ fructus,

Et cruoris tui fluctus:

Desfluens largissime,

Finem fecit nostri luctus,

Per hoc Infernus destructus,

Gemit amarissime.

Ad Sanctam Crucem.

Triumphale lignum crucis,

Tu seductos nos reducis,

Ad superna gaudia,

Portas pandis veræ lucis,

Fauces claudis hostis trucis

Diuinâ potentiâ.

Te adoro propter illum

Qui per te gregem pusillum,

Reduxit in Patriam.

Confringens per hoc vexillum

Orci, vectes, & sigillum

Signans infernaliam.

Ad Spineam Coronam:

Aue caput inclinatum,

Despectiue coronatum,

Spinis infidelium.

Circumquaque cruentatum,

Mille locis perforatum,

Exemplar humilium.

O, Corona pretiosa,

Quam cruoris tinxit rosa

Plasmatoris omnium.

Per te fiat pretiosa

Mens humana, mens spinosa,

Declinans in vitium.

Ad vulnus dexterae manus:

Salue vulnus dexterae manus,

Velut Philonrius planus,

Miseris seaturiens.

Quod Iudeus inhumanus,

Inhonestus, & Infanus

Fodit, Deum nesciens.

Te honoro, te adoro,

Te requiro, te imploro,

Vt miser, & moriens.

Vt in contritorum choro,

In quo sperando laboro,

Nunquam sim deficiens.

Ad vulnus sinistrae manus:

Aue tu sinistra Christi,

Perforata quæ fuisti,

Clauo perdurissimo.

Velut

Velut Gyon effudisti
 Vinum tuum quo lauisti
 Nos à malo pessimo.
 Te, ò vulnus, adoramus,
 Tibi caput inclinamus,
 Vt fonti dulcissimo.
 Per te fiat vt vincamus
 Hostes, & vt gaudeamus
 In die nouissimo.

Ad vulnus lateris:

O fons, aue Paradisi,
 A quo quatuor diuisi
 Dulces fluunt riuuli.
 Per quem demones inuisi
 Sunt contracti & elisi,
 Et effecti tremuli.
 Dulce vulnus laterale,
 Inter fontes, nullum tale
 Nectat vnquam poculi.
 Aue, salue, gaude, vale,
 Contra venenum lethale,
 Medicina populi.

Ad vulnus dexteri pedis:

Salue vulnus dextri pedis,
 Tu cruoris riuum edis
 Tygri comparabilis.
 Per hunc riuum homo redis
 Ad supernæ culmen sedis
 Vbi pax est stabilis.
 Per hoc vulnus, hoc foramen,
 Fudit cruoris libamen,
 Deus impassibilis.
 Sit ergo mihi solamen
 Istud vulnus, & leuamen,
 Dum mors adest flebilis.

Ad vulnus sinistri pedis:

Leui pedis perforati
 Aue vulnus, in quo pati
 Deus homo voluit.

Comparandum es Euphrati,
 Per te sumus liberati,
 Nos quos umbra tenuit.
 Dulce vulnus, dulcis clauis,
 Et cruoris dulcis fauis,
 Per istud efferbuit.
 Per te surgat ignauus,
 Emendetur homo prauus,
 In te spem non habuit.

Ad Beatam Mariam:

O Maria, plasma nati
 Quæ vidisti natum pati,
 Quis te dolor tenuit.
 Non est hoc humani
 Scire datum vlli vari,
 Quia nemo potuit.
 Præ dolore perforetur
 Mea mens, & crucietur
 Quæ dolorem meruit.
 Ne in fine condemnetur
 Sed per pænas emendetur,
 Quia carni paruit.

Ad Sanctum Iohannem Euangelistam:

Ioannes Euangelista,
 Tu Sacrii Sacrista,
 In quo Deus iacuit.
 Me mundus fallit Sophista,
 Per te mihi dentur ista,
 Quæ mens supra voluit.
 Obsecro te per hunc fletum,
 Per dolorem, & per metum,
 Quo cor tuum tremuit.
 Dum videres Deum spretum,
 Vt me ducas ad hunc exitum,
 Quem Christus eripuit.
 Amen.

Codex M.S. ex quo hæc desumpta sunt, scriptus est in pergameno, in 8. solebatque spectare ad Cœnobium quoddam monialium Ordinis

dinis nostri, unde delatus est ad Bibliothecam Nobilis Viri, Tullani Desbarbicus, equitis, Domini, d'esporetz, &c. qua Bibliotheca ann. 1652. donata fuit Collegio Societatis Iesu, infulis Flandriae, vbi nunc idem codex asseruatur, num. 138. Ceterum, Author hic in nonnullis codicibus M. SS. vocatur, Ioannes Liomensis, communiter tamen, Lomouicensis, vel Limouicensis; vnus tamen idemque est Author, quem etiam, ordinariè, codices antiqui vocant, Monachum Claravallensem.

Ioannes de Lovanio, vid. Ioannes Praecursor.

Ioannes Lupus, monachus & Abbas monasterij de Moxerolâ, in Hispania, S. Theol. Doctor celebris, eiusdemque per annos aliquot cum laude Professor: scripsit *variâ de diuersis materijs*, ex quibus tamen nihil publicauit, præter *Prinilegiarum congregationis Hispanicae tomum tertium*, Salmanticae apud Sufannam Munnoz, anno 1647. Henriquez in Phœnice.

Ioannes à Sancto Malachia, Religiosus Congregationis Fulienfium, natione Gallus, patriâ Burdigalensis, Scripsit Gallicè, *Librum de Miraculis B. Mariae Virginis nuncupata, de Monerich*. Ratione cuius, Hippolytus Maraccius in Bibliotheca suâ Marianâ, pag. 791. illum adscripsit cæteris Scriptoris Marianis.

Scripsit & insignem tractatum de nouâ *evolutione basilicae Fontanensis*: Quando niturum Castrum Fontaneule, natali S. Bernardi illustre, conuersum fuit in Cenobium Congregationis Fulienfium. Vide Henriquez, in Menologio, 20. Augusti.

Ioannes, cognomenso, de Maccensis, religiosus cenobij de charitate, S. Theol. Professor, & collegij S. Bernardi Parisijs, Prouisor, & Rector, *Commentaria Dionisij Cisterciensis in 4. libros Sententiarum, recognouit, emendauit, & in lucem emisit*: quo titulo locum & ipse sortitus est in bibliotheca Seguini. Vixit circa annum 1511.

Bibliothec. Ord. Cisterc.

Ioannes à Sancto Martino, Monachus Fulienfium, edidit *Eptuor. Annalium sacrorum ab Orbe condito, ad ipsum Christi passionis reparatum*. Impress. 1651. in 12.

Ioannes Mercator, Herbipolensis, religiosus Ebracensis (vulgò Ebrach) in Franconia, S. Theol. Doctor, eiusdemque per octennium in Vniuersitate Viennensi publicus Professor; deindè monasterij sui Abbas 27. Maximiliano Imperatoriâ sacris fuit confessionibus. *Scripsit sine theologica, de diuersis materijs, extant in cenobio Ebracensi*, M. S. Obijt anno 1489.

Ioannes Myreus, natione Campanus, Regalis montis Abbas 20. Vir doctrina fidei, virtute continentiae, disciplina iustitiae, morum grauitate & elegantia, ac multiplici eruditione adornatus; edidit (dum factorum Bibliothecarum esset Praelector in collegio Bernarditarum Parisijs) *Commentarios in Euangelium S. Ioannis*: qui manus illius scripti, asseruantur in Regali monte, teste Philippo Seguino in bibliotheca, vbi asserit se illos ibidem vidisse anno 1590. 7. die Iunij. Florebat Ioan. an. 1455. obiit verò 1490. Sepulture post obitum traditus ante aram maximam cenobij sui.

Ioannes quidam, ordinis Cisterciensis monachus anonymus, scripsisse perhibetur *Librum, quem inscripsit, Defensorium Iurû*; qui impressus Coloniae extat in folio. Possuinus in apparatu, Gesnerus, & Draudius in bibliothecis suis.

Ioannes monachus anonymus alius, Theologus Parisiensis, scripsit in sententias referente *Syluestro maurolyco, Maris Oceani lib. 2.*

Ioannes monachus anonymus 3. ordinis Cisterci perhibetur (à Montalbo, parte 1. chronici, lib. 2. cap. 32.) scripsisse *Librum, de Laudibus Virginis Mariæ*. De hoc etiam Vincentius Bandellus, Dominicanus, tract. de Conceptione B. Virginis.

Et

IOANNE

Ioannes Morea, vulgò **Moreau**, natione Gallus, patria Pontizarenfis, Vallis Beatae Mariae monachus, ordinis nostri in partibus Italiae Syndicus, &c. Vir fanè inter Doctores vniuersos, quos ordo vnquam habuit, fpecialiter celebrandus, orator eloquens, philofophus subtilis, theologus profundus, verbi Dei prece difertus, & in facris litteris eximie verfatus erat: in fuperque in rebus agendis dexteritate, & conuerfationis gratia omnium rapiebat affectus.

Transmifit ad pofteros, *Sermones varios de tempore, & Sanctis, praecipuisque folemnitatibus anni.*

Orationem item doctiffimam in Laudem Sancti Bernardi; & alia quadam; quorum tituli ad nos nondum delati fuerunt. Clarebat Romae anno 1590. ex bibliotheca faepius citata Seguini, qui Authorem nouit, eique contulit.

Ioannes Martin, Abbas Caroli loci, edidit *Libellum rituum ordinis*. Relatio Eximij Domini Iofepi Arnolfini de Illefcas, S. Theologiae Doctoris Sorbonici, anno 1647. ad membra.

Ioannes Nublingus, Heydelbergenfis Academiae alumnus, & S. Theol. Profeflor eximius, Prior fuit Ebracenfis, fub 23. Abbate, circa annum 1500. Cuius extare adhuc quadam fcripta, affert **Brufchius**, de monafterijs Germaniae, centuria 1. Quae tamen ipfe non fpecificat, nec ego aflequi potui.

Ioannes Pelletier, religiofus de Barbello, S. Theol. Doctor Parisienfis, Prior Regalis Montis: tum Prouifor collegij Sancti Bernardi, & Abbas Fulcardi Montis, *Confcripfit gallice volumen ingens, De authoritate & praeminentijs Abbatis Cifterij, fub hoc titulo: Sommaire des remarques chronologiques, touchant la Superiorite, Praeminance, & Superiorite, du Reuerendiffime Abbé de Cifteaux, Chef, & General de fon ordre, dict de Cifteaux.* Quem quidem librum in varia faecula diftribuit: verum cum iam primum faeculum typis expreffum efferet, mors Authorem ex hac vita fubtrahens, re-

liquas partes pariter fuppreffit, quae manu fcriptae adhuc afferuantur in Fulcardi Monte. Obijt anno 1645. initio Iulij.

Ex relatione Eximiorum Dominorum, **Claudij Chalemor**, & **Iofepi Arnolfini**, S. Theol. Doctorum. Porro, fcripferat antea *Libellum alium, de Regimine collegij Sancti Bernardi Parisijs, ibidem typis expreffum anno 1634.* hunc praeferentem titulum: *Brief eflat du gouuernement du college des Bernardins à Paris,* &c. Sed ad hunc alium libellum repofuerunt religiofi ordinis nostri ftrictioris obferuantiae, typis etiam expreffum. Vtriusque exemplaria apud me habeo.

Ioannes Pigneyvari, Bonenfis monafterij in Comitatu Namurcenfi religiofus, poeta inlignis, edidit *librum Epigrammatum, in honorem Sanctorum de quibus, fecundum vsum ordinis Cifterienfis, feftiuitates celebrantur.* Louanij typis Haftenij, anno 1624.

Ioannes du Pin, Theologus, Medicus, poeta & orator facundiffimus, monafterij de Vaucellis, in Cameracelfo, monachus, fcripfit metro & profa, anno à partu Virgineo, 1324. ætatis fuae 22. *Tractatum quem praeuocauit. Mundam vitam fiue Agrum virtutis bona vite, 8. libros complectentem,* &c. Impreffus efl Parisijs apud Michaelem Noir, in 3°.

Edidit in fuper verfibus Alexandrinis, *Opusculum quoddam, in fcriptum: Euangelium Mulierum.* Claruit fub Philippo le Bel, & Philippo Valenfo, Francorum Regibus, anno 1325. & poftea. Obijt autem in Epifcopatu Leodiendi, & fepultus efl in cænobio Guillelmitarum, ann. 1372. Plures clariffimi fcriptores in fuis collectaneis huius meminerunt; videlicet, Ludouicus Guicardinus in defcriptione Galliae Belgicae, Renatus Chopinus in Libro de facra politia Forenfi, fol. 468. **Claudius Faucher**, fenatus Parisienfis Praefes; & **Francifcus de la Croix**, in Bibliotheca gallica, Ex Seguino, fuprà.

Ioannes Pistor, Abbas campi Principum (id est, Furstenfeldt) in Bauariâ, anno 1544. Augustæ Vindelicorum, publicauit insignem *Dialogum de Fato & Fortuna*, a se conscriptum. Est liber in 4. Miræus, parte 2. Bibliothecæ ecclesiasticæ, cap. 66. longelinus, lib. 3. Notitiarum, in ferie Abbatum Campi Principum, vocat hunc, Ioannem Albertum, asseritque fuisse Abbatem 24. & obiisse, anno 1547.

Ioannes Pistorius, Ordinis Cisterciensis, Monachus Caricampensis, in Artesiâ, Scripsit & publicauit, doctam quandam *Orationem, de Confessione & Eucharistia*. Duaci, typis Ioannis Bogardi, anno 1580.

Ioannes N. Polonus, Ordinis nostri Monachus, & Prior S. Mariæ de Paradylo, nuper Monasterij sui Procuratorem agens in curiâ Romanâ, ibidem vulgauit *Opus quoddam piuum, & valde egregium*, quod dedicauit Cardinali Matthæo, Ita Vghellus in Relatione ex Vrbe ad me missa, qui tamen Opus non specificauit.

Ioannes, dictus præcursor, vulgo autem cognominatus de Louanio, Villarij, in Brabantia monachus, vir sanctitatis eximitæ, & Litterarum studio additissimus, collegit ex diuersis scriptis, *Opus piuum, continens psalterium, hoc est, orationes 110. super agonizantibus legendas, cum deuotissimâ Litania*: quod opus inscripsit *Agoniam morientis*. M. S. Villarij, teste Valerio Andrea, in bibliotheca Belgica.

Librum nem scripsit, de vitis Christi Saluatoris, & BB. Virginis.

Vitas præterea plurimorum religiosorum sanctitate illustrium, illius domus, quæ ibidem quoque M. S. asseruatur, licet non præfixo Authoris nomine.

Denique, *Librum De vita boni monachi & alios plures*, teste chronico Villariensi. Vide Menologium 28. Augusti, & alijs in locis. Hunc quoque cum insigni elogio, Scriptoribus Marianis ad-

conset Hippolytus Maraccius, in Bibliothecâ Marianâ.

Ioannes de Rameia, monachus ordinis Cisterciensis, scripto reliquit insigni volumen in 4. *concionum de Sanctis*, quod M. S. asseruatur in Villario Brabantia videtur fuisse eiusdem monasterij religiosus.

Ioannes Iacobus à S. Scholastica, natione Gallus, anno ætatis suæ 15. congregationem Fulienfium ingressus, breuitales in doctrinâ, & pietate progressus fecit, vt Illustrissimus & Eminentissimus Cardinalis de Sourdis, eum Burdigalæ concilij sui Ecclesiastici Præsidentem creauerit, vbi dum moraretur, *Congregationem Sanctæ Vrsulæ instituit, constitutionesque & statuta eidem condidit.*

Composuit etiam piissimum *Opusculum, titulo Peregrini agonizantis*. Quo iam sub prælo sudante, ipse quoque diem clausit extremum 9. Octobris, anno 1621. Menologium Cisterciense, eodem die.

Ioannes Seifridus, religiosus illustrissimi cœnobij S. Crucis in Austria, omni scientiarum genere instructissimus, floruit anno 1608. cuius doctrinam, & theologica exercitia, in hodiernum vsque diem commemorat Viennensis Austriae Academia, vbi circa eadem tempora, elegantî stylo conscripsit, & publici iuris fecit, *Arborem Anicianam, seu, Genealogiam Augustissimæ domus austriacæ (ex antiquissima familia Romana Anicia exorta) quam Matthias Imperatori dicauit*. Prodiit 1. Viennæ, ac postea iterum Francofurti, apud Fischerum. Est liber in folio.

Extant & eiusdem Authoris insignes litteræ ad Philippum III. Hispaniarum Regem, teste Manriquez in chronico Cisterciensi. Promotus postmodum fuit Ioannes ad regimen Abbatia Zwerelenfis, seu Clarævallis Austriae in diocesi Pataniensi a. 1611. vbi an. 1625. piissimè obiit. Cæterum, de antiquitate & nobilitate huius

330
 familia Anticiana; insignem etiam tractaturam
 edidit, circa annum 1790. Arnoldus Wionus
 Duacensis; ordinem Benedictinum professus
 apud Aldenburgenses in Flandria; ubi ostendit
 etiam Sanctissimum Patrem Benedictum ex
 eadem quoque familia originem duxisse.

Ioannes Serlo, dictus, Magister Serlo, cognomina-
 tus Grammaticus, natione Anglus, fratrem ha-
 buit Radulphum Abbatem Parcho-ludensem.
 Ipse in iuuentute poeta erat elegans, & theor-
 eticus; sed grammaticis studiis nimium im-
 mersus, in alijs minus eluxit. Ex Eboracensi Ca-
 nonico, factus monachus, & postea Abbas in
 Fontanensi conobio, verè animo & ingenio
 magnus fuit. Ex huius notis, Hugo Kirchefto-
 dus, monachus & discipulus eius, multa de-
 scripsit, de rebus in Fontanensi conobio gestis;
 item, de initio & incremento ordinis Cister-
 censis in Angliâ. Vide Manriquez tom. 2. An-
 nal. ad annum 1160. cap. 6. Imò Balæus de scrip-
 toribus Britannia, de hoc Ioanne Serlone a-
 gens, sub nomine Serlonis, asserit mat Hugonem
 Kircheftodum libros iam recensitos scripsisse,
 dictante Serlone. Plura ex scriptis eius perisse
 feruntur; posteritati adhuc reservari, scribunt
 Bostonus & Lelandus, apud Pitæum, de scrip-
 toribus Angliæ.

De Bello inter Scotia Regem, & Barones Angliæ,
 Rhythmis Latinis, librum unum, qui sic incipit: *David
 ille manu fortis*, &c. Extat M. S. Cantabrigiæ, in
 collegio sancti Benedicti.

De morte Sumerledi, Regis Mannia, lib. 1. *David
 Rege mortis lege clauso*, &c.

In orationem Dominicam, lib. 1. *Protector noster
 Dominus Iesus*, &c. M. S. Cantabrigiæ, in collegio
 Sancti Benedicti.

De differentijs verborum, lib. 3. Cantabrigiæ in
 collegio Sancti Petri.

De dictionibus dissyllabis, lib. 1. Inc. *Dactyle conno-
 tans digiti*, &c.

De dictionibus aquivocis, lib. 1. Est *vates arator*, &c.
 tro tolluris &c.

De dictionibus univocis, lib. 1.

Florebat ann. Domini 1160. ex Pitæo, hinc
 etiam, cum præclaro elogio, Viris illustribus
 adscenset Andreas Theuer; lib. 3. pag. 146. Ad-
 dens, Ordinem Cisterciensem produxisse præ-
 cipuos Scriptores rerum Anglicarum: inter
 quos, recenset (præter hunc Serlonem) Hugo-
 nem Kircheftodensem, Guillelmum Rhierval-
 lensem; & B. Alredum.

Ioannes de Tailliu, Vide Ludovicum Talestus.

M. Ioannes de Tolito, natione Anglus, adolens
 cens ordini Cisterciensi se tradidit, qui postea
 Theol. Doctor renunciatus, propter singularem
 doctrinam; vitam sanctitatem; & eminentem in
 rebus agendis prudentiam, ab Innocentio Pa-
 pâ IV. anno 1244. in festo SS. Trinitatis, S. R. E.
 Cardinalis creatus fuit; tandemque missus ad
 Concilium generale Lugdunense, sub Grego-
 rio X. anno 1274. in humanis esse desijt. Hinc
 Ciacconius, Panivinus, alijque aliquot scripto-
 res veterum Pontificum, præpostere cum alio
 Ioane de Franciogiâ confundunt (vix etiam se-
 cū Henriquez) paritate nominis, ordinis, & tæ-
 poris; sed èt. Verum, scriptores Angli verita-
 tem eruerunt, duosque Ioannes Cardinales re-
 cèdè stiterunt, Anglum unum; Gallum alterum,
 ambos Cistercienses. Vide Theodoricum Val-
 liscoloris, in vitâ Urbani IV. ad Ancherum
 Cardinalem; Matthæum Westmonasterien-
 sem; in Floribus; Matthæum Paris, ad annum
 1244. & Longelinum in Purpurâ Sancti Ben-
 nardi. Multa scripsisse fertur, quæ tamen Pitæus
 scribit se reperire non potuisse; quo tamen non
 obstante illum illustribus Angliæ scriptoribus
 adnumerat, in appendice, centuriâ 2. num. 100.
 proindeque, a me hic etiam non debuit omitti.
 Authôr nomenclatoris Cardinalium scripto-
 rum; asserit adhuc legi huius viri epistolam in sig-

nam ad nauisam; vide quae diximus, supra; in Ioanne de Franciogiâ. de hoc etiam fuisse, Vghelids, Icaliae sacræ tom. 1. fol. 158. & sequent. & Longelinus, in Purpurâ; qui tamen cum verbis asserat distinctam à Franciogiâ, tamen gesta utriusque confundit sibi ipsi contradicens.

Ioannes Abbas Valcellensis 7: qui floruit circa annum 1190. quaedam scripsisse legitur, ex quibus adhuc extat proluxa quadam epistola ad Henricum Ducem Lotharingia, in qua mentionem facit diuersorum monachorum sanctitatem illustru, qui in Valcellensi cenobio floruerunt, nominatum B. Vlrici, qui ex monacho Valcellensi electus fuit Abbas Villariensis; quod monasterium cum rexisset ab anno 1166. vsque ad annum 1188. resignauit, & ad locum professionis reuersus est, ubi sancto sine quiete; Epistolam hanc citat Henriquez in Menologio Cisterc. Kalendis Ianuarij.

Ioannes Villensis, fuit, del'Paulx; monachus & Prior cenobij Villariensis in Brabantia, scriptor reliquit, *Librum de Statu, votis, & disciplina monasteria*, quem scdis ibidem dictauit, M. S. in Villario; Obijt anno 1590. Valerius Andreas in Bibliotheca Belgicâ.

Ioannes de Vepria, ex religioso Castellionensi Prior Claræ vallis, religionis obseruantia & eruditione, viris clarissimis sui æui merito adnumerandus, scripsit *librum prouerbiorum gallicanorum, secundum ordinem alphabeticum dispositorum*, tantæ elegantia vt eum Ioannes Egidius Nuceriensis, latinis versibus (plerisque Leoninis) transtulerit. Liber impressus est Parisijs, apud Ascensium, in 8. anno Domini 1519. Huic viro doctissimo, Ioannes de Butrio libros 7. Maphæi Vegij, de perseverantia religionis, à se recognitos, dedicauit: in cuius operis epistola dedicata, insigni illum honorat elogio, quod non abs re visum fuit hic subiungere, maximè quia

in illo mentio fit studiorum & scriptorum eius: Tu, inquit, Venerande Ioannis, non mediocri laude dignus censearis; qui ab inuente ætate, penitus relictis omnibus, regulari cenobio te mancipasti, non alio fine, quam vt liberis res diuinas contempleris; librosque sacros, & Sanctorum doctrinam tranquillius euolueres; & eos vel proprijs characteribus in ipse patentes transcriberes; vel vndecunque ad tuam & confratrum vtilitatem studiosè cumulares. Quibus in rebus adeo constanter hætenus perseverasti, vt nullum aliud quantum laude dignum exercitium; nullumque beneficium; quantumuis illectiuum; abstrahere te potuerit. Videris quoque in terris delicias paradisi, quæ (Beato Hieronymo teste) vel nusquam in terris esse possunt, vel in claustris & scholis sunt. Tu enim vti que, & claustralem, & rerum scholasticarum professus statum, in diuinarum pariter & humanarum scrupulo litterarum; Creatoris bonitatem in suis creaturis, & scripturis multipliciter relucentem; mirari non desisti; Nunc vetetis, nunc nouæ legis seriem; nunc sacrosanctos Interpretes, scilicet, Hieronymum, Ambrosium, Augustinum, Gregorium; ceterosque, quorum omnia penè opera percurristi; nunc de gentiliū fabellis, ac eorum mysticis & moralibus institutis præclara epithomata, tanquam ab iniustis possessoribus extirpando non minus in his delectari videris, quam in omnibus diuitijs. Tibique interim æterno beatitudinis gaudia expectati, satis esse iudicas, ad temporaneæ consolationis delicias, librorum exquisitorum, quos continuo Lectites, copiam habere. Quorum te possessore nequaquam auarum, aut tenacem esse, certum est; quippe qui eos non solum suis fratribus, cum quibus proprium habes nihil, sed etiam ipsis impressoribus, vltro sponteque offerens, gratis communicas; quatenus horum industria, ad omnes libri perueniant, quos vel vnus ipse, vel tecum pauci consequi valuissent &c. Deinde post pauca, hac subiungit: A te, nullum vnquam proditum est in lucem opus, quod

quod non esset imprimis amandum, & fidelius thesauris accurate redditum. Hæc omnia Butrio. Ex quibus vltimis verbis colligo, Ioannem hunc plura adhuc alia opera publicasse, optimeque de re litteraria esse meritum. Claruit anno 1490. Seguinus in Bibliotheca, vbi citat etiam Gesnerum. Henriquez verd in serie Priorum Claravallensium, ad calcem Fasciculi, asserit illum Prioris officio functum fuisse annis 19. nimirum ab anno 1480. vsque ad annum 1499. An autem tunc obierit, non refert, & certum est quod non, quia, anno 1509. Iudocus Badius illi dedicauit metamorphosum Ouidianam moraliter explicatam per Thomam Waleys Dominicanum. Quinimò & anno 1519. adhuc superfuisse, colligitur ex Præfatione ad librum Proverbiorum ipsius de Vepria vbi habentur sequentia: *Cupit enim, vt est homo optimus, (scilicet Ioannes à Vepria) sicut declamando & predicando verbum Dei, prodest quamplurimis, præsertim Senioribus; ita lepidè scribendo, prodest Iuuenibus. Relegi itaque totum opusculum, nihilque in eo offendi, quod non sit lepidum, emunctum, castum, & (quod maximi facio) totum agnouit ad bonos mores conducens.* Hæc Badius, in libro ipsius de Vepria, anno 1519. impresso.

Porrò, Gesnerus in suâ Bibliothecâ, & Franciscus de la croix du Maisne (alias, mairne) Scribum Ioannem de Vepria fuisse Abbatem Claravallensem, sed errant, quia Henriquez ad calcem tomi 1. Annalium Cisterc. Henriquez in fasciculo, & Longelinus in notitijs, exactissimam nobis exhibent Abbatum Claravallensium seriem, ex ipsa Claravalle sibi transmissam, & nemo Ioannem de Vepria Abbatibus adnumerat; quem tamen Henriquez sub finem fasciculi sui, in serie Priorum Claravallensium, inter Priores recenset: Imò, Philippus Seguinus, Author Ioanni coævus, illum non nisi Priorem fuisse scribit, Præterea aduertendum,

quando in prima editione huius libri scripsi, Ægidium Nucertensem, qui Proverbia Ioannis nostri, latina fecit, fuisse Episcopum, motum fuisse autoritate Seguni, id asserentis, quia tamen in Gesnero, la croix, & alijs, qui de eo mentionem faciunt id ipsum non reperi, idcirco hic etiam omisi verbum Episcopi.

Cæterum, librum proverbiorum supra memoratum, Hubertus Susan, Poëta latinus, eundem postea auxit multis Prouerbijs, & imprimi curauit Parisijs anno 1552. apud Pregeorum Caluarin.

Ioannes Viel, natione Cenomanensis, & in Fontis Danielis cœnobio Monasticen professus, vir pius, & morum probitate præclarus, florabat anno 1590. in Italiâ, apud monasterium Casæ nouæ, in quo Præpositi fingebarit officio. Is traduxit ex Italico idiomate in Gallicum, librum cui titulus est: *De abusibus, & dissolutionibus, quæ sunt Romæ, in diebus carnis priujs.*

Seguinus in Bibliothecâ, vbi subiungit, illum plura alia opuscula in lucem emisisse quæ ad notitiam eius non peruenierunt.

Ioannes de Villario, dictus de Bruxella, S. Theol. Doctor, monachus, & postea Abbas 39. Villariensis in Brabantia, scripsit *Sermones varios per-elegantes, qui M. S. extant in monasterio nostro de Dunis sub hoc titulo: Sermones Magistri Ioannis de Villari, S. Theol. Doctoris.*

Extant & in bibliotheca Tungrensi, *Sermones varij, Abbatis cuiusdam Villariensis; verum utrum sint huius Ioannis, an alterius Abbatis 20. Iacobi de Somaria (qui etiam scribitur fuisse concionator excellentissimus, & sermones varios scripsisse) mihi adhuc incœpertum, Obiit Ioannes anno 1333.*

Ioannes à V'statione, vide, Chrysostomus.

Ioannes V'stampi monachus, edidit librum *Sermonum de diuersis materijs, qui manuscriptus reperitur in monasterio S. Martini, ord. S. Benedicti,*

dicti, Tornaci. Continentur autē in eo sermo de omnibus Sanctis: Sermones duo de aduentu Domini: 3. de Natiuitate Domini: de Ascensione, vnus de Paschali vnus de Annuntiatione Dominica, vnus de Dedicatōne Ecclesie vnus. In natu. S. Ioannis Baptista. Porro, codicem S. Martini die apud me habui, reperi que sermones hos simplici quidem valde stylo conscriptos, attamen bonos, & doctrinales, vnde omnes ex integro copiarī curauī, & tanquam aliquale antiquitatis monumentum, apud me asseruo.

Ioannes de Wardo, religiosus Dunensis nostri cenobii in Flandria, atque (vt recte ait Harduynus) theologus famosus, & concionator diuini verbi eloquentissimus, obiit anno 1293. cuius mentionem etiam facit Meyerus lib. 3. Annalium Flandriæ, in vita Guidonis Dampetræ. Referuntque monumenta monasterij nostri memorati, illum Parisijs fuisse S. Theol. Doctorem primum ex vniuerso ordine Cisterciensī: eoque intuitu, à Capitulo generali eiusdem ordinis, privilegij singularibus fuisse honoratum: de quibus specialiter agitur in epistola Reuerendissimi Domini Theobaldi 26. Abbatis Cisterciensī, & totius ordinis Generalis, ad illum data, quæ in archiuis dicti monasterij de Dunis adhuc legitur, huius tenoris:

Venerabili viro, & religioso, magistro Ioanni de Wardo, monacho de Dunis, in theologica facultate Parisijs Legenti, E. Theobaldus abbas Cistercij, cum finitima in Domino dilectione, salutem, & de fontibus Saluatoris abundanter haurire, & salubriter effundere sapientiam salutarem. Dignum est, vt amplioribus gratia beneficiis, & specialioribus specialis libertatis gratiis attollatur, quibus vita bonitas, morum honestas scientia radiositas, ac diuersarum virtutum gratiosa iudicia suffragantur. Attendentes igitur vestra merita probitatis, labores insuper innumeros, quos in acquisitione salutari sapientia, per longas vigilas susti-

nistis hactenus, & in studendo, legendo, disputando, & prædicando quotidie sustinetis, non improvide promittendo studiositatem vestram dignam duximus specialis fauoris gratia releuandā, & salutari sapientia margaritā cunctis regnis & regibus præferendā, per vos retrō actis temporibus, laboriosis studiis, & studiosis laboribus acquisitam, specialis libertatis auspiciis attollendam, hinc est, quod (auctoritate Capituli generalis, nobis in hac parte consensum præstantis, & nostra) vobis concedimus, post Abbates vbi que stare, &c. Actum Parisijs apud Sanctum Bernardum, in capella hospitij, siue domus, in qua morabatur M. Ioannes de Dunis, M. in theologia, ordinis Cisterciensī, Regens in eodem loco, 1292. 9. Aprilis.

Reliquerat scripto plurima, tam theologica, quam philosophica, (quorum intuitu, ab Ant. Sanderō, & aliis antiquioribus, Flandriæ scriptoribus adnumeratur) quæ tamen in vastatione monasterij nostri, ibidem perierunt. Quam aleam etiam subierunt doctissimæ lucubrationes theologicæ, philosophicæ, concionatoricæ, & historicæ, Eximiorum Dominorum, Ioannis de Sinderuini, oriundi de Bouchaute (de quo Meyerus ad annum 1319. quo obiit, asserendo illum Parisijs theologiam publicè fuisse professum, & ibidē sepultum eodem anno, in collegio Sancti Bernardi, quod etiā adstrunt monumenta domus nostræ, vbi additur illum fuisse Regentem collegij Sancti Bernardi,) Magistri Henrici de Lepa, Magistri Nicolai Moloen (qui postea fuit Abbas Laudensis monasterij,) Francisci Genge, Iacobi Spoelberghe (qui floruerunt circa annum 1400.) Ioannis Vale, S. Theologiæ Licentiati, & Professoris Biblici, anno 1445. Magistri Gisonis, Sacræ Theologiæ Doctoris, qui obiit 1457. Magistri Petri Querhof (alibi, Ouerhof) 1460. & aliorum plurium, quorum plerique Sacræ Theologiæ Doctores, alij Theol. Licentiati profundissimi, religiosi fuerunt Dunenses, qui partim Theologiam, partim philosophiam

Pat.

Patris in *Sancti Bernardi* collegio publice profecti sunt, & *preclara doctrina sua monumenta posteritati reliquerant*, ut passim etiam exteri testantur histori: ex quibus monumentis nonnulla hinc inde manuscripta in Gallia monasterijs reperiri dicuntur, discipulorum calamis exarata: quorum tamen nullos certos titulos assequi potui. Quamquam etiam non dubitem, quin inter codices anonymos, qui iusto adhuc numero Danis reperiuntur, quidam conscripti sint ab aliquibus ex his recensitis.

Ioannes Wimbroot, monachus cœnobij de Claromarisco, scripsit *Xenia spiritualia monialibus de Westyres*, duobus libris distincta, & impressa Audomaropoli; liber prior anno 1606. posterior vero, anno 1615.

Ioannes Zarus, Vallis Paradisi apud Hispanos monachus, & postea Abbas, doctrinæ non contemnendæ, sanctitatis autem tam eximiæ, ut vita ipsius (referente Henriquez) pro continuo habita fuerit miraculo. Scripsit

Historiam de vitis & gestis Sanctorum omnium, quorum solennitates in congregatione Hispania, per totum anni circulum celebrantur: quam in suo Vallis Paradisi monasterio imprimi curavit, anno 1603.

Scripsit & alia plura ad congregationis suæ usum spectantia, Salmantica, Vallisoleti, & alibi, vulgata: teste Henriquez in Phœnice; qui tamen inscriptiones horum operum nondum completas habebat, dum Phœnicem ederet.

Obijt plenus dierum, & virtutum, anno 1623.

Ioscelinus, Furnesij in Anglia, ordinis Cisterciensis monachus scripsit *Insignem historiam, de vita & miraculis Beati Walleni Abbatis Melrosensis in Scotia*, duobus libris distinctam, quam dedicavit Willemo Regi Scotiae, & Alexandro filio eius, ac Comiti David, in ipsi Walleno sanguine iunctis. Testatur autem in prologo ad dictam historiam,

se hanc scripsisse iussu Patricij Melrosensis Abbatis, nihilque posuisse, quod non hauserit ab illis qui viderunt. Chrysostomus Henriquez eiusdem Walleni vitam aliam haberi manuscriptam asserit in Rubea valle, Brabantia monasterio, conscriptam per Antonium gentium, quam ipse transcripserit in Fasciculo suo, lib. 2. dist. 26. cap. 58. Sed vitam hanc nihil aliud esse, quam compendium historię Ioscelini, rectè annotavit Illustrissimus Henriquez, tomo 2. annalium Cisterciensium, ad annum 1160. cap. 4. n. 7. qui dictam Ioscelinæ historiam apud se habet M.S. eamque sparsim annalibus suis inseruit.

Scripsit etiam Ioscelinus, *Vitam S. Patricij*, in qua asserit se multa hausisse ex scriptis S. Eyyini teste Iacobo Warzo, lib. de monasterijs, & scriptoribus Cisterciensibus in Hybernia. Ceterum, hic idem Ioscelinus est, quem Ioannes Pitseus in appendice ad librum de scriptoribus Angliæ, centuria 3. nu. 4. vocat *Ioscelinum de Furnes*, & scripsisse etiam testatur,

De Britonum Episcopis, libros plures.

Iosephus Dundrauenis, celebris Dundranæ monasterij in Gallomidiâ, quod Fergusius Comes fundauerat, alumnus, Cisterciensis Ordinis monachus, & postea Prior, scripsit,

De illustribus Ordinis sui viris, lib. 1.

De quibusdam Sanctis, lib. 1.

Sermones per annum, lib. 1.

Leçuras in Euangelia, lib. 1. Florebat anno 1291. Demisterus, n. 416.

Iosephus Garcia, cœnobij Ferrariensis (vulgò de Errera) in Hispania, alumnus; philosophus fuit subtilis, & theologus pariter consummatus, nec pierate, aut animarum zelo minor, ut fidem certam faciunt erudita eius scripta, ex quibus aliqua nuper vulgavit R. Dominus, Prudentius Plaza, cœnobij S. Prudentij Abbas; videlicet,

Concio-

Concionum de Tempore, & de Sanctis, tomos duos
Pampilonæ anno 1622. Et

Commentaria in Evangelium S. Matthæi, Scripsit
inter alia etiam in aliquot psalmos Davidicos, nomi-
natiim, conceptus prædicabiles, super psalm.
De profundis, impress. anno 1623. Pampilonæ,
typis Caroli Labayen in 4.

Isaac abbas Cisterc. ordinis, in Italia, scripsit
Opusculum quoddam de Anima, ad Aigerum Clara-
vallensem monachum, quod asseruatur manuscri-
ptum in bibliotheca S. Benedicti, Mantuæ.
Vincencius Bandellus in tractatu de Concep-
tione B. Virginis apud Montalbam supra.

Isaac Abbas 3. Monasterij de Stella, in Diocesi Pi-
ctavensi, ord. Cisterc. Vir fuit, sanctitate æque
ac doctrina celebris, qui scriptis plurimis, de
diversis materijs, nomen suum posteritati ce-
lebrauit. Certè Reuerendus Dominus Placi-
dus Perit, religiosus Castellionensis & collegij
S. Bernardi Parisijs Procurator, litteris ad me
datis 1. Septembris, anni 1648. Parisijs, scribit
se vidisse in bibliotheca monasterij de Stella,
Amplum volumen in folio M. S. in quo continebantur
varij Sermones, & diuersi alij tractatus, & qui-
dem præclari, à Venerabili hoc Abbate conscripti.
Dolendum tamen, quod horum tractatum
titulos etiam non annotauerit D. Placidus. In-
super, Eximius & Reuerendus admodum D.
Claudius Chalemot, Abbas Columbæ, in serie
scriptorum, quam anno 1649. mihi transmissit,
affirmat quoque se vidisse huius Abbatis Isaac
præclaram quandam epistolam, de venerabili Eucha-
ristia, ad Episcopum Pictavensem. Vixit (secundum
eundem Chalemot) anno 1150.

Potè, Bunderius in Indice suo lib. MSS.
scribit se vidisse tractatus huius Abbatis Isaac,
sequentes, *Tractatum de Anima ad fratrem suum*
medicum Claravallensem, cuius principium
est. *Cogis me dilectissime, &c.* Claromartici, in S.
Bernardo, & apud minores Brugis,

Bibliothec. Ord. Cist.

De Sacramento Altaris, & de Missæ: Affigemij,
In S. Bertino, in Blandinio.

De Canone Missæ. In Blandinio, & S. Bertino.
Bunderius, lit. 1. n. 387.

Isenbardus, vid. Isenbardus.

Membrandus Angulciola, Nobilis Placenti-
nus, monachus & Abbas Claravallis de Co-
lumba, in diocesi Placentina, Vir fuit doctrina
pietate, ac prudentia non minus quam sangui-
nis nobilitate illustris; Qui cum adhuc mona-
chum ageret in eodem Cœnobio Columbæ
defuncto Huyone 47. Episcopo Placentino, à
Clero in Episcopum postulatus, maluit intra
claustrum tranquillitatem manere, quam Episco-
pali insulâ decorari: tandem obedientia co-
gente, Abbas electus, ibidem pijsimè obiit,
anno 1180.

Monachis reliquit librum, quem *Speculum*
Christianorum inscripsit, suæ pietatis & doctrinæ
nobile monumentum.

Vghellus, tom. 2. Italia sacra, inter Episcopos P'a-
centinos, n. 48. fol. 272.

Ex hoc celeberrimo Cœnobio, plures af-
sumpti fuerunt ad Cathedram Episcopalem
Placentinam, vt videre est apud memoratum
Vghellum, & Longelinum in purpurâ S. Be-
nardi.

Idem hoc Cœnobium à Fridetico 2. Impe-
ratore, in odium Ecclesiæ, & Pontificis Ro-
mani, combustum & euersum fuit, monachis
omnibus ad vnum per dira tormenta necatis:
Cuius tamen criminis Imperator pœnitens,
Cœnobium iterum restaurauit, vt referunt an-
tiquâ eiusdem monumenta, apud Vghellum,
suprà.

Iudocus Horenbour, religiosus monasterij de
Baudelo Gandau, scripsit

Vitam Beati Balduini de Boela, primi eiusdem mo-
nasterij fundatoris, editam à Chrylostomo Hen-
riquez in Fasciculo, lib. 1. dist. 13. Vide & Me-

ff

nole-

nologium Cisterc. 25. Septembris: & Ant. Sanderum in Hagiologio Sanctorum Flandriæ.

Julianus Vernier (alibi, *Vernier*) Prior S. Lazari, in suburbij Firmitatis Milonis, diœcesis Sueffionensis, scripsit Gallicè *libros duos in regulam S. Benedicti*, quorum 1. intitulatur, *Introduction à la vie religieuse*; estque scriptus per formam dialogi inter discipulum, & magistrum: posterior hunc habet titulum: *L'ancien rigeur de la Reigle s. Benoist*.

Transfuit & in carmen gallicum, concionem quandam Sancti Bernardi. Item & alium tractatum eiusdem Sancti, inscriptum: *Scala Claustralium*. Vivebat adhuc anno 1645. alijs operibus incumbens. Relationes Eximiorum DD. Claudij Chalemot, & Arnolfini, iam sæpius citatorum. Fuit hic Julianus, professor Logipontis, & ibidem quondam etiam Prior.

Iulius à Sancta Anastasia, alias, Bartoloccius, anno 1651. Prior Fulientium ad S. Bernardum de Vibe, in lingua Hebraicâ veratissimus, in tantum, ut ob dictæ linguæ peritiam, à S. mo Domino nostro Innocentio decimo assumptus sit in eiusdem Hebraicæ linguæ Scriptorem, in Bibliotheca Vaticanâ, plura à se elaborata, luceque dignissima, sub calamo premit. Relatio Fulientium Româ transmissa, 1651.

Iustus Abbas ordinis Cisterciensis, vixit anno 1300. quo, in conuentu multorum Abbatum illius ordinis, habuit sermonem elegantissimum, à Ioanne Picardo teorsim Lutetiæ, & postea à Coloniensibus. tomo 14. bibliothecæ Parrum, editum. Sermo totus versatur in ijs castigandis, qui iniquum iustitiæ monasticæ induxerant iustitiam. Vir fuit omni scientiarum genere præditus, ac singulariter facundus. Aubertus Myraeus in auctario de scriptoribus Ecclesiasticis, cap. 412.

Iustus de Castro, Vallis bonæ in Hispania religiosus, grauioribus omnibus excultus studijs,

clarum sibi eruditionis nomen comparauit, præsertim à tempore, quo luci dedit.

Instructorium spirituale, Compluti in 8. apud Andream Sanchez, anno 1617. Item

Institutionum moralium tomum insignem variâ eruditione referunt. Nuper adhuc in viujs plurâ meditabatur, Henriquez in Phœnice.

K.

Keseriacum (aliàs Tereriacum, vel Ghiseriacum) monasterium est Laudunensis Diœcesis, cuius Anonymus quidam religiosus, doctrina ac sanctitate clarus (teste Seguino in bibliotheca Cisterciana litera M. numero 18.)

Scripsit stylo terfo insignem *Librum, de vita & gestis Beati Rolandi, eiusdem monasterij Abbatis*, viri sanctissimi, cuius festum ibidem annuatim colitur officio proprio, atque indulgentijs concessis à Summo Pontifice, fidelium deuotionem sollicitantibus: hæc Seguinus. Quæ etiam confirmat Molanus in appendice ad suum Martyrologium, his verbis: Rolandus, ait, in Keseriacò quiescit, responforia, & collectæ habentur ibidem, & indulgentiæ. Vide etiam de Authore huius vitæ Angelum Manriquez, tomo 1. Annalium suorum, ann. 1140. cap. 12. & Henriquez in Menologio, 16. Ianuarij.

L.

Lauentius monachus Dunensis, Ord. Cister, scripsit, *Prognosticon noui & veteris Testamenti, metricè*. Quod opus Ioannes Bunderius littera L. n. 20. testatur se vidisse in Claromarico habet & illud Philippus Labbaeus, Soc. Iesu descriptum ex codice Thuano 428. ut ipsemet scribit, parte 1. Coronidis Poëtica, Bibliothecæ nouæ M. SS. librorum, licet, pro *Dunensi mona. b.* scribat Dunelmensi, & pro, Prognosticon, Hypognosticon.